

**I. Uluslararası
Sigortacılık, Bankacılık ve Finans
Sempozyumu
İİBF 2018**

Katılım Finansın Ekonomi Polisiđi

Bildiri Özet Kitapçığı

Editörler

Prof. Dr. Ganite KURT

Dr. Zülfi Umut ÖZKARA

TİKA

HALKBANK

BEREKET
SİGORTA **b**

BEREKET
EMEKLİLİK **b**

kitapevi

**I. Uluslararası
Sigortacılık, Bankacılık ve Finans
Sempozyumu
İİBF 2018
Katılım Finansın Ekonomi Politikası
Bildiri Özet Kitapçığı**

**I. Uluslararası
Sigortacılık, Bankacılık ve Finans
Sempozyumu
İİBF 2018
Katılım Finansın Ekonomi Politęi
Bildiri Özet Kitapçığı**

Editörler

Prof. Dr. Ganite Kurt

Dr. Zülfi Umut ÖZKARA

ISBN : 978-605-344-823-5

Baskı : Ekim 2018

Sayfa Düzeni / Kapak Tasarımı

Özlem Nur KALEÖZÜ

© **Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.**

Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti'ne aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Merkez	Mağaza
53. Sok. No: 29 Bahçelievler / ANKARA Tel: (0312) 223 77 73- 223 77 17 Faks: (0 312) 215 14 50	Döğol Caddesi No: 49/B Beşevler / ANKARA Tel: (0 312) 213 32 82 - 213 56 37 Faks: (0 312) 213 91 83

nfo@gazikitabevi.com.tr • www.gazikitabevi.com.tr

Baskı

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Sitesi Oto 88 3. Bölge 2284. Sk.
No: 101 Ostim / ANKARA Tel: (0312) 395 85 71
Sertifika No: 33748

İÇİNDEKİLER

1. KISIM	
KATILIM SİGORTACILIĞI TEBLİĞLERİ	1
Katılım Sigortasının Unsurları ve TTK'nin Emredici Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi	
Elements Of Participation Insurance and Evaluation of Participation Insurance in Terms of the Mandatory Provisions of the TCC	3
Öğr. Gör. Dr. Mehmet Ali AKSOY	
Türkiye'de ve Dünyada Sukuk Uygulaması: Türkiye'de Sukuk İhracını Arttırma Yolları	
Sukuk Practice in Turkey and in the World: Ways to Increase Sukuk Issuance Volume	8
Dr. Mehmet YEŞİLYAPRAK	
Tekafülün (İslami Sigorta) Finansal Raporlama Standartları Kapsamında İncelenmesi	
Analyzing Takaful (Islamic Insurance) within the Scope of Financial Reporting Standards	10
Uzm. Özlem UZ	
İslami Sigorta Uygulaması: Takaful	
Islamic Insurance Practice: Takaful	13
Arş. Gör. Melahat KARADAĞ	
Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS - TFRS) Çerçevesinde Selem Sukuk İşlemlerinin İncelenmesi	
Reseach of Selem Sukuk Transactions in the Framework of Turkey Accounting and Financial Reporting Standards (IAS - IFRS)	15
Doç. Dr. Mihriban COŞKUN ARSLAN	
Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) ve Asya Bölgelerinden Seçilen Tekafül Sigorta Şirketlerinin Etkinliklerinin 2016 - 2017 Dönemi İtibariyle Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Belirlenmesi	
Determiation of the Activities of Takaful Insurance Companies Selected from Gulf Cooperation Council (GCC) and Asian Regions by the Method of Data Envelopment Analysis by 2016 - 2017 Period.....	19
Pınar ARSLAN, Prof. Dr. Murat ATAN	
Sigortacılık Sektörü ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: OECD Ülkeleri Örneği	
Investigation of the Relationship between Insurance Sector and Economic Growth: OECD Countries Example	21
Seher SULUK, Prof. Dr. Alper ASLAN	
Türkiye'de Sigortacılık Sektöründe Tekafül Sigortaları	
Takaful Insurance in Turkey	24
Öğr. Gör. Tilda TANILYAN SÜRER, Dr. Öğr. Üye. Özgür AKPINAR	

Katılım (Takafül) Sigortacılığı Sektörünün Gelişimi ve Mali Açından Analizi Development and Fiscal Analysis of Contribution Insurance Industry (Takafül).....	28
Dr. Öğr. Üye. Yavuz DEMİRDÖĞEN, Dr. Öğr. Üye. Ozan ÖZDEMİR	
Sukuk ve Ortaklığa Dayalı Kira Sertifikalarının Muhasebeleştirilmesi Accounting of Sukuk and Lease Certificates Based on Partnership	33
Prof. Dr. Ali DERAN, Öğr. Gör. Dr. Beyhan BELLER DİKMEN	
Türk Katılım Sigortacılığı'nda Pencere Sisteminin Sona Ermesinin Olası Etkileri ve Çözüm Önerileri Possible Effects of Ending the Window System and Solution Recommendations in Turkish Participation Insurance.....	36
Doç. Dr. Emine Ebru AKSOY, Öğr. Gör. Dr. Mehmet Ali AKSOY	
Türkiye'de Sukuk ve Uygulamasına İlişkin Bir Değerlendirme An Evaluation on Sukuk Applications in Turkey	37
Dr. Öğr. Üye. Muzaffer ŞAHİN	
Faizsiz Finansman Kaynağı Olarak Sukuk Sukuk as a Financial Resource without Interest.....	41
Dr. Öğr. Üye. Mehmet Çelebi CAN	
Katılım Sigortacılığında Reasürans (Retekafül) İşlemlerinin Geliştirilmesi Improvement of Reinsurance Transactions in Tekafül Insurance.....	43
Dr. Banu ERKÖK	
Katılım Sigortacılığının Ülkemizdeki Gelişimi Development of Participating Insurance in Our Country.....	45
Arş. Gör. Ececan ÇORBACIOĞLU	
Türkiye'de Katılım Sigortacılığında Uygulanan Modeller ve Branşlar Models and Branches Used in Participation Insurance in Turkey	46
Öğr. Gör. İbrahim ÇİDEM, Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ	
2. KISIM KATILIM BANKACILIĞI TEBLİĞLERİ	49
Finans Teorisi Kapsamında Katılım Bankacılığı ve Yeniden Yapılanma Önerisi Participation Banking in the Finance Theory and a Suggestion on Restructuring	51
Nurettin ÖZTÜRK, Prof. Dr. Mehmet Hasan EKEN	
“Karz-ı Hasen” Ekonomik ve Sosyal Boyutu “Qard Al-Hassan” Economic and Social Dimension	52
Prof. Dr. Sabri Burak ARZOVA, Öğr. Gör. Berin DİKGÖZ	
Katılım Bankacılığı Çalışanlarının Türkiye'deki Katılım Bankacılığı Ürünlerine Yönelik Farkındalık ve Tutumları Awareness and Attitudes of Participation Banking Employees towards Participation Banking Products in Turkey	55
Öğr. Gör. Mustafa BEYBUR	

Türk Bankacılık Sisteminde Konvansiyonel Bankaların Mevduat Faiz Oranları ile Katılım Bankalarının Kar Payı Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi Causality Relationship between Deposit Interest Rates of Conventional Banks and Participation Banks' Profit Share Ratios in the Turkish Banking System	56
Berrin KARACAER	
Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Katılım Bankacılığı Algılarının Ölçülmesi Üzerine Bir Uygulama An Application on the Measurement of the Participation Banking Perceptions of Gazi University Students.....	60
Öğr. Gör. Fikriye ÜLKÜ ARIKÖK	
Impact Assessment of Islamic Microfinance on the Poor's Economic Wellbeing in Pakistan: An Empirical Study	63
Dr. Muhammad Nauman KHAN, Imran KHOKHAR	
İslami Bankacılıkta Karlılık ve Sermaye Yeterliliği Arasındaki İlişki: Türkiye'ye İlişkin Ampirik Bir Araştırma The Relationship between Profitability and Capital Adequacy in the Islamic Banking: An Empirical Study for Turkey.....	65
Doç. Dr. Ali İhsan AKGÜN, Arş. Gör. Ayyüce MEMİŞ	
Türkiye'de Faizsiz Finans Ürünleri ve Diğer Ülke Örnekleri Islamic Financial Products in Turkey and Examples of Other Countries	66
Tunahan ÖZDEMİR	
Murabaha İşlemi ve Muhasebeleştirilmesi Murabaha and Murabaha Accounting	67
Uzm. Selami KARABULUT	
Katılım Bankaları ile Mevduat Bankalarının Karşılaştırmalı Performans Üzerine Bir Uygulama An Application on Comparative Performance Analysis of Participation Banks and Deposit Banks	69
Arş. Gör. İrfan DOĞAN	
Türkiye'deki Katılım Bankalarının Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi ile Karşılaştırılması The Comparison with Data Envelopment Analysis of the Effectiveness of Participation Banks in Turkey.....	71
Arş. Gör. Sinan ŞEKEROĞLU, Arş. Gör. Furkan KAYHAN	
Camel Derecelendirme Metoduyla Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Analizi Comparative Analysis of Participation Banks by Camel Rating Method.....	73
Arş. Gör. Belma ARSLAN	

Katılım Bankacılığında Murabaha Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme Murabaha Applications at the Participation Bank over an Evaluation	74
Dr. Öğr. Üye. Muzaffer ŞAHİN	
Gri İlişkisel Analiz Tekniği Kullanılarak Katılım Bankalarının Risk Düzeylerinin Karşılaştırılması Comparison of Risk Levels of Participation Banks by Using Gray Relational Analysis Technique	78
Dr. Öğr. Üye. Haşim BAĞCI	
Shariah Governance Framework Models in Muslim Countries	79
Dr. Irum SABA	
İslami Finansal Araçlardan Murabaha Açısından İslami Finansal Raporlama Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması The Comparison of Islamic Financial Reporting and International Financial Reporting in Terms of Murabaha, an Islamic Financial Tool	80
Arş. Gör. Melahat KARADAĞ	
Katılım Bankalarıyla Kurulan Kredi Kartı Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği Legal Nature of Credit Card Contracts Formed with Participation Banks	82
Arş. Gör. Zehra İlgin MAĞDEN	
2008 Küresel Finans Krizi Sonrası Yabancı Sermaye Yatırımlarının Katılım Bankalarına Etkileri: Türkiye Üzerine Bir Uygulama A Study on the Investigation of the Effects of Foreign Capital Investments on the Participation Banks After the 2008 Global Financial Crisis in Turkish Economy	86
Arş. Gör. Okan FİDANLI	
İslami Bankacılık Alanındaki Ontolojik Yaklaşımların Kritiği: Kural Bazlı mı? İnsan Odaklı mı? The Critique of Ontological Approaches in the Islamic Banking: Is the Rule-Based or Human Focused?	90
Dr. Muhammed Habib DOLGUN	
Karma Finansal Piyasalarda Faizsiz Bankacılık Sisteminin Gelişimi ve Türkiye Örneği Development of Interest-Free Banking Systems with Mixed Financial Markets and the Case of Turkey	91
Öğr. Gör. Özgül YALÇIN, Öğr. Gör. Yusuf YILDIZ, Öğr. Gör. Şahin DEĞİRMENCİ	
İslam Ekonomisinde Amaç: Mikro Ekonomi Uygulamaları Açısından Bir Değerlendirme The Purpose of Islamic Economy: An Evaluation of Microeconomic Practices	95
Prof. Dr. Adem KALÇA, Doç. Dr. Bünyamin ER, Belkıs ASLAN	

Katılım Bankalarının Mevduat Dışındaki Yabancı Kaynakları ve Konvansiyonel Bankalar ile Karşılaştırılması

Non-Deposit Foreign Liabilities Of Participation Banks and Comparison with Conventional Banks 96
Öğr. Gör. Dr. İsmail KABAN, Muhammet Erkam BAKACAK

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarının Finansal Performans Analizi

Financial Performance Analysis of Participation Banks Operating in Turkey 101
Dr. Öğr. Üye. İncilay ERDURU, Prof. Dr. Ali DERAN

Bankacılık Etik İlkeleri, Mesleki Ahlak Kuralları ve Katılım Bankacılığı:

Türk Bankacılık Etik İlkeleri ve AAOIFI Standartlarının Karşılaştırılması

Ethical Principles of Banking, Code of Ethics and Participation Banking: A Comparison between AAOIFI Standards and Turkish Ethical Principles of Banking 103
Dr. Ali POLAT

Çeşitli Finansal Oranlar ile Kârlılık Arasındaki İlişki: Katılım Bankaları Üzerine Bir Uygulama

The Relationship between Various Financial Ratios and Profitability: An Application on Participation Banks 107
Dr. Öğr. Üye. Saffet AKDAĞ, Öğr. Gör. Mehmet Ali EKİNCİ

Katılım Bankalarının Likidite Yönetimindeki Sorunlar

Problems in Liquidity Management of Participation Banks 108
Prof. Dr. Haydar AKYAZI, Oğün BAYKUŞ, Selahattin BEKTAŞ

Katılım Bankacılığında Üretimin Finansmanı Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on Production Finance in Participation Banking 111
Dr. Murat TÜRK, Doç. Dr. İlhan EROĞLU

Bankacılık İşlemlerinde Katılım Bankaları Tercihini Etkileyen Faktörler: Isparta Örneği

Actors Affecting the Choice of Participation Banks in Banking Transactions: Example of Isparta 113
Dr. Öğr. Üye. Yavuz DEMİRDÖĞEN, Dr. Öğr. Üye. Gökhan ÖZKUL

Katılım Bankacılık Faaliyetlerine Yönelik Öğrenci Algısını Etkileyen Faktörler ve Politik Görüşün Etkisi

The Factors That Effect the Students Perception and the Effect of the Political View on Islamic Banking Activities 118
Öğr. Gör. Gül Kadriye KARAKAYA EREN, Öğr. Gör. Gökçen ŞENEL

Implications of IFRS-9 on Islamic Financial Institutions (IFIs): Shari’ah Issues in the

Implementation of IFRS by IFIS 120
Assoc. Prof. Dr. Abdurrahman YAZICI, Assist. Prof. Dr. Tawfık AZRAK

Türkiye’de Kira Sertifikası Uygulamaları, Al Baraka Türk Katılım Bankası Örneği

Application of Sukuk in Turkey: Evidence from Albaraka Turk Participation Bank 123
Muhammed Fatih DEMİR, Doç. Dr. Ali İhsan AKGÜN

Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişiminde Sermaye Piyasalarının Önemi The Importance of Capital Markets in the Development of Participation Banking in Turkey . 124 Dr. Öğr. Üye. Resül YAZICI, Dr. Öğr. Üye. Ayla YAZICI	
Awareness and Willingness towards Islamic Banking among Muslim Women; The Case of Pakistan ..... 129 Assist. Prof. Dr. Kausar ABBAS	
Türkiye’deki Katılım Bankalarının CAMELS Derecelendirme Sistemi ile Finansal Durumlarının Tahmini Forecast of Financial Condition of Participation Banks in Turkey, with the CAMELS Rating System ..... 131 Dr. Ali USLU, Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ	
İslam Ülkelerinde Bankacılık Yönetimi Banking Management in Islamic Countries..... 132 Anara BAKHISHLI	
İslami Bankaların Likidite Risk Yönetiminin Analitik Değerlendirilmesi Analytical Assessment of Liquidity Risk Management of Islamic Banks ..... 133 Dr. Muhammed Habib DOLGUN	
How do Platform Based Companies Measure Their Companies’ Value? The Case of the US and Indonesia ..... 135 Ersa Tri WAHYUNI, Julio CHRISTO	
İslami Bankacılık ve Türkiye’deki Gelişimi Islamic Banking and Development in Turkey ..... 136 Yalçın YÜKSEL, Deniz YILMAZ	
Katılım Bankalarının Denetlenmesi (BDDK ve TMSF Yetkileri) Auditing of Participation Banks (Authorisation of Saving Deposit Insurance Fund and Banking Regulation and Supervision Agency) ..... 137 Prof. Dr. İsmet SAYHAN	
Faizsiz Finansal Araçlarda Ölçüm Sorunları Measurement Problems in Interest-Free Financial Instruments ..... 138 Arş. Gör. İlker GÜLENCER, Öğr. Gör. Dr. Emrah ERTUGAY, Arş. Gör. Rabia Kübra TÜNEL	

KATILIM SİGORTACILIĞI TEBLİĞLERİ

Katılım Sigortasının Unsurları ve TTK'nin Emredici Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi

Mehmet Ali AKSOY*

Özet

Katılım sigortacılığı riskin katılımcılar arasında karşılıklı dayanışma esasına dayalı olarak üstlenildiği bir sigorta türüdür. Bu tür sigortalar daha önceden de uygulanıyor olmasına rağmen; ilk kez KSY ile düzenlenmiştir. KSY'de hüküm bulunmadığında sigortacılık mevzuatına gönderme yapılmıştır (KSY m 1/3). Katılım sigortacılığına ait düzenlemenin kanun ile yapılmayıp yönetmelikle yapılmasının kendine özgü sonuçları olacaktır. İlgili çalışmada katılım sigortaları sigorta sözleşmelerinin unsurları açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca TTK'nin emredici hükümleri açısından teorik bir değerlendirmeye de yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: tekaful, katılım sigortası, katılım sigortası sözleşmesinin unsurları, katılım sigortasının hukuki niteliği, katılım sigortasının sona ermesi.

Elements Of Participation Insurance and Evaluation of Participation Insurance in Terms of the Mandatory Provisions of the TCC

Abstract

Participation insurance (takeful), in which risk is undertaken based on mutual solidarity among participants, is one type of insurance. Although this insurance has already been applied in the past, it was organized for the first time by Participation insurance Regulation (PİR). When there is no provision in the KSY, reference has been made to the insurance legislation. The legal regulation of participation insurance will not be made by the law but by regulation will have its own results. In this study, participation insurance was examined in terms of elements of insurance contracts. Moreover, a theoretical evaluation was also made in terms of the mandatory provisions of TCC.

Keywords: takeful, participation insurance; elements of participation insurance contract, legal nature of participation insurance, termination of participation insurance contract.

Katılım Sigortasının Unsurları ve TTK'nin Emredici Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi[1]

Katılım sigortacılığı, aynı riske maruz kalan bireylerin bir araya gelmeleri suretiyle ödeyecekleri katkı primleri ile riski müştereken üstlendikleri ve riski gerçekleştirenlerin yaşayacakları olumsuzlukları bir arada telafi etme esasına dayanan sigorta türüdür.

---

* Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Tapu Kadastro Yüksek Okulu, aliaksoy@gazi.edu.tr

Katılım Sigortası Sözleşmesinin Unsurları

Sigorta sözleşmesinin unsurları; taraflar ve lehtar, sigorta menfaati, sigorta bedeli, prim ve riziko olarak belirtilebilir^[2]. Katılım sigortaları, söz konusu unsurlardan yalnızca prim yönünden konvansiyonel sigortalardan farklılık içermektedir. Zira konvansiyonel sigortalarda prim, sigortacıya ödenen ücreti ifade ederken (TTK m 1430) katılım sigortalarında, risk primi olarak adlandırılmakta ve fona yapılan katkı payını ifade etmektedir (KSY m. 3/1/e). Riskler karşılıklı dayanışma ile yüklenildiği için (TTK m 1402) üyeleri ile yapılan sözleşmeler açısından karşılıklı sigorta, katılım sigortaları ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca karşılıklı sigorta şirketinin KYK hükümlerine göre faaliyette bulunması da mümkündür (KSY m 6/2)^[3]. Ancak karşılıklı sigortada portföyün katılım esaslarına uygun değerlendirilmesi gerektiği gibi üçüncü kişilerle yapılan sözleşmeler açısından riskin ortaklaşa yüklenilmesi de gerçekleşmez^[4].

Katılım sigortalarında katılımcılardan toplanan katılım primleri ile bir fon havuzu oluşturulmakta; riskin sonuçları bu havuzdan sağlanmakta; yani sigortacı tarafından risk değil, risk fonunun idaresi üstlenilmektedir. Bu nedenle risk fonu (veya katılımcı yatırım fonu) oluşturulması ve sermayedar fonundan ayrılması katılım sigortasının bir unsuru olarak aranmaktadır (KSY m. 6/1). Bu nedenle katılım sigortası; hukuki niteliği itibariyle iş görme sözleşmesinin bir türü olan vekalet sözleşmesi niteliği taşır. Risk fonunun ayrı muhasebesini tutacağı ve ayrı değerlendireceği özel hesapta takip edileceği belirtilmiştir. Bu nedenle mülkiyeti hukuken sigorta şirketine ait olan risk fonu, inançlı mülkiyet esasına göre idare edilir. Ancak kanunla düzenlenerek; fonun sigortacının malvarlığından ayrılmaması ve sigortacı tarafından farklı amaçlarla tasarruf edilmesinin, haczinin ve rehninin engellenmemesi düzenlemenin bir eksikliği olarak belirtilebilir. Ayrıca katılım sigortalarında reasürans, katılım reasüransı olarak gerçekleştirilmelidir. (KSY m 3/1/g). Son olarak sigorta ile teminat altına alınan rizikonun fıkhi açıdan caiz olması katılım sigortasının bir unsuru olarak aranır ve bu konuda danışma komitesinin görüşü belirleyici rol oynar. Fıkhi açıdan caiz olma, fonun katılım finans ilkelerine göre sigortacılık faaliyeti yapmasına izin verilmiş sigorta şirketleri tarafından katılım finansı yöntemlerine uygun olarak yönetilmesini zorunlu kılar^[5].

Katılım Sigortasının TTK'nin Emredici Hükümleri Açısından Değerlendirilmesi ve Önem Arz Eden Diğer Hususlar

Likide Sunulması: Katılım sigortalarında risk fonunun zaman içerisinde yasal ve idari yükümlülüklerini yerine getirme konusunda yetersiz kalması durumunda; fon açığı "likidite imkânı" ile kapatılır. Katılımcılara ise başvurulamaz. Bu durumda likide sağlanmış fondan ayrılan katılımcılara ilişkin yükümlülüklerin özellikle gelecek yılın kârından kapatılması şeklinde diğer katılımcılara bırakılmaması, verilecekse başvuru imkânının KSY'de düzenlenmesi gerekmektedir.

Sigorta Konusunun Ortadan Kalkması: Sigorta konusunun ortadan kalkması durumunda sigorta sözleşmesi sona erer. Tarafların, sigorta sözleşmesinin süresi dolmadan da kanunda belirtilen sebeplerle veya anlaşmayla sigorta sözleşmesini feshetmesi mümkündür. Katılım sigortaları açısından tüm bu durumlarda ilgili katılımcı fona katkı sağlayacağı için fondan alacağı iadenin düzenlemeye kavuşturulması gerekmektedir.

Sigorta Sözleşmesinin Geçersizliği: Sigorta sözleşmesinin geçersiz olduğu durumlar TTK'de düzenlenmiştir^[6]. Bu durumda sigorta bedeli ile primin onu karşılayan kısmı indirilir ve tahsil edilmiş fazla prim faizi ile birlikte verilir (TTK m. 1463). Faiz alamayacaklarına göre,

geçersizlik hallerinde primin iadesi dışında katılımcıların fondan ekstra bir tutar talep edemeyeceğinin katılım sigortacılığının niteliği göz önünde tutulmak suretiyle çözüme kavuşturulması gerekmektedir[7]. Ayrıca bazı durumlarda sigorta sözleşmesi geçersiz olmasına rağmen sigorta şirketi prime hak kazanmaktadır[8]. Aynı şekilde sigortacının sorumluluğu başlamadan önce, kararlaştırılmış primin yarısını ödeyerek sözleşmeden cayabilir (TTK m 1430/3). Bu durumda belirtilen prim tutarlarının sigorta şirketinin kazancı olarak görülmesi yerine fonda kalacağını açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

Sürenin Dolması veya Rizikonun Gerçekleşmesi: Katılım sigortalarında sürenin dolması veya rizikonun gerçekleşmesi nedenleriyle sözleşmenin sona ermesi için ayrıca fonun da tasfiyesi gerekmektedir.

Mal sigortası niteliği taşıyan katılım sigortalarında zenginleşme yasağı ve sigortacının halefiyeti: halefiyet ilkesi TTK’de emredici nitelikte düzenlenmiştir. Ancak katılım sigortalarında halefiyet neticesinde alınan tazminatın fona aktarılması ve pozitif katkının hesabında dikkate alınması da hakkaniyet gereğidir. Bu konuda katılım sigortacılığı gibi temel bir düzenlemenin yönetmelikle değil kanunla yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. **Sonuç:** İlgili çalışmada ayrıntılarıyla belirtildiği üzere zenginleşme yasağı, emredici hükümler ve sözleşmenin kendine has unsurları katılım sigortacılığı gibi sigorta sözleşmesinin hukuki niteliğini dahi değiştiren temel bir düzenlemenin kanunla yapılmamasının eksikliğini ortaya koymaktadır[9]. İlgili çalışmada ayrıntılı olarak belirtildiği üzere sigorta sözleşmesinin sona ermesi açısından görülen söz konusu eksiklikler, risk fonunun sigorta şirketinin malvarlığından ayrılması, haczi ve rehininin engellenmemesinde de kendisini göstermektedir.

Kaynakça

ALTINTAŞ, Kadir Murat: Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Bir Sigorta Sistemi: Tekafül Sigorta Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği, **AİBU Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2016, C 16, S 2, s 115-142,

ASLAN, Hakan: Türkiye’de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri, **Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi**, 2015, Y. 1, C. 1, S. 1, s. 93-117.

JAMALDEN, Faleel: Islamic Finance For Dummies, John Wiley / Sons, Inc Newjersey, USA 2012

KARAHAN, Hediyeullah / ERSOY, Hicabi: Faizsiz Finansın Temel Prensipleri İle Türkiye’de Reel Kesimde Kullanılması, **Maliye Finans Yazıları**, Y 2016, S 105, s. 93-1144
KAYIHAN, Şaban /BAĞCI, Ömer: **Sigorta Hukuku Dersleri**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2016.

KENDER, Rayegân: **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, Onbeşinci Bası, Oniki Levha, İstanbul 2016.

KETTEL, Brian: **Introduction to Islamic Banking and Finance (1)**, Hoboken, GB:Wiley, 2011

KHAN, Muhammad Akram: **Islamic Economics and Finance: A Glossary**, 2nd Edition, Routledge Printing, London and Newyork 2003.

ÖZCAN, Seyran: Tekafül (Katılım Sigortacılığı) Muhasebesi, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Haziran 2017, C. 19, S. 2, s. 351-377.

SEZAL, Levent: Türkiye’de Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi ve Faizsiz Sigortacılık Sisteminin Uygulanabilirliği, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 10, S. 52, Ekim 2017, s. 1156-1167.

YILDIRIM, İsmail: Tekafül (İslami) Sigortacılık Sisteminin Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, C. 6, S. 2, 2014, s. 49-58.

[1] İlgili çalışmanın tam metni, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisinden Yayınlanmak Üzere Kabul Almıştır.

[2] Tarafların hak ve yükümlülüklerini belirlediği için fon yönetim modelinin ve ücretinin (vekalet modelinde vekâlet ücretinin, mudarebe modelinde paylaşma oranının) belirtilmesi ve bakiye iadesi usulünün belirlenmesi ise katılım sigorta sözleşmesinin esaslı unsurlarını oluşturmaktadır (KSY m 4).

[3] Ancak karşılıklı sigorta KSY m 4/2 anlamında bir örgütlenme şekli olarak değerlendirilemez.

[4] Ayrıca tahsis edilen primlerin o yıl gerçekleşen rizikoları gidermede yetersiz kalması durumunda açık, katılım sigortalarında likitide imkanı ile kapatılırken, karşılıklı sigortada üyelerden tahsil edilir.

[5] İslami açıdan uygun olmadığı düşünülen yatırımlar (haram) yapılmaması, yatırımların getirisinin faiz (Selçuk 2015) içermemesi; sigorta sözleşmelerinin kesin olmayan hususlar ve aşırı risk içermemesi caiz olma kapsamında değerlendirilir. Ayrıca sosyal hayatta karşılığı bulunmayan, sanal rizikoların da katılım sigortalarına konu olmaması gerekir. Bu konuya örnek olarak insan hayatı üzerinde spekülasyonun oluşturan tontin verilebilir ve kanunen izin verilmesine rağmen (TTK m 1488) tontinin katılım sigortacılığına konu olamaması gerrekir. Söz konusu unsurlar, yalnızca katılımcı fonu açısından değil sigorta şirketinin tüm yatırımları açısından aranmaktadır (Pencere usulü üç yıllık geçiş sürecine tabidir. KSY Geçici m 1). Belirtilen unsurlardan sözleşmenin kesin olmayan hususlar içermemesine özel olarak değinmek gerekmektedir. Zira konvansiyonel sigortaların, mikro bazda (makro bazda söz konusu değil) sonuçları talih ve tesadüfe bağlı sözleşme olarak görülmesi, kumar ve bahis olarak algılanmasına, sigorta için prim yatıran kişilerin tazminat alıp almayacağına, tazminatın zamanının ve miktarının belli olmaması spekülatif olarak görülmesine neden olmaktadır. KSY’de bu yönde bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte alınan tazminata ve yapılan ödemeye bağış gözüyle bakılmasının söz konusu belirsizliği kaldıracağı belirtilmektedir.

[6] Sigortalanabilir menfaatin bulunmaması, menfaatin sözleşme süresi içerisinde ortadan kalkması (sözleşme o anda geçersiz olur) (TTK m. 1408), (rizikonun gerçekleştiğinin sigortacı, sigorta ettiren ve sigortadan haberi olmak şartıyla sigortalı tarafından bilinmesi durumunda) menfaatin rizikonun gerçekleşmesi nedeniyle ortadan kalkması (TTK m. 1458), aşkın sigortada aşan kısım geçersizlik hallerine örnek olarak belirtilebilir.

[7] KSY m. 5’e benzer şekilde, burada da iade tutarının değerlendirilmesine ilişkin esasların belirtilmesi gerekirdi.

[8] Sigortacının haberi olmamakla birlikte sigortalı ve sigorta ettiren rizikonun gerçekleştiğinden haberdar olması (TTK m. 1458) ve aşkın sigortanın mali çıkar sağlamak

amacıyla ve kötü niyetle yapılması (TTK m 1463/2) örnek olarak belirtilebilir.
[9] Yönetmeliğın kanun hükümlerini değıştirememesi karşısından KSY hüküm bulunmayan hallerde sigortacılık mevzuatına gönderme yapılması da (KSY m ½,3) düzenlemenin kanunla yapılması gereğini destekler niteliktedir.

Türkiye’de ve Dünyada Sukuk Uygulaması: Türkiye’de Sukuk İhracını Arttırma Yolları

Mehmet YEŞİLYAPRAK*

Özet

2000’li yıllarda dünyada yaşanan ekonomik sıkıntılar ve 2007-2008 dönemindeki Global Finansal Krizden sonra, ülkemizde geleneksel bankacılık yanında faizsiz finansal araçların talep edilmesine binaen 1980’li yıllarda kurulan Katılım Bankacılığında gelişmeler görülmüştür. Bu gelişmeler kapsamında, önde gelen İslami finansman ürünlerinden sukuka önemli bir yer ayırmak gerekmektedir.

Sukuk, son yıllarda dünyada yaygın bir şekilde kullanılan İslâmi sermaye piyasasının önemli finansal ürünleri arasında yer almaktadır. Finansal piyasalarda İslâmi kesimin fonlarının değerlendirildiği sukuk, faiz yerine gelir ödenmesini gerektirdiğinden nakit akımları hızlı olan, büyük ölçekli arazi, emtia alım-satımı, su, petrol, gaz, enerji, madenler gibi menkul kıymetleştirilecek varlıklar üzerinden düzenlenebilmektedir.

Dünyada ve Türkiye’deki ekonomik durum ve krizler göz önüne alındığında; sukuk piyasasının geliştirilmesinin, temelde işlevsel bir hukuki alt yapıya sahip hale getirilmesinin ve büyük hacimli kamu projelerinin finansmanında kullanılmasının yaşanacak ekonomik krizlere bir önlem olarak kullanılabileceği, finansal istikrarı sağlamada önemli bir araç haline gelebileceği düşünülmektedir. Sukuk, aşırı belirsizlik taşımayan faizsiz bir yatırım aracı olarak kırılganlığı daha az bir yatırım ortamı sağlamaya da yardımcı olacaktır. Öte yandan, İstanbul’un uluslararası finans merkezi olma hedefi doğrultusunda faydalı bir ürün olacağı da aşikârdır.

Çalışmamız kapsamında, Türkiye’de ve dünyadaki güncel sukuk ihracına ilişkin bilgiler ve karşılaşılan sorunlar belirtilmekte, bununla birlikte Türkiye’de sukuk ihracının ne şekilde artırılabilirliği hususu üzerinde araştırma yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslami Finans, İslami Sermaye Piyasası, Sukuk, Kriz

Sukuk Practice in Turkey and in the World: Ways to Increase Sukuk Issuance Volume

Abstract

After economic troubles at 2000s and the Global Financial Crisis at 2007-2008, there was a reasonable demand for not only conventional banking but also zero-interest financial products. Based on this demand, there were some important developments on Participation Banking which was founded at 1980s. In line with these developments, as one of the main Islamic Banking products, sukuk, should have an important place and it is worthy to analyze it.

* Dr., Sigorta ve Hazine Operasyon Daire Başkanı (Türk Eximbank), myesilyaprak@eximbank.gov.tr

Sukuk which is an important, widely used Islamic capital market product around the world recently. It is possible to issue sukuk (which is a product that Islamic community is using it as an important investment tool and it gives income but not interest) upon large-sized lands, trade of commodities, water, petroleum, natural gas, energy and mine products which are suitable for securitization

Taking into consideration the economic situation and crises in Turkey and all around the world; sukuk could be an important tool to help financial stability if its legal background is stronger, if its market is developed and if it is possible to use it in financing of large-scale public projects. Sukuk with its no-interest and not uncertain nature will help to provide a less volatile investment atmosphere. On the other hand, it will be useful product for Istanbul for its aim for being a Worldwide Financial Center.

In this study, we will provide updated information, problems encountered regarding the sukuk issuance in Turkey and all around the world; also, we will discuss the ways to increase sukuk issuance.

Keywords: Islamic Finance, Islamic Capital Market, Sukuk, Crisis

Tekafülün (İslami Sigorta) Finansal Raporlama Standartları Kapsamında İncelenmesi

Özlem UZ*

Özet

Bireyler ile kurum ve kuruluşlar yangın, hırsızlık, kaza, hastalık, ölüm gibi birçok tehlike ile karşı karşıyadır. Bu olası tehlikelerin her birine bireysel önlem almak özel ve tüzel kişilerin maddi güçlerini aşacak ve bireysel tasarruflar istenen güvenceyi sağlamada yetersiz kalacak, fonlar ihtiyat amacıyla atılacaktır. Çeşitli tehlikelerin ekonomik sonuçlarına önlem alabilmek için başkalarının malvarlığına da başvurulması bir zorunluluktur. Bu zorunluluk “sigorta” düşüncesinin doğmasına kaynaklık etmiştir.

İslam dinine göre Müslümanlar, yalnızca sosyal yaşamlarını değil, ekonomik yaşamlarını da Allah’ın emir ve yasakları doğrultusunda şekillendirmekle yükümlüdürler. Günümüzde uygulanan konvansiyonel sigortacılık sisteminin İslam dininin hükümleri ile çelişen yönlerinin bulunması üzerine Müslümanlar, hem İslam’a uygun olan, hem de muhtemel risklerden korunmalarını sağlayacak olan tekafül sistemini geliştirmişlerdir.

Uygulama esasları İslam dininin emir ve yasaklarına dayanan tekafül, bir organizatör şirket yönetiminde katılımcıların bir yönüyle bağlı, diğer yönüyle ortaklık sermayesi niteliği taşıyan primler ödemesi ve kendi aralarında rizikolara karşı birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma yoluna gitmelerini sağlayan sigorta sistemidir. Bu sistemde asıl amaç, kar elde etmek değil, bir riskin bir değeri adına üstlenilmesi prensibi ile müşterek garantinin sağlanmasıdır. Toplanan fonların faiz dışı alanlara yatırım yapılarak katılımcılara kar dağıtılması ise sistemin diğer bir özellikli yönüdür.

Tekafülün muhasebeleştirilmesine ilişkin farklı ülkelerde farklı uygulamalar bulunmaktadır. İslami finansal araçların ve diğer sözleşmelerin muhasebeleştirilmesine ilişkin uygulama birliği sağlanması amacıyla İslami Finans Kurumlarının Muhasebe ve Denetim Örgütü (AAOIFI), Finansal Raporlama Standartlarını (FAS) yayımlamaktadır. Bu standartların, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla (UFRS) uyumlu yayımlanması amaçlanmakla birlikte İslami uygulamaların faiz içermemesi gibi nedenlerle UFRS’lerden bazı noktalarda farklılaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, sigortacılık alanında finansal raporlama anlamında uluslararası bir uygulama da mevcut değildir. Çünkü hâlihazırda uygulamada olan sigorta sözleşmelerine ilişkin standart olan UFRS 4 yerel uygulamalara izin vermektedir. 2017 yılının Mayıs ayında yayımlanan UFRS 17’nin 2021 yılında yürürlüğe girmesi ile UFRS’leri uygulayan ülkeler arasında uygulama birliği sağlanacaktır. Ancak İslami sigorta ile geleneksel sigortanın muhasebeleştirilmesine ilişkin bir takım farklılıklar devam edecektir. Bu itibarla, gerçekleştirilecek bu çalışma kapsamında

* Uzm., Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, ozlem.uz@kgk.gov.tr

tekafülün hâlihazırdaki muhasebeleştirilmesi ile UFRS 17’de sigorta sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi arasındaki olası farklılıklara da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tekafül, Sigorta, İslami Sigorta, Tekafül Muhasebesi, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Analyzing Takaful (Islamic Insurance) within the Scope of Financial Reporting Standards

Abstract

Individuals and institutions are faced with many dangers such as fire, theft, accidents, sickness and death. Taking individual precautions into each of these possible hazards will exceed the material powers of the private and legal persons and the individual savings will be insufficient to ensure the desired security and the funds will be used for precautionary purposes. It is also a necessity to seek the property of others in order to prevent the economic consequences of various hazards. This obligation is the basis for the emergence of "insurance".

According to Islamic religion, Muslims are obliged not only to shape their social lives, but also their economic lives in the direction of Allah's orders and prohibitions. In view of the contradictory aspects of the conventional insurance system applied today, Muslims have developed a system of monopoly that is both compatible with Islam and protected from possible risks.

The Takaful, fundamentals of it is based on the orders and prohibitions of Islamic religion, is an insurance system that an organizer company allows participants to donate in one direction, pay the premiums which are the property of partnership, and to help each other in a spirit of mutual help and solidarity. The main purpose of this system is not to make profit but to provide a common guarantee with the principle that one risk is taken on behalf of another. Another important aspect of the system is that the collected funds are invested in non-interest areas and profit is distributed to participants.

There are different implementations in different countries regarding the accounting of Takaful. The Accounting and Auditing Organization for the Islamic Financial Institutions (AAOIFI) publishes the Financial Accounting Standards (FAS) in order to provide an implementation alliance for the accounting of Islamic financial instruments and other contracts. Although these standards are intended to be published in accordance with the International Financial Reporting Standards (IFRS) issued by the International Accounting Standards Board (IASB), they appear to differ from IFRSs in some respects, such as the non-interest Islamic practices. On the other hand, there is no international practice in the insurance field for financial reporting, because IFRS 4, the standard for insurance contracts already in place, allows local applications. Implementation of IFRS 17, which was published in May 2017, will be implemented in 2021 and unity of implementation will be provided between countries implementing IFRSs. However,

there will be some differences regarding the accounting of Islamic insurance and traditional insurance. In this respect, the scope of this work will also refer to the possible differences between the current accounting for takaful and the accounting for insurance contracts under IFRS 17.

Keywords: Takaful, Insurance, Islamic Insurance, Accounting of Takaful, International Financial Reporting Standards

İslami Sigorta Uygulaması: Takaful

Melahat KARADAĞ*

Özet

İlk çağlardan itibaren insanoğlu sürekli tehlikelerle ve risklerle karşılaşmış, yaşam mücadelesi vermiş ve bu mücadeleleri can, mal ve mülkiyet kaybıyla sonuçlanmıştır. Toplumlar yaşamları boyunca ortaya çıkan bu zarar ve kayıpları en aza indirmek için çeşitli önlemlere başvurmuşlardır. Bu önlemlerden en önemlisi olan sigorta, fertlerin ve işletmelerin kendi imkanları ile karşılamakta zorluk çekecekleri tehlikeyi azaltmak ve riskin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan kayıp ve zararları yayarak yok etmek ve paylaşmak amacıyla örgütlenmiş toplumsal bir kurumdur. Ekonomik kayıpların, zarara uğrayanlar tarafından karşılanması çoğu zaman mümkün olmadığından, küçük bir prim karşılığında bunun tazmininin daha geniş kitlelere yayılmasını sağlayan sigortacılığın günümüzde toplumsal faydasından ekonomik faydası daha büyük bir öneme sahiptir. Özellikle sermaye piyasasının önemli aktörlerinden biri olan sigortacılık sektörünün nüfusun çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkemizde gelişmesini engelleyen ekonomik, sosyal ve hukuksal birçok sebebinden biri islami konulardaki hassasiyetler ve sosyal yaşamdır. Sigortacılığın dini otoritelerce tam anlamıyla anlatılamaması ve kurumsal yapının temellerinin oluşturulamaması insanları olumsuz yönde etkilemiş ve sigortacılık işlemlerine kuşkuyla bakmalarına sebep olmuştur. Son yıllarda İslâmi sigortacılık felsefesinin ve uygulamalarının gelişmesi konusunda İslâm ülkelerinde yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bunun sonucunda da takaful kavramı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı takaful işlemlerinin teorik ve pratik yönden incelenerek bir model önerisi getirmektir.

Anahtar Kelimeler: İslami Sigorta, Takaful, Faizsiz

Islamic Insurance Practice: Takaful

Abstract

Since the first ages, people have all times encountered hazards and risks, challenged to survive, and these challenges have resulted in loss of life, goods and property. The societies have resorted to various measures throughout their lifetimes so as to minimize such damages and losses occurring. Insurance, the most important one among those measures, is a social institution organized for the purpose of alleviating the hazards which the individuals and businesses will have difficulty in covering with their own possibilities, and spreading, dissipating and sharing the losses and damages emerging in case of occurrence of the risk. As coverage of the economic losses by the sufferers is often impossible, the economic benefit of insurance business, which ensures that compensation of these in consideration of a little

* Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, melahat.karadag@karatay.edu.tr

premium is spreads across broader masses, is today of greater importance than its social benefit. One of the many economic, social and legal reasons of preventing the insurance sector, which is one of the major actors of especially the capital market, from developing in our country where the majority of the population are Muslims, is the sensitivities in Islamic matters and social life. The fact that insurance could not have been explained exactly by the religious authorities and that the foundations of the institutional structure could not have been established has influenced the people negatively, and led them to view the insurance transactions with doubt. Intensive studies have been conducted in in recent years in the Islam countries in regard to development of the philosophy and practices of Islamic insurance. The concept of takaful has emerged as a result of this. The aim of this study is to examine the takaful transactions from theoretical and practical aspect to bring forward a model suggestion.

Keywords: Islamic Insurance, Takaful, Interest Free

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS - TFRS) Çerçevesinde Selem Sukuk İşlemlerinin İncelenmesi

Mihriban COŞKUN ARSLAN*

Özet

1. Giriş ve Çalışmanın Amacı

Sukuk; kurum veya ihraççının varlığına sahiplik hakkı sunan ve faiz getirisi olmayan varlığa dayalı bir finansal araçtır. Her ne kadar İslami prensiplere uygun olduğu için sukuk ihracı ortaya çıkmış olsa da günümüzde diğer finansal araçlara göre daha güvenli olduğu için sukuk ihracı artmaktadır. Sukuk ihracı arttıkça da sukuk çeşitleri artmaktadır. Elbette; sukuğun dayanağı olan finansman yönteminin kullanım sıklığına bağlı olarak uygulama alanı ve çeşitleri genişlemektedir. Bu çalışmanın amacı; sukuk çeşitlerinden biri olan selem sukuk kavramının işleyişini açıklamak ve Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS - TFRS) çerçevesinde muhasebeleştirme sürecini incelemektir.

2. Kavramsal Çerçeve

İslami Finans Kurumları Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial - AAOIFI) küresel boyutta İslami Finans Endüstrisi için gerekli olan Shari'ah Standartlarının geliştirilmesi ve yayınlanması amacıyla merkezi Bahreyn'de olmak üzere 1991 yılında kurulmuştur. Kurumun amacı doğrultusunda; hem İslami finansal kurumların finansal tablolarının kullanıcılarının bu kurumlar hakkında üretilen bilgilerle olan güvenini artıracak, hem de bu kullanıcıları İslami finansal kurumlara yatırım yapmaya veya mevduatlarını mevduata yatırmaya teşvik edecek ve hizmetlerini kullandıracak faaliyetler yürütülmektedir.

AAOIFI tarafından sukuk “*ihraç edildikten sonra eşit değerleri temsil eden; ihraçtan elde edilen tutarların önceden planlanan şekilde yatırım yapıldığı; yapılan yatırım türüne göre duran varlıklar ve benzerleri üzerindeki haklar ve payların temsil edildiği ya da bir projede ya da özel bir yatırım faaliyetinde ortaklık hakkı veren sertifika*” olarak tanımlanmaktadır. Sukuk, İslami prensiplere uygun olarak helal kazanç sunan menkul kıymetlerdir. Proje endeksli, varlık endeksli ve bilanço endeksli olmak üzere sukukun üç temel kullanım alanı vardır (Aslan, 2012: 63-64). Kullanım alanlarına göre sınıflandırma dışında AAOIFI tarafından belirlenmiş 14 farklı sukuk çeşidi mevcuttur. Dünyada en çok ihraç edilen ve uygulama alanı bulan sukuk çeşitleri; Mudaraba, Muşaraka, İcara, Murabaha, Selem, İstisna, İstithmar, Vakala ve Hibrid sukuktur. Bu çalışmada ise; selem sukuk kavramı açıklanacak ve muhasebeleştirme süreci TMS - TFRS çerçevesinde incelenecektir.

* Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
mihriban.arslan@gop.edu.tr

3. Bulgular

Selem gelecekte teslim edilecek olan mal veya hizmetler için peşin ödemenin yapıldığı bir sözleşmedir. Daha çok emtia finansmanında kullanılması yönüyle ana akım faiz tabanlı ekonominin finansal ürünü olan forward sözleşmelerine benzemektedir. Ancak; İslam hukuku açısından forward sözleşmeleri; belirsizlik ve belirsizliğe bağlı faiz içerdiği için yasaklanmıştır. Selem de ise; satışa konu olan malın özelliği, tutarı ve vadesi belirlendiği için belirsizlik söz konusu değildir. Özelliği itibarıyla Selem aslında bir borç sözleşmesidir. Selem sözleşmesi yapılırken İslamiyet'in 4 büyük mezhebine ait dikkate alınması gereken katı şartlar bulunmaktadır.

Selem sukuk, ticarete konu olan selem temelli ürünün alımı için fon toplama amaçlı çıkarılmış sertifikalardır. Selem sözleşmesi genellikle demir, tahıl, petrol ve bunlara benzeyen standardize edilebilir ve ölçülebilir emtialar üzerine yapılmaktadır. Söz konusu sözleşmeleri fonlama amaçlı çıkarılan sukuklar ikincil piyasada nominal değerinden işlem görmektedir ve sözleşmeye konu emtianın teslim tarihindeki fiyatına yönelik beklentilere göre alınıp satılmaktadır. Selem sukukun işleyişinde temelde 3 taraf vardır: "yükümlü", "yatırımcı" ve "Özel Amaçlı Şirket (SPE - Special Purpose Entity)". Yükümlü, sukuk'un çeşidine göre söz konusu projenin yürütmesini üstlenen taraftır. Yatırımcı, sukuk aracılığı ile projede yatırım yapan taraftır; aldığı sukuk miktarı oranında projede hak sahibi olur ve sukuk ihraç eden şirketlerde hisse sahibi olur. SPE; Uluslararası literatürde Özel Amaçlı Şirket "SPE" (Special Purpose Entity), sadece belli amaçları gerçekleştirmek için kurulmuş olan ve genellikle vergi ve mali avantajlar nedeniyle oluşturulan, bazı durumlarda çalışana dahi sahip olmayan fiziki özellikte olmayan robot özelliğinde bir firmadır.

Dünyada İslami finans işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde uluslararası finansal raporlama standartları (UFRS) kullanılmaktadır. Bu bağlamda, İslami prensiplere uygun yapılmakta olan finansal işlemlerin tamamı UFRS kapsamında muhasebeleştirilmektedir (MICM, 2009). Türkiye'de ise; İslami finansal araçlara ilişkin uygulamalar AAOIFI tarafından finansal kurumlar için yayınlanan standart hükümlerine, muhasebe kayıtları ise TFRS ve TMS'ye göre yapılmaktadır. Bu bağlamda selem sukuk işlemleri; UFRS standartlarına uygun olarak TFRS 7 "Finansal Araçlar: Açıklamalar", TFRS 9 "Finansal Araçlar" ve TMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme"ye göre kaydedilmektedir. **4. Yöntem** Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Ulusal ve uluslararası literatür çerçevesinde selem sukuk kavramı ve işleyişi açıklanmıştır. Selem sukuk işlemlerinin muhasebeleştirme süreci TFRS 7, TFRS 9 ve TMS 39 çerçevesinde incelenmiştir. Çalışma konusuna ilişkin örnek uygulama ile literatüre katkı sağlanmıştır. **5. Sonuç** Faiz yasağının olduğu İslam medeniyetinde menkul kıymetleştirme işlemleri ve faizsiz İslami yatırım araçları, finansal piyasaların temelini oluşturmaktadır. Selem Sukuk'un da yer aldığı diğer faizsiz finansal araçların yaygınlaşması ile atıl fona sahip faiz karşıtı tasarruf sahiplerinin İslami Finansal sisteme kazandırılması, Selem Sukuk işlemlerinin yaygınlaşmasının doğuracağı olumlu etki olabilir. Yaygınlaşma potansiyeli yüksek olan selem sukuk işlemlerinin; Türkiye'de sahipliğini elinde bulunduran işletmeler açısından TFRS 7, TFRS 9 ve TMS 39 çerçevesinde muhasebeleştirilmesi uygundur. Bu çalışmanın; selem sukuk

işlemlerine ait muhasebeleştirme sürecine ilişkin örnek uygulamaları içermesi, literatüre katkısı açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Selem Sukuk, TFRS 7, TFRS 9, TMS 39

Research of Selem Sukuk Transactions in the Framework of Turkey Accounting and Financial Reporting Standards (IAS - IFRS)

Abstract

1. Introduction and Purpose of the Study Sukuk; is a financial instrument based on a non-interest-bearing asset that offers ownership of the entity's or issuer's assets. Although sukuk export has emerged because it is compatible with Islamic principles, sukuk export is increasing because it is safer today than other financial instruments. As the export of Sukuk increases, varieties of Sukuk grow. Of course; Depending on the frequency of use of the financing method, which is the support of sukuğun, the application area and types are expanding. The purpose of this study is; selem explain the operation of the concept of Sukuk Sukuk is one of the varieties and Turkey Accounting and Financial Reporting Standards (IAS - IFRS) for the accounting processes in the framework.

2. Conceptual Framework The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial (AAOIFI) was established in 1991 to develop and publish the Shari'ah Standards required for the Islamic Finance Industry on a global scale in Bahrain. In line with the aim of the institution; users of financial statements of Islamic financial institutions will increase their confidence in the information produced about these institutions as well as activities that will encourage investors to invest in Islamic financial institutions or deposit their deposits and use their services.

AAOIFI by sukuk "representing equal values after being exported; the amounts obtained from the issuance are invested in a planned manner; a certificate that represents the rights and shares of fixed assets and similar entities in accordance with the investment type, or gives the right to partnership in a project or special investment activity ". Sukuk is securities offering halal profits in accordance with Islamic principles. There are three main uses of sukukun, project-indexed, asset-indexed and balance-sheet indexed. There are 14 different types of sukuk which are determined by AAOIFI apart from classification according to usage areas. The sukuk varieties that are the most exported and find application area in the world; Mudaraba, Muşaraka, İcara, Murabaha, Selem, Exception, Stasis, Vakala and Hybrid sukuktur. In this study; the concept of salem sukuk will be explained and the accounting process will be examined within the framework of IAS-IFRS. **3. Results** Selem is a contract to pay cash for goods or services to be delivered in the future. Its use in commodity financing is more like forward contracts, the financial product of the mainstream interest-based economy.

Selem Sukuk is a certificate issued for collecting fund for the purchase of Selem-based product which is the subject of the trade. The Selem contract is usually made on standardized and measurable commodities like iron, grain, oil and so on. These contracts, which are issued for

funding purposes, are traded at the nominal value in the secondary market and are bought and sold according to the price forecasts at the delivery date of the contract. There are basically three parties in Selem Sukkun's function: "obliged", "investor" and "SPE (Special Purpose Entity).

International financial reporting standards (IFRS) are used in accounting for Islamic financing transactions around the world. In this context, all financial transactions that are carried out in accordance with Islamic principles are accounted for under IFRS. In Turkey; Applications related to Islamic financial instruments are made by AAOIFI according to the standard provisions published for financial institutions and accounting records are made according to IFRS and TMS. In this context, selem sukuk transactions; In accordance with IFRS standards, IFRS 7 "Financial Instruments: Disclosures", IFRS 9 "Financial Instruments" and IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement". **4. Method** The literature was searched firstly in this study. The concept and functioning of selem sukuk are explained in the national and international literature. The accounting process of Selem SuKuK transactions has been examined within the framework of IFRS 7, IFRS 9 and IAS 39. The sample application for the study has contributed to the literature.

5. Conclusion Securitization transactions in Islamic civilization, where interest rate is prohibited, and interest-free Islamic investment instruments are the basis of financial markets. The widespread use of other interest-free financial instruments, including Selem Sukuk, and the introduction of idle savings depositors into the Islamic Financial system may have a positive effect on the spread of Selem Sukuk transactions. The high rate of dissipation of Selim Sukuk processes; in Turkey's businesses who holds the ownership is recognized in accordance with the IFRS 7, IFRS 9 and IAS 39. In this study; it is important for the literature contribution to include sample applications for the accounting process of Selem Sukuk transactions.

Keywords: Selem Sukuk, IFRS 7, IFRS 9, IAS 39

Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) ve Asya Bölgelerinden Seçilen Tekafül Sigorta Şirketlerinin Etkinliklerinin 2016 - 2017 Dönemi İtibariyle Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Belirlenmesi

Pınar ARSLAN*, Murat ATAN**

Özet

Tekafül sigorta ürünleri, İslami sigorta, Helal sigorta, etik sigorta, İslami karşılıklı sigorta, kooperatif sigortası ve topluluk sigortası gibi farklı adlarda sunulabilir (Noordin et al., 2014). Sigorta şirketlerine benzer şekilde, Tekafül şirketlerinin neredeyse tamamı ticari kuruluşlardır ve benzer ürünler sunmaktadırlar. Bu nedenle, iyi kurulmuş sigorta şirketleriyle rekabet etmeleri ve Şeriat çerçevesinde faaliyet göstermeleri durumunda kar amaçlı kuruluşlar olmaları gerekmektedir. Diğer bir deyişle, Tekafül işletmecilerinin iki amacı vardır, yani kar elde etmek ve şeriate uygun olmaktır. Gerçekte, sonuçta her iki hedefe ulaşmak da kolay değildir. Tekafül işletmecilerinin karı maksimize etmek için yasaklı unsurlara girebilme eğilimi olacaktır (Noordin et al., 2014).

Tekâfül sisteminin amacı belirli bir risk gurubundaki bireyleri bir araya getirerek karşılaşılan tehlikelerde zararı en aza indirmek veya bireylerin toplumsal yaşantılarını alt üst etmesine izin vermeden hasarlarının telafisini sağlamaktır. Bu sistemde, aynı zamanda, amaç kâr elde etmek değil, bir riskin bir diğeri hesabına üstlenilmesi prensibi ile müşterek garantinin sağlanmasıdır. 2000 yılından bu yana, İslami sigorta sektörü yılda yüzde 15'ten fazla büyümektedir, ancak özellikle Orta Doğu'da pazar hala zirvede yer almaktadır. İslami sigorta ürünlerine olan talep, özellikle GCC çerçevesinde, etik, yenilikçi ve şeriate uygun finansal çözümlere doğru bir değişim olduğu için, son birkaç yılda artmıştır.

Bu çalışma ile küresel tekafül (islami) sigortacılık piyasalarında aktif faaliyet gösteren 2016 - 2017 dönemleri için tekafül sigorta şirketlerinden seçilen dört ülkedeki (Umman, Pakistan, Katar ve Malezya) on şirketin verimlilikleri / etkinlikleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla parametrik olmayan bir yöntem olan ve farklı girdi - çıktı bileşenlerini inceleme imkânı sunan veri zarflama analizi kullanılmıştır. Analizde girdi olarak; komisyon, yönetim masrafları, çıktı olarak ise yatırım geliri ve tekafül kazanç kullanılmıştır. Sigorta faaliyetleri ile ilgili bütün masraf ve komisyonlar risk fonundan katılımcılar adına şirket tarafından karşılanmaktadır. Şirketlerin operasyonel faaliyetlerinde maliyet etkinliğini yönetebilmek için çalışmada girdi değişkenlerinde kullanılan komisyon ve yönetim masraf maliyetlerini de iyi yönetmek durumundadır. Şirket, birikim amaçlı hayat tekafül sigortacılığı ürünlerinde risk fonunun yanında ayrıca katılımcıların birikim amaçlı katkı primi ödemelerinin ve bunların islam sigortacılığına uygun yatırım araçlarından elde edilen getirilerinin takip edildiği katılımcı yatırım fonunu da yönetmekte olacağı için yatırım geliri çalışmada şirketin etkinlik analizinde çıktı değişkeni olarak ele alınmıştır. Şirketlerin operasyonel anlamda yönetip, elde ettikleri

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Sigorta ve Risk Yönetimi Anabilim Dalı, pınar.arslan86@gmail.com

** Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, gaziatan@gmail.com

tekaful kazançları şirketlerin etkinlik analizinde değerlendirilmesi gereken önemli bir unsur olduğu için çalışmada çıktı değişken altında yer verilmiştir.

Elde edilen sonuçların, tekaful piyasalarındaki aktif rol alan şirketlerin daha iyi tanınmasına ve tekaful sigortacılığı piyasasında var olan şirketler ile yeni var olacak şirketlerin gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmanın yapıldığı 2016 - 2017 dönemi etkinlik değerleri karşılaştırıldığında Umman'dan "Al Madina Takaful", Pakistan'dan "Pak Qatar Family", Katar'dan "Beema Damaan" ve "Qatar Islamic" firmalarının tüm dönemlerde etkin şirketler olduğu gözlemlenmiştir. 2016 yılında üç firma sabit ölçek etkinliğinde iken diğer sekiz firma ölçek getirisinde azalmıştır. Buna karşın 2017 yılında ise iki firma ölçeğe göre sabit getiriye sahip iken dokuz firma ise ölçeğe göre artan getiriye sahiptir.

2017 yılında etkin olmayan şirketlerin etkin hale gelebilmesi için örneğin; Dawood Takaful şirketinin etkin olabilmesi için komisyon değerinde % 42.6 ve yönetim masraflarında % 37.8 oranında azalmaya gitmesi buna karşın yatırım gelirinde % 850.3 ve tekaful kazançlarında ise % 843.9 oranında artış yapması gereklidir. Etkin olmayan yedi firma açısından girdi değerlerinde en az % 0.1 ile en fazla % 70.6 oranlarında azaltıma gitmesi buna karşın çıktı değerlerinde ise en az % 125.3 ile en fazla % 54086.5 oranlarında arttırıma gitmesi gerekir sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle etkin olmayan tüm tekaful firmaları açısından gelir ve kazanç arttırma konusunda çalışma yapması gereklidir.

Açıktır ki, şirketlerin kazançlarında en önemli operasyonel masraf kalemi olan komisyon ile beraber yönetim masraflarının etkin maliyet yönetimleri ile düzeltilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Tekafül şirketleri islam sigortacılığına uygun yatırım araçlarından elde edilen getirilerinin yönetimini de yapacağı için yatırım gelirleri şirket kazancında önemli rol aldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Veri Zarflama Analizi, Etkinlik / Verimlilik, Tekafül Sigortacılık

Jel Kodları : C61, D61, G22

Determination of the Activities of Takaful Insurance Companies Selected from Gulf Cooperation Council (GCC) and Asian Regions by the Method of Data Envelopment Analysis by 2016 - 2017 Period

Abstract

With this study, the efficiencies of selected ten takaful insurance companies from four different countries (Oman, Pakistan, Qatar and Malaysia), between 2016 - 2017 which are active in global takaful insurance market is examined. To do this, we benefited from Data envelopment analysis which facilitates to examine different input - output components and which is a non-parametric method. As inputs; commission and management expense as outputs takaful income and investment income are used. It is expected that the results will contribute to better recognition of the active players in the takaful markets and to the development of existing companies and new companies in the Islamic insurance market.

Keywords: Data Envelopment Analysis, Efficiency / Productivity, Takaful Insurance.

Sigortacılık Sektörü ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: OECD Ülkeleri Örneği

Seher SULUK*, Prof. Dr. Alper ASLAN**

Özet

Bir ülkede üretilen mal ve hizmet miktarının zamanla artması olarak tanımlanabilen ekonomik büyüme, makroekonomide bir ülkenin performansını gösteren en önemli göstergelerden biriyken, finansal motorun bir parçası olarak ekonomik büyümeyi teşvik eden sigortacılık sektörü, ekonomik hayatta, hem mikro açıdan bireyler için hem de makro açıdan ülke ekonomisi için oldukça önemlidir. Mikro açıdan ele alacak olursak, insanlar yaşamları boyunca ve yaşamlarının her alanında öngörülebilir ya da öngörülemez kaza, doğal afet, suç gibi farklı farklı riskler ile karşı karşıya gelebilmektedir. Dolayısıyla dünyada gerçekleşmesi muhtemel risklerden doğacak zararların giderilmesi amacıyla taşıyan sigorta hayati rol oynamaktadır. Sigorta, hem ekonomik hem de sosyal hayatta, insanların ilk önce canlarını daha sonra mallarını risklerden korumak ya da gerçekleşmesinden sonra neden olduğu kayıpları telafi etmek için oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra makro açıdan ele alacak olursak, sigortacılık sektörü ülkenin ekonomisine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Kısacası, sigorta hem bireylere güvence sağlamak hem de ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile sigortacılık sektörü farklı yollarla ekonomik performansı etkilemektedir. Sigorta, sigorta şirketi ile sigortalı arasındaki sözleşmeden doğmaktadır ve genel anlamda hayat sigortası ve hayat dışı sigorta olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hayat sigortası, insanların yaşamları boyunca meydana gelebilecek risklerinde yaşam standartlarını ekonomik açıdan korumak ve geleceğini güvence altına almakken, hayat dışı sigortalar, ev, araba, işyerlerinde meydana gelebilecek maddi kayıpların ve zararların karşılanmasına yöneliktir. Sigortacılık ve ekonomik büyüme arasındaki korelasyon, uluslararası düzeyde araştırmacılar tarafından çeşitli dönem ve ülkeler için farklı metodlar kullanılarak incelenmiştir ve elde edilen sonuç genellikle sigortacılık sektörü ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişkinin var olduğudur. Sigortacılık sektörü ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki ile ilgili uygulamalı çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Ancak 35 OECD ülkesi açısından ele alınan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, literatürde bu boşluğu doldurmak ve mevcut literatüre katkıda bulunmak hedeflenmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada amaç, 1995-2016 yıllarına ait verileri dikkate alarak Almanya, Amerika, Avusturya, Avustralya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kore, Letonya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan olmak üzere 35 OECD ülkesi için sigortacılık sektörü ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi panel veri analizi kullanarak ampirik olarak incelemektir. Çalışmada, ekonomik büyüme GSYİH, kişi başına düşen GSYİH, ihracat, emek, sermaye, enflasyon ve işsizlik ile temsil edilmişken, sigortacılık

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

** Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, alperaslan@nevsehir.edu.tr

sektörü hayat sigortası ve hayat dışı sigorta ile temsil edilmiştir. Çalışmada kullanılan veriler World Bank Group'tan (WDI) ve Global Financial Development (GFD)'dan elde edilmiştir. Bu verilere dayanarak çalışmada, öncelikle Stata programı kullanarak Levin, Lin, Chu (LLC) ve Eviews programı kullanarak Genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) birim kök testleri yapılmıştır. Değişkenlere genel olarak bakıldığında çoğu seviyesinde durağandır. Durağan olmayan değişkenler ise durağan hale getirilmiştir ve dolayısıyla birim kök içermemektedir. Akaike bilgi kriterine göre gecikme uzunluğu 2 olarak belirlendikten sonra Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) modeli uygulanmıştır. Yapılan bu analizde, kişi başına düşen GSYİH, enflasyon ve işsizlik istatistiksel olarak anlamlıyken, ihracat, emek, sermaye, hayat sigortası ve hayat dışı sigorta anlamlı değildir. Teorik olarak, büyümeyi pozitif yönde etkilemesi beklenen hayat sigortası ve hayat dışı sigorta istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir. Son olarak, ekonomik büyüme ile sigortacılık sektörünün birbirini etkileyip etkilemediği Granger nedensellik testi yardımı ile saptanmaya çalışılmıştır. Granger nedensellik analizinden elde edilen sonuçlara göre, ekonomik büyüme sigortacılık sektörünün bir nedeni iken, sigortacılık sektörü ekonomik büyümenin bir nedeni değildir. Dolayısıyla Granger nedensellik analizinde ekonomik büyümeden sigortacılık sektörüne doğru tek yönlü bir ilişkinin mevcut olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigortacılık Sektörü, Ekonomik Büyüme, OECD Ülkeleri, Ekonometrik Yaklaşım, Panel Veri Analizi

Investigation of the Relationship between Insurance Sector and Economic Growth: OECD Countries Example

Abstract

While economic growth which can be defined as the increase in the amount of goods and services produced in a country over time, is one of the most indicators of macroeconomic performance of a country, the insurance sector, which encourages economic growth as part of the financial engine is very important for economic life, both for individuals from micro point of view and for the countries economy from macro point of view. From the micro point of view, people may face different foreseeable or unforeseeable risks such as natural disasters, crime etc. throughout their lives and in every aspect of their lives. Therefore, insurance plays a vital role in eliminating losses that may arise from possible risks in the world. Insurance is crucial in both economic and social life to first protect people their lives and then their goods from risks or to compensate for the losses caused by it. Besides, from the macro point of view, the insurance sector contributes significantly to the country's economy. In short, insurance both provides assurance for individuals and contributes to the economic growth of the country. In other words, the insurance sector affects economic performance in different ways. Insurance is a contract between the insurer and the insured and generally, it is divided into two which are life insurance and non-life insurance. While life insurance is aimed at protecting the living standards from the economic point of view and guaranteeing the future in the risks that people may experience

during their life, non-life insurances is to compensate for financial losses such as house, car etc. The relationship between insurance and economic growth has been studied by many researchers at the international level using different methods for different periods and countries and according to the results obtained, generally, there is a positive relationship between insurance sector and economic growth. The number of applied studies on the relationship between the insurance sector and economic growth is increasing day by day. But the number of studies addressed in terms of 35 OECD countries is rather limited. Therefore, it is aimed to fill this gap in the literature and contribute to the existing literature. In this context, the aim of this study is to analyze the relationship between the insurance sector and economic growth empirically by using panel data analysis for 35 OECD countries which are Germany, United States, Austria, Australia, Belgium, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Netherlands, United Kingdom, Ireland, Spain, Israel, Sweden, Switzerland, Italy, Iceland, Japan, Canada, Korea, Latvia, Luxembourg, Hungary, Mexico, Norway, Poland, Portugal, Slovakia, Slovenia, Chile, Turkey, New Zealand and Greece in the period from 1995 to 2016. In the study, while economic growth is represented by GDP, GDP per capita, export, labor, capital, inflation and unemployment, the insurance sector is represented by life insurance and non-life insurance. The data used in the study were obtained from World Bank Group (WDI) and Global Financial Development (GFD). Based on these data, first, by using Stata program Levin, Lin, Chu (LLC) unit root test and then by using Eviews program Augmented Dickey-Fuller (ADF) unit root test have been made. In general, looking at the variables, the most of the variables are stationary at level. Non-stationary variables are made stationary and therefore they don't contain unit roots. After determining the lag length criteria 2 according to the Akaike information criterion, the Generalized Method of Moments (GMM) has been applied. In this analysis, while GDP per capita, inflation and unemployment are statistically significant export, labor, capital, life insurance and non-life insurance are insignificant. Theoretically, it is observed that life insurance and non-life insurance that are expected to affect economic growth in the positive direction are not statistically significant. Finally, Granger causality test have been performed to determine in whether economic growth and the insurance sector affect each other. According to the results of the Granger causality test, while economic growth is a cause for the insurance sector, the insurance sector is not a cause of economic growth. Accordingly, in the analysis of Granger causality, it is concluded that there is a unilateral relationship from economic growth to the insurance sector.

Keywords: Insurance Sector, Economic Growth, OECD Countries, Econometric Approach, Panel Data Analysis

Türkiye’de Sigortacılık Sektöründe Tekafül Sigortaları

Tilda TANILYAN SÜRER*, Özgür AKPINAR**

Özet

Tekafül, İslami kurallara göre işleyen bir sigorta sistemi olarak tanımlanmaktadır. Sigorta poliçeleri ile toplanan primler faizsiz yatırım enstrümanlarına, başka bir ifadeyle İslami kurallara uygun olan yatırım araçlarına yönlendirilmektedir. Bu sayede İslam hukukuna göre yasak olan faiz de kazanılmamış olmaktadır. Tekafül’de biriken fonlarla faiz getirisi sağlayan yatırım araçlarına yatırım yapmak söz konusu değildir. Bu nedenle İslami açıdan hassasiyeti olan kişiler ve kurumlar açısından Tekafül tercih edilmektedir. Uygulama açısından ülkelere göre farklılık gösteren Tekafül sistemi, ilk olarak Sudan ve Birleşik Arap Emirlikleri’nde ortaya çıkmış olup, zamanla diğer ülkelere yayılmıştır. Günümüze bakıldığında ise Tekafül sigorta sisteminin en yaygın olduğu ülkenin Malezya olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, Tekafül’ün dünyadaki ve Türkiye’deki yeri ve önemi anlatılmış, kullanılan modeller üzerinde durulmuş, konvansiyonel sigorta sistemiyle karşılaştırılmış ve Türkiye’deki İslami sigorta poliçesi üreten ve pazarlayan şirketlerin prim üretimleri ve pazar payları yıllar bazında incelenmiştir. Tekafül sigortaları 2010 yılından itibaren Türkiye’de özel bir sigorta şirketi tarafından uygulanmaya başlamıştır. Daha sonra farklı sigorta ve bireysel emeklilik şirketleri de bu alanda sigorta ürünleri çıkarmışlardır. Farklı katılım sigorta şirketlerinin mevcut olması, katılımcılar açısından da tercih edilebilme oranlarını arttırmaktadır.

Dört adet modele sahip olan Tekafül, sigorta yaptırmak isteyen kişilerin istekleri doğrultusunda onlara farklı modeller sunmaktadır. Bu modeller; Mudarebe, Vekalet, Hibrid (Karma) ve Vekalet-Vakıf Modeli’dir. Mudarebe Modeli’nde bir emek sermaye ortaklığı söz konusudur. Katılımcı sermayesini ortaya koyarken, katılım sigorta şirketi ise emeğini yani bilgisini ortaya koymaktadır. Toplanan primler yani İslami kurallara göre bağışlar da bazı enstrümanlara yatırılmaktadır. Dönem sonunda bakiyede para kalmışsa bu iki tarafın oranı doğrultusunda paylaşılır. Vekalet Modeli’nde ise, katılımcı prim öder ve karşılığında sigorta satın alır ve bu primler bir havuzda toplanarak İslami kurallara uygun fonlarda yönetilir. Yıl sonunda arta kalan para katılımcıya geri ödenir. Hibrid Modeli ise Mudarebe ile Vekalet Modeli’nin bir arada olduğu Karma Model’dir. Son dördüncü model ise Vekalet-Vakıf Modeli’dir. Bu modelde ise bir katılım şirketi tarafından kurulan bir vakıf vardır. Katılım sigorta şirketi bir vakıf kurar, başlangıçtaki gerekli olan sermayeyi koyar ve zamanla da katılımcılardan topladığı fonları açtığı hesaba yatırır. Diğer modellerde olduğu gibi, dönem sonunda hesapta bir bakiye kalır ise, katılımcıya bu kalan bakiye geri ödenir. Türkiye’de de farklı sigorta şirketleri tarafından bu modeller sunulmaktadır. Katılım sigortasını tercih eden katılımcılar da kendi tercihleri doğrultusunda bu modellerden istediklerini seçmektedirler.

* Öğr. Gör., Beykent Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü,
tildasurer@beykent.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokul, Sigortacılık Bölümü,
oakpinar@marmara.edu.tr

Çalışmamızın amacı, Tekafül'ün Dünya'daki yaygınlığının yanı sıra, Türkiye'de ne kadar yaygın olduğunu ve tercih edilme potansiyelinin hangi düzeyde olduğunu araştırmaktır. Ülkemizde konvansiyonel sigortacılığa mesafeli yaklaşan ve bu nedenle sigorta yaptırmayan kişilerin sigorta sahibi olmalarına imkan sağlayacak bir sistem olan Tekafül, sigortacılığa katılımı arttırarak önemli bir ivme sağlayacaktır.

Tekafül genel olarak konvansiyonel sigorta ile karşılaştırıldığında, Tekafül'de de hemen hemen tüm sigorta branşları bulunmaktadır. Bunun yanında ise, Tekafül'de bazı temel sigorta terimleri farklılık göstermektedir. Örneğin; konvansiyonel sigortada sigortalı, prim, sigortacılık ve reasürans kavramları bulunurken, Tekafül'de ise bu terimler, katılımcı, katkı primi, katılım sigortacılığı ve katılım reasüransı olarak ifade edilmektedir. Geniş bir alana yayılmış olan Tekafül, yalnızca Müslüman ülkelerde değil, Müslüman olmayan ülkelerde de tercih edilmekte ve farklı dinlere mensup kişiler tarafından da katılım sigortası ürünleri satın alınmaktadır. Bu durumun sonucunda da genel olarak sigortaya katılım oranları artmış olmaktadır. Sigorta sektörü açısından faydalı olan bu sistem özellikle sigorta sistemini doğru bulmayan kişiler tarafından da tercih edilmekte ve bu nedenle de sigortalılık oranını da arttırmaktadır. Türkiye'de de son yıllarda tercih edilme sayısında artış olduğu da görülmektedir. Türkiye'de ilk Tekafül ile ilgili olarak yapılan ilk resmi düzenleme, "Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ismi ile 2017 yılında yürürlüğe girmiştir.

Çalışmamızda Türkiye'de Tekafül'ün son yıllardaki gelişimi, temel bazı veriler kullanılarak konvansiyonel sigorta ürünleri ile ilgili karşılaştırmalı analizi yapılacaktır. Elde edilen bulgular ışığında Türkiye'de Tekafül sisteminin geliştirilmesi için öneriler sunulacaktır. Çalışmamızın sonunda ise, Tekafül'ün gün geçtikçe daha geniş kitlelere ulaşacağı ve sigortalı kişi sayısının da artışına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tekafül, Sigorta, Katılım Sigortası, Faizsiz Sigortacılık, Katılım Sigorta Şirketleri

Takaful Insurance in Turkey

Abstract

Takaful is defined as an insurance system that operates according to Islamic rules. Premiums collected by the insurance company are invested in interest-free financial instruments, in other words, investment instruments that are compatible with Islamic rules. In this respect, interest which is prohibited according to Islamic law is not earned. It is not a matter of investing in instruments that provide interest income with funds accumulated in Takaful. It is not a matter of investing in financial instruments that provide interest income with Takaful. For this reason, Takaful is preferred in terms of people and institutions who are sensitive to Islam. The Takaful system, which differs from country to country in terms of implementation, first appeared in Sudan and the United Arab Emirates and spread over time to other countries. It is seen that the country where Takaful system is most common is Malaysia.

In this study, we described the location takaful in the world and in Turkey, have focused on the models used, compared with the conventional insurance system and the primary production of Islamic producing insurance policies and marketing company in Turkey and our market share year were examined in some. Takaful system began to be implemented by a private insurance company in Turkey since 2010. Later on, different insurance and private pension companies also issued insurance policies for these areas. The presence of different participation insurance companies also increases their preference rates in terms of participants.

Having four models, Takaful offers different models for those who want to insure them in line with their wishes. These models are; Mudarabah, Wakalah, Wakalah-Mudarabah (Takaful Hybrid Model) or Wakalah Waqf models. In Mudarabah Model there is a labor capital partnership. Participant reveals his/her seminar, while participation insurance company reveals his/her knowledge. Depending on the premiums collected, Islamic rules, donations are invested in some instruments. If there is money left in the balance at the end of the term, the ratio of these two parties is shared. In the Wakalah Model, the participant pays premiums and purchases insurance, and these premiums are collected in a pool and managed in Islamic fundraising funds. At the end of the year, the remaining money is paid back to the participant. Hybrid Model, is a combination of Mudarabah and Wakalah models. The fourth model is Wakalah Waqf Model. In this model, there is a foundation established by a participating company. The participation insurance company sets up a foundation, puts the necessary capital at the beginning, and in time deposits the account that the funds collected from the participants open up. As in other models, if there is a balance in the account at the end of the period, the remaining balance is refunded to the participant. In Turkey by different insurance companies, these models are presented. Participants who opt for participation insurance also choose what they want from these models in their own preferences.

The aim of our study, the takaful as well as the prevalence in the world, of how widespread it is and prefer to investigate potential in Turkey is at what level. Takaful, which is a system that allows people who are approaching conventional insurance in our country to be insured by those who do not take out insurance for this reason, will gain an important impetus by increasing participation in insurance.

When Takaful is compared with conventional insurance in general, almost all insurance branches are in Takaful. Besides, some basic insurance terms are different in Takaful. For example; premiums, insurance and reinsurance concepts are found in the conventional insurance, while these terms are expressed as participation, contribution premium, participation insurance and participation reinsurance in Takaful. Takaful, which is spread over a wide area, is preferred not only in Muslim countries, but also in non-Muslim countries. Furthermore, participation insurance products are purchased by people belonging to different religions. As a result of this situation, the participation rates to the insurance generally increase. This system, which is useful in terms of the insurance sector, is also preferred by those who do not find the insurance system right and therefore, increases the insurance rate. Turkey has also seen that an increase in the number of preference in recent years. The first official arrangements made

regarding the first takaful in Turkey, "Insurance Contributions Law on Working Procedures and Principles" with the name entered into force in 2017.

In our study, development of the takaful in Turkey in recent years, comparative analysis with respect to conventional insurance products using some basic data will be made. The findings will be presented recommendations for improving the light of the takaful system in Turkey. In the final section of the study, it is concluded that the demand for Takaful insurance will increase gradually as a result of increasing awareness among the society.

Keywords: Takaful Insurance, Participation Insurance, Interest Free Insurance, Participation Insurance Companies

Katılım (Takaful) Sigortacılığı Sektörünün Gelişimi ve Mali Açından Analizi

Yavuz DEMİRDÖĞEN*, Ozan ÖZDEMİR**

Özet

Giriş ve Amaç

Sigortacılık sektörün büyümesi, beraberinde farklı ürün kategorileri oluşmasına sebep olmuştur. Ürün çeşitliliği ve sektördeki rekabet, daha fazla müşteri bulma ve ihtiyaçlara cevap vermeyi gerektirmiştir. İslam dünyasındaki ekonomik gelişmelere bağlı olarak sigorta bir gereklilik halini almıştır. Konvansiyonel sigortacılığın içeriğinde olan riba, gharar ve maysir İslami felsefeyle örtüşmemektedir. İslami sigortacılık, takaful, konvansiyonel sigortacılığa kıyasla, farklı yapı ve içeriğe sahiptir.

Takaful, işleyiş olarak “etik sigortacılık”la örtüşmektedir. Üretilen primlerden kâr elde etmek amacıyla yapılan yatırımların sınırlılığı için İslami yönünü oluşturmaktadır. Takaful endüstrisi sadece Müslüman nüfusa hitap etmediğinden, içeriğin etik yönü diğer dinlere mensup kişileri de cezbetmektedir.

Katılım Sigortacılığı sektörünün mali durumuna genel bakışın amaçlandığı araştırma kapsamında, katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren şirketlerin rasyolarıyla sigortacılık sektörü genel rasyoları karşılaştırılması yapılması amaçlanmıştır. Sektördeki işletmelerin mali durumunu ve faaliyet sonuçlarını incelemek amacıyla mali tablo kalemleri ve rasyolardaki değişimler dönemsel olarak analiz edilmiştir. Buradan sektörün büyüme potansiyeli, bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin mali özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Takaful sisteminde kâr öncelikli değildir. Konvansiyonel sigortada prim ödeyenler riski tamamen sigortalayana aktarmaktadır. Takafuldeyse prim ödeyenler aynı zamanda sistemin ortakları olduğundan primler, oluşturulan havuza aktarıldığından zarar havuzdan karşılanır. Zarar olmaması durumunda yatırıma dönüştürülen primlerden elde edilen kâr ortaklara aktarılır. Konvansiyonel sigortacılık bir yatırım aracı değilken takaful sistemi başlı başına bir yatırım aracına dönüşmektedir.

Takaful sistemi iki grupta kategorize edilebilir: Aile takafulu, genel takaful. İslami Finansal Hizmetler Kurulu kitapçığında Aile Takafulu ve Genel Takaful tanımlarına yer verilmiştir. Aile takafulu, katılımcıların ölümüne veya sakatlığına ilişkin talihsizlikler durumunda katılımcılara

* Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, yavuzdemirdogen@sdu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, ozanozdemir@sdu.edu.tr

ve/veya ailelerine mali yardım sağlanmasıyla ilgilidir. Takafül şemasında normal olarak takafül katılımcılarıyla yıllar içerisinde uzun dönemli ilişkilerle bağlanmayı gerektirir.

Genel takafül temelde kısa vadeli ortak garanti sözleşmesi olup, belirli bir zarar türü durumunda karşılıklı tazminat sağlar. Şemalar, bireylerin ve tüzel kişilerin, gayrimenkulün, mal varlıklarının veya katılımcıların eşyalarında oluşan felaketten kaynaklanan maddi kayıpla ilgili olarak korunma ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır. Takafül katkısı, faaliyetlerinin doğasında olan risk unsurlarıyla eşleşmesi için tabarru' olarak Katılımcı Risk Fonu'nda toplanır.

Son zamanlarda farklı tip takafül modelleri üretilmiş olsa da ana olarak 3 tip takafül modeli bulunmaktadır: Mudaraba, Vekâlet (wakalah) ve hibrit model (wakalah + vakıf).

Yöntem

Katılım sigortacılığıyla ilgili dünyadaki mali gelişmeler analiz edildikten sonra Türkiye'deki sigortacılık sektörünün genel durumu ve katılım sigortacılığının sektörel büyüklüğü, şirketlerin mali durumları, faaliyet sonuçları ve mali oranları incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın analizlerine dâhil edilen tüm veriler, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği internet sitesinden alınmıştır. Ekonomik Gelişmeler, sektörel gelişmeler, tanıtım, sigorta bilinci vb. çok sayıda faktörün etkili olduğu sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren firmaların mali tablo kalemlerinden hazırlanan sektörün toplam verileri tablolastırılarak katılım sigortacılığı prim üretiminin genel sigorta prim üretimiyle karşılaştırılması yapılmıştır(2015-2017). Katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren 3 hayatdışı ve 3 hayat ve emeklilik şirketinin oran analizleri ayrı ayrı yapılmış, genel sektör ortalamaları ile karşılaştırılmıştır. Çalışmanın araştırma kısmına dâhil edilen şirketlerin pencere modeliyle katılım sigortacılığı alanında da faaliyet göstermesi, geleneksel ve katılım sigortacılığı faaliyetlerinin sonuçlarını mali açıdan değerlendirmekte önemli bir kısıttır. Katılım sigortacılığı faaliyetlerine 2015 yılında başlayan şirketlerin bulunması analizin 2015-2017 yılları ile sınırlı olmasına neden olmuştur.

Bulgular

Son 3 yılda sigortacılık sektöründeki prim üretimi analiz edildiğinde 2015'de toplam 31 milyar TL prim üretimi gerçekleşirken katılım sigortacılığının payı %1,72 olarak gerçekleşmiştir. Hayat dışı gruptaki oran %1,89 ve hayat grubunda 0,45'tir. Bu oranlar katılım sigortacılığının genel sigortacılık içindeki payının ne kadar az olduğunun bir göstergesidir. 2017'de katılım sigortacılığı prim üretimi 1,3 Milyar TL düzeyini aşmıştır ve %2,83 düzeyine yükselmiştir. Hayat grubunda 2016'da 26 Milyon TL seviyesinde olan prim üretimi 2017'de 46,6 Milyon TL'nin üzerine çıkmıştır.

Hayatdışı sektörde aktif kârlılık oranının sektör ortalaması 2016'da 2,67 ve 2017 yılında 3,20 iken, şirketlerin oranları daha iyidir. Hayat ve emeklilik şirketlerinde aktif kârlılık açısından sektör ortalamasını aşan sadece Ziraat Hayat ve Emeklilik şirketi bulunmaktadır. 2016 ve 2017 yıllarında Hayatdışı sektör ortalama özkaynak kârlılığı oranları sırasıyla 12,42 ve 13,16 olarak

gerçekleşmiştir. Katılım sigortacılığı ürünleri sunan sigorta şirketlerinin özkaynak karlılığı oranları bu yıllarda sektör ortalamalarının çok üzerinde gerçekleşmiştir.

Sektörel özellikler alınarak bir analiz yapıldığında Ziraat Sigorta ve Ziraat Hayat ve Emeklilik Sigorta şirketlerinin sektör ortalamalarından daha yüksek özkaynak gücüne sahip oldukları görülmektedir. Hayatdışı grubunda Doğa ve Neova şirketleri özkaynakların toplam borca oranında sektör ortalamalarından daha düşük sonuçlarla ilgili mali dönemleri kapattıkları görülmektedir.

Sonuç

Çalışmanın analiz kısmında katılım sigortacılığı sektöründe prim üretiminin gelişimi incelenmiş, bu alandaki gelişmeler ortaya konulmuştur. Buna göre katılım sigortacılığının henüz gelişme aşamasında olduğu, büyüme potansiyeli bulundurduğunu ifade edilebilir. Araştırmanın diğer boyutunda katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren özel sermayeli sigorta şirketlerinin mali tablo kalemlerindeki gelişmeler üç yıllık karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda yapılan analizlerde şirketlerin mali tablo kalemlerinde olumlu yönde gelişmeler olduğu ortaya konulmuştur. Bu analizle birlikte toplam sigortacılık sektörü hayat ve hayatdışı şirketlerin mali tablo kalemleri özetlenmiştir. Araştırmanın diğer boyutuyla katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren şirketlerin oran analizi sonuçlarının sektör ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak sunulmasıdır. Çalışmada katılım sigortacılığının sektörel büyüklüğü kendi içinde kıyaslanmış, katılım sigortacılığı ile konvansiyonel sigortacılığın karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Bu yönüyle çalışma, İslami sigortacılığın Türkiye’de geldiği aşamayı göstermesi açısından öncü ve özgün bir çalışma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Takafül, İslami Sigortacılık, Mali Analiz, Katılım Sigortacılığı

Development and Fiscal Analysis of Contribution Insurance Industry (Takaful)

Abstract

Introduction And Objectives

The growth of the insurance industry led to the emergence of a diverse product range in different categories. In line with the economic developments in the Islamic World, insurance became a must however concepts like riba, gharar and maysir do not conform to the Islamic philosophy. Takaful, comprises a much more different structure and content in comparison to conventional insurance. The limitation in the investments to generate profit out of the (risk) premiums underlines the Islamic aspect of the business.

Within the scope of this study, aiming to provide a general overview on the financial standing of the Contribution Insurance Industry, a comparison of the ratios of companies active in the Contribution Industry and the general ratio of the insurance industry is considered as the

primary objective. In order to examine the financial position and the operating results of the companies in the industry, financial table items and the changes in the ratios were analysed in periods. Making use of the data analysed, deriving the growth potential of the industry and financial features of the companies' active in this business is targeted.

Conceptual Framework

The policyholders in conventional insurance transfer their risk to the insurer whereas in the Takaful system, the damage is paid through a common pool since the policyholders are natural partners of the system and the premiums are transferred in to this common pool above. The profit generated through the premiums invested under no-damage conditions is transferred the contributors. Takaful turns out to be an investment tool on its own.

The system is categorized under two basic types. Family Takaful and General Takaful and definition of these two types is given in a booklet published by the IFSB. Family Takaful involves payment to the contributors and/or to their family members in case of death or disability of the member and requires long-term relationship with its contributors.

General Takaful is a short-term warranty contract and ensures mutual payment in the event of loss or damage. Takaful contribution is collected in Contributor Risk Fund in the form of Tabarru in order to match with the risk elements those exist with the nature of the industry.

Although there are various types of Takaful models; Mudaraba, wakalah and hybrid model (wakalah + waqf) are consider the major models.

Method

The general standing of the insurance industry in Turkey and industrial size of Contribution Industry, financial status of companies, their operating results and their financial ratios were examined after the financial developments in contribution Insurance were analysed. Overall data compiled through the financial tables are under the effect of various factors such as economic and industry-specific developments, promotion, insurance awareness etc., were tabulated and a comparison between the amount of contribution insurance premium and general insurance premium generated was made(2015-2017). The ratio analyses of 3 non-life, 3 life insurance and 3 retirement insurance companies, all of which are contribution insurance companies, were made individually and the results were compared with general industry average values. Companies involved in the research are also active in the contribution industry through framing is a significant constraint in terms of evaluating conventional and contribution insurance activity result.

Findings

Analysing the premium amount in the last three years, it is observed that the total amount of premium generated was 31 billion TRY while contribution insurance comprises 1.72% in total.

The ratio in non-life group was 1.89% and 0.45% in life policies. These figures clearly show that the share of contribution insurance is very low in general insurance.

The active profitability ratio of non-life industry is 2.67 in 2016 and 3.20 in 2017. In life and retirement, only Ziraat Hayat ve Emeklilik Company is above the industry average in terms of active profitability among life and retirement companies. Non-life industry average equity profitability was realized to be 12.42 and 13.16 in 2016 and 2017, respectively. The equity/profitability ratios were realised considerably above the industry.

Running an analysis on the basis of industrial characteristics, Ziraat Sigorta and Ziraat Hayat ve Emeklilik Sigorta companies have higher equity strength than the industry average. In the non-life category, it appears that Doğa and Neova companies closed the related fiscal terms with a lower debt to equity ratio.

Conclusion

In the analysis, the development of total premium in the contribution industry was examined and the improvements in this industry were outlined. Accordingly, it is assessed that the contribution industry is still at its early stages and bears the potential to grow. The developments in the items listed in the financial tables of the private equity insurance companies active in the contribution industry were analysed on a 3-years comparative basis. An important output of the study is the comparative presentation of the ratio analysis results of contribution insurance companies with respect to industry averages. The industrial size of the contribution insurance was analysed in itself and a comparative analysis of contribution and conventional insurance was made.

Keywords: Takaful, Islamic Insurance, Fiscal Analysis, Contribution Insurance

Sukuk ve Ortaklığa Dayalı Kira Sertifikalarının Muhasebeleştirilmesi

Ali DERAN*, Beyhan BELLER DİKMEN**

Özet

Dünyada ve ülkemizde fon kullanımı ile gelir elde etmek isteyen kişi ya da kuruluşların bu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla varolan finans kurumlarının temelinde faiz yer almaktadır. İslam dini ise, nakit ve nakit benzerleri ile yiyecek ve içecek mallarında verilenden fazlasının alınmasını faiz olarak ifade etmekte ve faizi haram kılmaktadır. Bu durum, Müslüman ülkelerde faizin yer almadığı bir finans sisteminin İslami finans kurumları olarak ifade edilen kurumlar tarafından oluşturulmasını sağlamıştır (Ağkan, 2018: 235 - 236). Bu kurumların amacı, yatırım yapmak isteyen ancak yapılan yatırım karşılığında faiz geliri elde etmek istemeyen bireysel ve kurumsal yatırımcıların ihtiyaçlarını karşılamak olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda kurulan katılım bankaları ve bazı özel finans kuruluşları faizli tahvillere alternatif olarak ortaya çıkan, uluslararası piyasalarda sukuk, ülkemizde ise kira sertifikası olarak bilinen faizsiz finansman aracını yatırımcıların kullanımına sunmaktadır (COMCEC, 2018: 9).

Bu çalışmada, insanların ve işletmelerin faizsiz finansman ihtiyacını karşılayan sukuk kavramı, sukukun tarafları, özellikleri ve türleri açıklanmıştır. Yapılan açıklamalar doğrultusunda, çalışmada, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından ortaklığa dayalı kira sertifikaları olarak ifade edilen kira sertifikalarının bir örnek aracılığı ile sukukun tarafları arasında yer alan kaynak kuruluş, varlık kiralama şirketi ve yatırımcılar açısından muhasebeleştirme işlemlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

İslami yasalara uygun olarak çıkarılan ve İslami tahvil anlamını da taşıyan sukuk, yatırımcılarına gerçek bir varlık üzerinde mülkiyet hakkı sağlayarak bu varlıktan gelir elde etmelerine imkan tanıyan bir yatırım aracı olarak değerlendirilmektedir (Abdullahı, 2013: 5; Yean, 2011: 3). SPK tarafından kira sertifikası olarak ifade edilen Sukuk; *“Her türlü varlık ve hakkın finansmanını sağlamak amacıyla varlık kiralama şirketi tarafından ihraç edilen ve sahiplerinin bu varlık veya haktan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet”* olarak tanımlanmıştır (SPK, Madde 3).

Sukukun / kira sertifikalarının işleyişinde kaynak kuruluş, varlık kiralama şirketleri ve yatırımcılar olmak üzere üç taraf yer almaktadır. Varlık kiralama şirketleri sukuk / kira sertifikalarını ihraç etmekte; bireysel ya da kurumsal yatırımcılar bu sukuk / kira sertifikalarını satın almakta; kaynak kuruluşlar ise, varlıklarını satmaları sonucunda elde ettikleri fonları kullanmaktadır.

* Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Tarsus Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Bankacılık ve Finans Bölümü, alideran@gmail.com

** Öğr. Gör. Dr., Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, b.beyhanbeller@gmail.com

Piyasada en yaygın olarak işlem yapılan sukuklar; salam (Selem) sukuk, istisna sukuk, murabaha sukuk, musharaka sukuk, mudaraba sukuk ve icara sukuk olarak belirtilmektedir (Büyükakın ve Önyılmaz, 2012: 101). SPK'nın sınıflandırmasına göre kira sertifikaları; sahipliğe dayalı, yönetim sözleşmesine dayalı, alım – satıma dayalı, ortaklığa dayalı ve eser sözleşmesine dayalı kira sertifikaları olmak üzere beş farklı grupta incelenmektedir (Yılmaz ve Gökçöz, 2015: 49 – 58). Yapılan karşılaştırmalar sonucunda sahipliğe dayalı kira sertifikaları, icara sukuk; yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikaları mudaraba sukuk; alım – satıma dayalı kira sertifikaları murabaha sukuk; ortaklığa dayalı kira sertifikaları müşaraka sukuk; eser sözleşmesine dayalı kira sertifikalarının ise istisna sukuk ile benzer işleyiş sürecine tabi olduğu belirlenmiştir (Tekin, 2017: 168 - 171) .

Çalışmada, örnek olay incelemesi yöntemi kullanılarak ortaklığa dayalı kira sertifikalarının kaynak kuruluş, varlık kiralama şirketi ve yatırımcılar açısından muhasebeleştirilmesi işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Kullanılan kelimeler ve yapılan sınıflandırmalar açısından birtakım farklılıklar söz konusu olmasına rağmen sukukun ve kira sertifikalarının işleyiş sürecinde herhangi bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sukukun / kira sertifikalarının satış işlemi sonucunda elde edilen fonlar ile ilgili olarak faiz gelirinin oluşmamasından dolayı, faiz geliri elde etmeden tasarruflarını değerlendirmek isteyen kişi ya da kuruluşlar tarafından sukukun / kira sertifikalarının alımı tercih edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Sukuk, Kira Sertifikası, Ortaklığa Dayalı Kira Sertifikası, Muhasebeleştirme.

Accounting of Sukuk and Lease Certificates Based on Partnership

Abstract

Financial institutions, which exist in order to meet the needs of people or institutions aiming at generating income through the application of funds both around the world and in Turkey, include interest. Islam, on the other hand, is a religion that accepts cash, cash equivalents as well as taking food and beverages more than the given as interest, and forbids interest. This has led to a creation of a financial system, which does not include interest, by institutions called as Islamic financial institutions in Muslim states (Ağkan, 2018: 235 - 236). The aim of these institutions is to meet the needs of individual and institutional investors who want to make an investment but do not want to earn interest income. Participatory banks and some private financial institutions which were established in line with this objective, offer interest-free financial instrument emerged as an alternative to active bonds, and known as sukuk in international markets and lease certificate in our country, to investors (COMCEC, 2018: 9).

In this study, the term “sukuk” meeting interest-free finance needs of people and institutions, its parties, features as well as types have been explained. Within the scope of those explanations,

the aim of this study is to carry out accounting procedures of lease certificates, which are also defined as lease certificates based on partnership by Capital Markets Board (CMB), through a sample in terms of source institution, asset leasing company and investors included in parties of sukuk.

The term sukuk, issued in compliance with Islamic codes and also bearing the meaning of Islamic bond, is regarded as an investment instrument that enables investors to gain property right on a real asset and to generate an income from that asset (Abdullah, 2013: 5; Yean, 2011: 3). Sukuk, which is expressed as a lease certificate by CMB, is defined as "*Securities which are issued by an asset leasing company in order to provide finance of all kinds of assets and rights, and also enable the owners to have right on the income generated from this asset or right in the ratio of their share*" (CMB, Article 3).

There are three parties, namely, source institution, asset leasing company as well as investors, in the functioning process of Sukuk/ lease certificates. Asset leasing companies issue sukuk/ lease certificates, individual or institutional investors purchase those sukuk/ lease certificates, and source institutions use the funds they acquire as a result of the sale of their assets.

The most transacted sukuk in the market are stated as salam (Selem) sukuk, exceptional sukuk, usuary sukuk, musrahaka sukuk, mudaraba sukuk and, Islamic leasing sukuk (Büyükkakin and Önyılmaz, 2012: 101). Lease certificates are examined in five different groups based on ownership, management contract, buying and selling, partnership as well as contract of work as categorized by CMB (Yılmaz and Gökgöz, 2015: 49 – 58). As a result of the comparisons made, it has been determined that lease certificates based on ownership have similar functioning process with Islamic leasing sukuk, lease certificates based on management contract with mudaraba sukuk, lease certificates based on buying and selling with usuary sukuk, lease certificates based on partnership with musharaka sukuk, and lease certificates based on contract of work with exceptional sukuk (Tekin, 2017: 168 - 171).

In this study, accounting procedures of lease certificates based on partnership have been carried out in terms of source institution, asset leasing company and investors by using a case study as a method.

Although there are some differences in terms of the words used and classifications, it has been concluded that there is no difference in the functioning process of sukuk and lease certificates. Due to the absence of interest income related to the funds obtained by selling sukuk /lease certificates, purchasing of sukuk /lease certificates is preferred by individuals or institutions who want to evaluate their savings without earning interest income.

Keywords: Participatory Banking, Sukuk, Lease Certificate, Lease Certificate Based on Partnership, Accounting.

Türk Katılım Sigortacılığı'nda Pencere Sisteminin Sona Ermesinin Olası Etkileri ve Çözüm Önerileri

Emine Ebru AKSOY*, Mehmet Ali AKSOY**

Özet

Dini inançları nedeniyle konvansiyonel sigortacılık sisteminden kaçınanlar için katılım sigortacılığı geliştirilmiştir. Katılım sigortası İslami bir sigorta sistemidir ve işbirliği ile bağış ilkesine göre yürütülmektedir. Türkiye' de katılım sigortacılığı ile ilgili ilk yasal düzenleme 2017 tarihinde 301816 sayılı yönetmelikle yapılmıştır. İlgili düzenlemeyle katılım sigortacılığının gelişmesi için mevcut sigorta şirketlerinin katılım ürünleri sunmasına 3 yıl süreyle izin verilmiştir. Bu sistem pencere usulü olarak tanımlanmıştır ve bu süre Hazine Müsteşarlığı tarafından 2 yıl daha uzatılabilecektir. Pencere sisteminin toplam 5. yılda sona ermesinin katılım sigortacılığının gelişimi üzerinde çeşitli etkileri olabilecektir. Bu çalışmada amaç pencere sisteminin sona ermesinin Türk katılım sigortacılığı üzerine olası etkilerini ortaya koymak ve bu kapsamda uygulanabilecek çözüm önerilerinde bulunmaktır. Bu açıdan katılım sigortacılığının yakın geleceğine yönelik sorunların tespit edilmesi ve alternatif çözüm yöntemlerinin önceden öngörülmesi gerek sistemin gelişimi gerekse önlemlerin alınması açısından büyük öneme sahiptir. Bu nedenle bu çalışmanın Türkiye'deki pencere sistemine yönelik bir boşluğu doldurması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigortacılık, katılım sigortacılığı, pencere sistemi

Possible Effects of Ending the Window System and Solution Recommendations in Turkish Participation Insurance

Abstract

Participation insurance is developed for people who avoid conventional insurance system because of their religious beliefs. Participation insurance is an Islamic insurance system and operates the principle of cooperation and donation. The first legal regulation about participation insurance practices in Turkey was made in 2017 with the regulation no. 301816. With this regulation, in order to improve the participation insurance, the existing conventional insurance companies are allowed to present their participation insurance products for a period of 3 years. This system is defined as a window system and this period can be extended for 2 years by the Under secretariat of Treasury. The expiration of the window system in the total 5th year may have various effects on the development of participation insurance. The purpose of this study is to determine the possible effects of the ending of the window system on Turkish participation insurance system and is to make some recommendations for possible solutions. In this respect, determining the problems related to the near future of participation insurance and anticipating alternative solution methods have a great importance in terms of the development of the system and taking measures. Therefore, it is aimed to fill a gap in Turkey's the window systems in participation insurance system by this study.

Keywords: Insurance, participation insurance, window system

* Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, eekin@gazi.edu.tr

** Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Tapu Kadastro Yüksek Okulu, aliaksoy@gazi.edu.tr

Türkiye’de Sukuk ve Uygulamasına İlişkin Bir Değerlendirme

Muzaffer ŞAHİN*

Özet

Giriş ve Çalışmanın Amacı

Sukuk, faiz getirisi olmayan bono anlamını taşımaktadır. Sukuk sistemi, İslami inanç yapısı nedeni ile finansal işlemlerden kendini soyutlayan yatırımcıları çekmek için hazine ve özel sektör tarafından oluşturulabilmektedir. Sukuk sisteminde faiz getirisi söz konusu değildir. İslami İnançlara göre helal olarak kabul edilen finansal araçlardan en çok kullanılanıdır.

Sukuk, Türkiye’de İslami finans sistemi açısından önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Doğan ihtiyaçlar sebebi ile kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. İslam ülkeleri başta olmak üzere, dünya genelinde ve Türkiye’de kullanılmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından sukuk sisteminin oluşturulması ve işleyişinin belirlenmesi amacıyla bir tebliğ yayınlanmıştır. Söz konusu tebliğe göre sukuk, kira sertifikası şeklinde gösterilmiştir. Sukuk sadece kira sertifikası olmayıp aynı zamanda çeşitli türleri de barındıran bir finansman şekli olarak uygulamada yer almaktadır.

Bu çalışmadaki amacımız; sukuk’ un genel ilkelerini, uygulamada yer aldığı şekliyle türlerini, geleneksel yatırım araçları ve özellikle hisse senedi ve bonoyla olan farklılıklarını ortaya koyarak, konu hakkında ilgilileri bilgilendirmektir.

Çalışma Konusuyla İlgili Kavramsal Çerçeve

İcara Sukuk; İcara kiralama anlamına gelmektedir. Bir kurumun İslam Hukuku’na uygun yöntemlerle sahip olduğu bir varlığı periyodik kira geliri elde etmek için müşterisine kiralaması işlemidir.

Mudaraba Sukuk; Risk sermayesi endeksli sukuk olarak da bilinmektedir. Finansman sağlayan bir taraf ile projeyi gerçekleştirmeyi üstlenen diğer taraf arasında imzalanan bir sözleşmedir. Bu işlemde sukuku çıkaran girişimci, mudarip, sermayeyi sağlayanlar, katılımcı, sağlanan sermaye, mudaraba sermayesi olarak adlandırılmaktadır.

Muşaraka Sukuk; Kar-zarar ortaklığı yatırımına endeksli sukuk olarak da bilinmektedir. Tüm ortakların yatırım yapma durumu ve yönetimde söz sahibi oldukları ortaklıklardır.

Bulgular

İslam finans sistemi kapsamında oldukça önemli bir yere sahip olan sukuk, İslami finansal hizmetlerin bir gerekliliği olarak görülmektedir. Sukuk, katılım bankalarına, ülkedeki mevcut ticari kurum ve kuruluşlara ve ülkenin hazinesine kaynak sağlama bakımından son derece

---

* Dr.Öğr.Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, dr.muzaffersahin@gmail.com

önemli bir araçtır. Sukuk sistemi içerisindeki en temel kural, tahvil ve senetlerin fiziki varlıklara bağlı olarak işlem görmesidir.

Araştırmamızdaki bulgularımızın bazıları şunlardır;

- İslami tahvillere yatırım yapan yatırımcı sahipleri, vadenin devam ettiği süreler içerisinde veya vadenin bitiminde kupon ödemesi adı altında belirli bir miktarda gelir/kazanç elde etmektedirler. Buradaki kupon ödemeleri ile alışılmış tahvil, bonoya yatırım yapan yatırımcının almış olduğu kupon ödemeleri arasında oldukça fark vardır.
- Sukuk kaynaklı varlıkların temlik işlemleri KDV den muaftır. Sukuk hazırlanmasına yönelik tüm işlemler (tapu devirleri-İpotek işlemleri vb.) damga vergisinden ve harçtan istisnadır.
- Yurt içinde Türk lirası cinsinden ihraç edilen fon tahvillerinin vadesi beklemeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden BSMV oranı sukukta %1'dir.
- Sukukun kredibilitesinin daha yüksek olması sebebiyle daha iyi kredi notunun alınmasına katkı sağlamaktadır.
- Sağlanan fonun geri ödeme süresi ve geri ödeme planları, sukuk'ta sadece yıllık gelir payı ödenmekte, anaparanın geri ödemesi sukuk vade bitişi yapılabilmektedir.
- Sukuk ihraç edecek kurum veya şirketin, tahvillerinin uluslararası borsalarda işlem yapması, uluslararası tanınırlığını arttırmaktadır.
- Kamu projelerinde kullanılabilir olması sebebiyle, köprü, havalimanı yapımı gibi projelerin sukuk yapısına uygun olmaktadır.
- Sukuk, yapısal olarak gelir ortaklığına dayanması, faiz taşınmaması sebebiyle, anti enflasyonist bir özellik taşımaktadır.
- İcara, Mudaraba ve Muşaraka Sukuk türleri uygulamada yerini almaktadır.

Sonuç

Türkiye'de fon piyasası, yakın zamana kadar, tamamen faizli bankacılık sistemi ile faaliyet göstermiştir. Buna bağlı olarak, faize karşı dini hassasiyet gösteren tasarruf sahipleri, birikimlerini ekonomiye kanalize edememişlerdir. Türkiye ekonomisinde tasarruf açığının bulunduğu, uzun vadeli yüksek katma değerli yatırımlar, yüksek faiz oranları sebebiyle yapılamadığı için, ekonomik büyüme ve iktisadi kalkınmada sorunlar yaşanmaktadır.

Katılım bankacılığının ekonomik yaşama girmesiyle, katılım bankacılığı, kısa sürede hızlı bir büyüme göstererek, ekonomideki hak ettiği yolu almada emin adımlarla ilerlemektedir. Faizsiz bankacılık enstrümanlarının çeşitliliği ve verimliliğinin artması kuşkusuz bu alandaki yatırımcılar için cazibesini artırarak, hem katılım bankacılığının hem de ekonominin büyümesinin önünü açacaktır. Bu bağlamda, katılım bankacılığının önemli yatırım araçlarından olan sukukun yatırımcılar için cazip bir ortaklık imkânı sunması, sektörün büyümesi için önemli bir alternatif olmaktadır.

Sukuka olan talebin dünya piyasalarında her yeni gün artması, hükümeti harekete geçirmiştir. Sukuk, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından mevzuatta yapılan değişikliklerle "Kira

Sertifikaları” adı altında uygulamada yerini almıştır. Katılım bankaları gayrimenkule bağlı olarak sukuk ihraç işlemlerini yapmakta, Hazine Müsteşarlığı’nca kamu yatırımları karşılığı sukuk ihracı gerçekleştirilmektedir. Ülkenin mikro ekonomisi için yatırımcılar ve bireyler açısından, makro ekonomisi için ülkenin güvenilirliği ve kazanımı için Sukuk (Kira Sertifikaları) son derece önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Sukuk, Faizsiz Bankacılık, Kira Sertifikası

An Evaluation on Sukuk Applications in Turkey

Abstract

Introduction and Purpose of Study;

Sukuk carries the meaning of non-interest-bearing bonds. The Sukuk system can be created by the treasury and the private sector to attract investors who have isolated themselves from the financial transactions with the reason for the Islamic belief structure. In the Sukuk system, there is no interest interest. Islamic beliefs are most commonly used for financial instruments that are accepted as halal.

Sukuk, Turkey has an important place in terms of Islamic finance system. Due to the needs of birth, its use is becoming increasingly widespread. especially Islamic countries, are used throughout the world and Turkey. A communiqué has been published by the Capital Markets Board (CMB) in order to determine the formation and operation of the sukuk system. According to the said communiqué, sukuk is shown as a rent certificate. Sukuk is not only a lease certificate but also a form of financing that also includes various types.

Our purpose in this study is; to inform about the subject by revealing the general principles of sukuk, its types as practiced, traditional investment instruments and especially the differences with stock and bono.

The Conceptual Framework of the Workshop

İcara Sukuk; It means rental rental. An entity that has Islamic Law with appropriate means is a lease to the customer to obtain periodic rental income.

Mudaraba Sukuk; It is also known as sukuk, which is indexed to risk capital. A contract signed between a funding party and the other party undertaking the project. In this process entrepreneurs, mudariffs, entrepreneurs, participants, provided capital, are called mudaraba capital.

Muşaraka Sukuk; It is also known as sukuk indexed to profit-loss partnership investment. All partners are partners in which they have a say in the investment situation and management.

Findings;

Having a very important place in the Islamic finance system, sukuk is seen as a necessity of Islamic financial services. Sukuk is a very important tool for providing access to the participation banks, the existing commercial institutions and the treasury of the country. The most basic rule in the Sukuk system is that bonds and bonds are traded according to physical assets.

Some of our findings in our study are;

- Investors investing in Islamic treasuries receive a certain amount of income / earnings under the name of coupon payment within the period of the vagina or at the end of the vagina. There are considerable differences between coupon payments and coupon payments made by investors who invest in traditional bonds and bonds.
- Transfers of assets originating from Sukuk are exempt from VAT. All transactions for the preparation of Sukuk (title deeds - mortgage transactions, etc.) are exempt from stamp tax and fees.
- The rate of BSMV is 1% over the moneys taken in the domestic market due to the sale of the funds of the issuance of the Turkish lira denominated pension.
- It contributes to the better credit rating due to the higher creditworthiness of the law.
- The period of repayment of the fund provided and repayment plans, sukuk is paid only annual income share, the repayment of the capital can be done sukuk term end.

Result

Fund market in Turkey, until recently, was active with the fully-interest banking system. Accordingly, saving owners who have religious sensitivity to the facts can not channel their savings into the economy. Where the savings gap in Turkey's economy, long-term investments with high added value, can not be done due to high interest rates, there are certain problems in economic growth and economic development.

With participation banking entering into economic life, participation banking is proceeding confidently in taking the rightful way in economy by showing rapid growth in a short time. The increase in the diversity and efficiency of interest-free banking instruments will undoubtedly increase the appeal for investors in this area and open up the growth of both participation banking and the economy. In this context, participation banking is an important alternative to the growth of the sector, as it provides an attractive partnership opportunity for sukuk investors, which are important investment tools.

Every new day in the demanding world market has gone into action. Sukuk has taken place in practice under the name of "Rent Certificates" with the amendments made in the legislation by the Capital Markets Board. Participation banks are subject to sukuk export transactions depending on the real estate, and the sukuk export of public investments is carried out by the Undersecretariat of Treasury. In terms of investors and individuals for microeconomy of the country, Sukuk (Rent Certificates) for macroeconomy is extremely important for the credibility and acquisition of the country.

Keywords: Participation Banking, Sukuk, Interest Free Banking, Rent Certificate

Faizsiz Finansman Kaynağı Olarak Sukuk

Mehmet Çelebi CAN*

Özet

Belge veya senet anlamına gelen Arapça “Sak” kelimesinin çoğulu olan sukuk her kadar çıkış noktası itibariyle İslami finans kaynaklı bir finansal araç ise de; İngiltere, Almanya ve Amerika başta olmak üzere dünya genelinde büyük bir ilgi uyandırmış ve popülerlik kazanmıştır. Nitekim 2017 yılının ilk yarısı itibariyle dünya çapındaki sukuk ihracı 856 milyar Amerikan dolarının üzerinde bir tutara ulaşmıştır.

Sukuk müessesesini Konvansiyonel finans sistemindeki tahvillerden ayıran en temel farklılık faiz yasağı olmakla birlikte, İslami finans sistemine hakim olan riskin paylaşılması, belirsizlik yasağı, faaliyet alanlarının kesin olması, spekülasyon yasağı, aktivitelerin şeffaflığı gibi ilkeler sukuk bakımından da aynen geçerlidir.

Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions -AAOIFI) tarafından yapılan tanıma göre sukuk, mevcut bir mal, menfaat veya hizmet ya da belirli / mevcut bir proje veya özel bir yatırım faaliyeti halinde bulunan varlıklar üzerindeki ortak mülkiyeti ifade eder şekilde ve birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır.

Sukuk çeşitleri temel olarak menfaat satışı esasına dayalı sukuk (icara sukuk), mal satışı esasına dayalı sukuk (murabaha sukuk, selem sukuk ve istisna sukuk) ve ortaklık esasına dayalı sukuk (mudaraba sukuk ve müşaraka sukuk) olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir.

Mahiyeti itibariyle gerçek bir ticari aktivite veya yatırıma dayanmasının zorunlu olması sebebiyle Sukuk sisteminin konvansiyonel finans sisteminin fiktif işlem hacmi yaratan finansal enstrümanlarından daha güvenli olduğu genel olarak kabul edilmektedir. İslami finans kuruluşlarının finansal krizlerden daha az etkilenmesi sonucunu doğuran bu husus, sukuk müessesesine olan ilgiyi artırmaktadır. Ancak gerek ülkemizde, gerekse uluslararası sermaye piyasalarında sukukun yeterince gelişmemiş olmasının en önemli sebeplerinden birisi bu konuda tarafların hak ve borçlarını düzenleyen özel kanunların bulunmaması olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla ülkemizde “kira sertifikaları” adıyla bilinen bu finansal aracın tarafların hak ve borçlarını da açıklığa kavuşturacak şekilde bir kanuni dayanağa bağlanmasının sukuk piyasasının ülkemizde arzu edilen boyutlara ilerlemesine büyük katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sukuk, Finansal Araç, Tahvil, İslami Finans Sistemi, Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, celebican@gazi.edu.tr

Sukuk as a Financial Resource without Interest

Abstract

“Sukuk”, plural of “sak” which means document or note in Arabic, is an Islamic financial instrument in terms of origin. That said, sukuk has become attractive and popular also in other jurisdictions including the UK, Germany and the US. Indeed, as of the first half of 2017, the volume of sukuk export has reached 856 billion worldwide.

The main difference between sukuk and conventional financial bonds is prohibition of interest in the former. However, Islamic financial principles such as risk allocation, prohibition of ambiguity, prohibition of speculation and transparency also apply in sukuk.

According to the definition of Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (“AAOIFI”), sukuk is certificates that are issued in equal value which show ownership on a given property, interest or service; or assets related to a project or a specific investment.

There are various types of sukuk which can be essentially grouped under three categories, namely (i) sukuk based on sale of interest (“icara sukuk”), (ii) sukuk based on sale of property (“murabaha sukuk, selem sukuk and istisna sukuk”) and (iii) sukuk based on partnership (“mudaraba sukuk and müşaraka sukuk”).

Given that sukuk does not have to rely on an actual commercial activity or investment, it is generally accepted that Sukuk is safer than financial instruments of conventional finance systems which produce fictive transaction volume. This characteristic of sukuk, which helps the impact of financial crises on Islamic financial institutions to be relatively limited, makes this instrument more attractive. Despite the increasing interest in sukuk, however, it has not developed sufficiently in Turkey or international security markets, mainly because of the lack of legislation on the relevant parties’ rights and obligations. We are therefore of the view that adopting legislation on sukuk, which is known as “rent certificates” in Turkey, clarifying the relevant rights and obligations will contribute greatly to develop sukuk market in our jurisdiction sufficiently.

Keywords: Sukuk, Financial Instrument, Bond, Islamic Finance System, Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions.

Katılım Sigortacılığında Reasürans (Retekafül) İşlemlerinin Geliştirilmesi

Banu ERKÖK*

Özet

Teknoloji çağının yaşandığı günümüz dünyasında küresel ekonomi hızla büyümektedir. Bu gelişme, risk yönetimini dolayısıyla sigorta sektörünü önemli hale getirmektedir. Sigorta şirketleri çok sayıda tüzel ve gerçek kişinin çeşitli risklerini sigortalamaktadırlar. Ancak sigorta şirketleri ölçek ve mali yapı açısından ne kadar büyük ve güçlü olurlarsa olsunlar, tüm bu riskler için tek başlarına teminat verememektedirler. Bu noktada reasürans unsuru devreye girmektedir. Reasürans, sigortacı tarafından üstlenilen risklerin bir kısmının veya tamamının diğer bir sigortacıya devredilmesi işlemidir. Reasürans satın almak suretiyle sigorta şirketleri hem daha fazla risk üstlenebilmekte, hem de oluşabilecek zararlara karşı finansal güvenliklerini sağlamaktadırlar. Bu bağlamda iyi bir risk yönetimi sigorta kurumları açısından çok büyük önemi haizdir. Her geçen yıl artan sigorta hacmi nedeniyle toplam risk de artmaktadır. Öz kaynak yeterliliğinde sürdürülebilirliğin sağlanması için sigorta faaliyetlerinde reasürans işlemleri daha da önem kazanmaktadır.

Öte yandan geleneksel sigorta, toplanan primlerden ödenen tazminatların düşülmesi suretiyle kâr elde edilmesi prensibine dayanmaktayken, katılım sigortası (Tekafül), ortak risk paylaşımı ve dayanışma esasına dayanmaktadır. Bu noktada bu çalışmada katılım sigortasına yönelik reasürans işlemleri ortaya konmaktadır. Yapılan araştırmada belli başlı reasürans şirketlerinin katılım sigortalarını reasüre ettiği ancak münhasıran katılım sigortasına yönelik -Malezya ve Kenya'daki birkaç kamu iştiraki hariç- bir reasürans şirketi bulunmadığı anlaşılmış olup aynı zamanda, bu çalışma ile, bu konudaki eksikliğin altının çizilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Risk, Katılım Sigortası, Reasürans, Reasürör, Sermaye Yeterliliği.

Improvement of Reinsurance Transactions in Tekaful Insurance

Abstract

The global economy is growing rapidly in today's world of technology, This development makes risk management and the insurance industry more important. Insurance companies insure various risks of a large number of legal entities and persons. However, no matter how large and strong the insurance companies may be in terms of scale and financial structure, they cannot provide guarantees for all these risks by themselves. At this point reinsurance comes into play. Reinsurance is the process of transferring the risks assumed by the insurer to another insurer. By purchasing reinsurance, insurance companies can both assume greater risk and provide financial security against potential losses. In this context, risk management is very important for the insurance companies. The total risk is also increasing due to the increasing volume of

* Dr., Türk Eximbank, Reasürans İlişkileri, berkok@eximbank.gov.tr

insurance every year. Reinsurance is gaining more importance in order to ensure sustainability in equity adequacy. On the other hand, traditional insurance is based on the principle of profit making by deducting the claims paid from collected premiums, whereas the Tekaful insurance is based on the common risk sharing and solidarity principle. At this point, it has been understood that the major reinsurance companies redeem the Tekaful insurance but no reinsurance company exists mainly for insuring Tekaful insurance. In this framework, within this article it is aimed to underline the need for reinsurance for insuring Tekaful insurance.

Keywords: Risk, Tekaful Insurance, Reinsurance, Reinsurer, Capital Adequacy.

Katılım Sigortacılığının Ülkemizdeki Gelişimi

Ececan ÇORBACIOĞLU*

Özet

Tıpkı katılım bankacılığı faaliyetlerinde olduğu gibi, katılım sigortacılığı faaliyetleri de, toplumun etik, felsefi ya da dini nedenlerden ötürü faizden uzak durmayı tercih eden kesimi açısından bir beklentinin ve bir ihtiyacın ürünüdür. Konvansiyonel sigortacılık faaliyetleri bakımından, primlerin kullanım şekli ile ilgili mevcut olan düzen nedeniyle, toplumun faizden uzak duran kesimi tarafından söz konusu sigortacılık faaliyetleri tercih edilmemektedir. Toplumun tercihen faizden uzak duran kesimi ise, azımsanmayacak genişliktedir. Bu nedenlerle katılım sigortacılığı faaliyetlerinin geliştirilmesi ve toplumun her kesiminden vatandaşa beklediği niteliklerde sigortacılık hizmetinin verilmesi adına yapılan çalışmalar neticesinde çıkartılan yönetmelik ile, katılım sigortacılığı ülkemizde yasal temele oturtulmuştur. Böylelikle, sektörde katılım sigortacılığının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Güvence, Faizsiz Sigortacılık, Tekafül, Risk.

Development of Participating Insurance in Our Country

Abstract

Just as in participating banking activities, participating insurance activities are a product of expectation and need for the part of society that chooses to stay away from interest due to ethical, philosophical or religious reasons. Conventional insurance activities are not preferred by certain part of society because of it's general applications about using premiums. The category of the society which is preferably away from the interest is wide enough not to be underestimated. For these reasons, the participating insurance policy has been set as a legal basis in our country by the regulation which is made on the basis of the works carried out on behalf of the improvement of the participating insurance activities and the provision of the insurance service in the qualities expected to the citizens from all sections of the society. In this way, it is aimed to expand the participation insurance in the sector.

Keywords: Participating Insurance, Assurance, Interest- free Insurance, Tekafül Risk.

---

* Araştırma Görevlisi, Ufuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, ececanorbacioglu@gmail.com

Türkiye’de Katılım Sigortacılığında Uygulanan Modeller ve Branşlar

İbrahim ÇİDEM*, Fatih Coşkun ERTAŞ**

Özet

İnsanlar yaşamları boyunca birtakım risklere maruzdurlar. Bu riskler gerçekleşmeleri halinde maddi ya da bedeni çeşitli zararlara sebep olabilmektedir. Bu tip risklerin olası zararlarını en aza indirmek için sigorta sistemi oluşturulmuştur. Aynı tür riske maruz kişilerin ödedikleri ücretlerle oluşturulan fonlarla, sisteme dahil olup riskin gerçekleşmesi sonucu zarara uğrayan katılımcının kaybı karşılanır. İlk uygulamaları milattan önce 4000’li yıllarda başlayan, günümüzde birçok alanda uygulanan sigorta, çeşitli açılardan İslam’a uymamaktadır. Bireyin sahip olduğu riski başka birini devretmesi, toplanan fonların İslam’a uymayan alanlarda değerlendirilmesi ve belirsizlik nedeniyle geleneksel sigortacılığın kumar içermesi bu hususlardan bazılarıdır.

İslam dünyasında geleneksel sigortacılığa alternatif bir sistem arayışı 1970’lerde başlamıştır. İslam’a uygun sigortacılık “tekaful” olarak adlandırılmış ve ilk şirket 1979’da kurulmuştur. Bu tarihten sonra birçok ülkede katılım sigortacılığı faaliyeti veren şirket kurulmuştur. Katılım sigortacılığı sisteminde uygulanan çok farklı yöntemler olmakla birlikte genel olarak uygulanan modeller mudarebe, vekalet ve mudarebe-vekalet (karma, hibrit) yöntemleridir. Bu modellerden farklı olarak vakıf modeli, vekalet-vakıf modeli, teavün modeli örnek verilebilir.

Bu sistemin Türkiye’de ilk uygulaması ise 2009 yılında görülmüştür. Ülkemizde katılım sigortacılığı olarak adlandırılan tekafulün, yapılan birçok akademik çalışmada aradan geçen onca zamana rağmen sahip olduğu potansiyele ulaşmadığı düşünülmektedir. Bu durumda en önemli gerekçesi olarak, sistemin yasal bir mevzuatının olmaması gösterilmiştir. Türkiye’de katılım sigortacılığıyla ilgili ilk yasal düzenleme 2017 yılı Eylül ayında yapılmıştır. “Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları” adıyla Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelikle katılım sigortacılığına ilişkin esaslar belirlenmiştir. Bu yönetmelikte katılım sigortacılığı; katılımcıların, tazminat ve birikim ödemelerinin yapılabilmesi amacıyla oluşturulan risk fonuna katkı yaptıkları, oluşturulan bu fonun katılım finans ilkelerine uyularak bir sigorta şirketi tarafından yönetildiği, riskin ortaklaşa paylaşıldığı ve dayanışmayı esas alan sigorta türü olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında yönetmelikle aşağıdaki hususlar da düzenlenmiştir:

- Uygulanabilecek modeller vekâlet, mudarebe, vekâlet/mudarebe karması (hibrit) olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte danışma komitesinin onayı ile farklı bir modelin uygulanmasına imkan verilmiştir.
- Şirketin, katılımcılardan toplanan primlerle oluşturduğu fon ile hissedarların sermayeleriyle oluşan fonu ayrı yönetmesi gerekmektedir.

* Öğr. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Nispetiye Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, ibrahim.cidem@gop.edu.tr

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, fatihcoskunertas@hotmail.com

- Şirket her dönemin sonunda risk fonu için bakiye hesaplaması yapmalı, meydana gelen açığı veya fazlalığı internet sitesi aracılığıyla duyurmalıdır.
- Şirketin, faaliyetlerinin katılım finans ve sigortacılık ilkelerine uygunluğunun denetlenmesi amacıyla bir danışma komitesi oluşturması gerekmektedir.

Hazine Müsteşarlığı tarafından 2017 yılı Aralık ayında “Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelge” yayınlanmıştır. Bu genelgeyle yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin hususlar açıklanmıştır. Bu genelgeye göre düzenlenecek olan bilgilendirme formlarında ve sigorta sözleşmelerinde yer vermeleri gereken bilgiler açıklanmıştır. Aynı zamanda bu genelgeyle katılım sigortacılığı şirketlerinin internet sitelerinde yer alması gereken bilgilere ilişkin bir şablon yayınlanmıştır. Buna göre katılım sigortacılığı uygulayan şirketler internet sitelerinde öncelikle katılım sigortacılığının tanımı, genel ilkeleri, farkları ve yönetim modellerine ilişkin bilgiler vererek katılım sigortacılığını açıklamalıdır. Bununla birlikte şirketin uyguladığı model, branşlar, alınan ücretler, istatistikler, fonların yatırım alanları, fonun gelir ve harcama kalemleri, bakiye hesaplamaları ve sarf yerleri, likidite imkanları gibi şirkete özgü bilgiler sunulmalıdır. Aynı zamanda danışma komitesinden alınan icazet belgesi, yıllık uygunluk raporları ve reasürans icazeti ile danışma komitesi üyelerine ilişkin bilgilere yer verilmelidir.

Yapılan akademik çalışmalarda ülkemizde bu sistemin sahip olduğu potansiyele rağmen yeterince yaygınlaşmamasında katılım sigortacılığı için yeterince tanıtım yapılmaması, sisteme özgü yasal bir düzenlemenin olmaması, Diyanet İşleri Başkanlığının geleneksel sigortanın caiz olduğu yönünde fetva vermiş olması gibi çeşitli nedenler sayılmaktadır.

Ülkemizde sigorta şirketlerinin Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği'ne üye olma zorunluluğu bulunmaktadır. Birlik internet sitesinde üye şirketlere ait bilgileri yayınlamaktadır. Bu çalışmada birliğe üye olan hayat dışı ve hayat ve emeklilik şirketlerinin tamamının internet siteleri incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre hayat dışında dört, hayat ve emeklilikte dört olmak üzere toplam sekiz şirket faaliyetlerini katılım sigortacılığı kapsamında yürütmektedir. Şirketlerin en çok uyguladıkları model ise hibrit modeldir. Aynı zamanda vekalet modelini uygulayan şirketler de bulunmaktadır. Sistemin ürettiği toplam prim tutarının yarısından fazlasına sahip olan branş ise zorunlu trafik sigortasıdır. Onu takip eden branşlar kasko ve yangın ve doğal afetler sigortası olmuştur.

Yapılan düzenlemeyle hukuki bir yapıya kavuşan katılım sigortacılığının tanıtım faaliyetleriyle bilinirliğinin artırılmasıyla ülkemizde sahip olduğu potansiyele ulaşacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Tekafül, İslami Sigortacılık

Models and Branches Used in Participation Insurance in Turkey

Abstract

The participation insurance in Islamic countries has implemented since 1979. It was first applied in 2009 in Turkey. Absence of the legal regulations has been shown as the most important reason for why participation insurance could not arrive its existing potential in our country. This gap was filled with the regulations established in September 2017. These regulations describe the working procedures and principles of participation insurance. This regulation obligates publication of the models and branches that companies operating in this field in their internet sites. In this study, the models and branches of participation insurance companies in Turkey were examined.

Keywords: Participation Insurance, Takaful, Islamic Insurance

KATILIM BANKACILIĞI TEBLİĞLERİ

Finans Teorisi Kapsamında Katılım Bankacılığı ve Yeniden Yapılanma Önerisi

Nurettin ÖZTÜRK*, Mehmet Hasan EKEN**

Özet

Katılım bankaları, İslami prensipler çerçevesinde faaliyette bulunan ve temelinde kar-zarar ortaklığı olan finansal kurumlardır. Türkiye’de katılım bankalarının, bankacılık sistemine göre daha hızlı büyüme sergiledikleri fakat yeterli düzeyde pazar payına ulaşamadıkları görülmektedir. Çalışmada, bu sorunun nedeni olarak mevcut katılım bankacılığı sisteminin finans teorisine ve risk-getiri dengesine uyumsuz olması şeklinde ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda sistemin analizi ve eleştirisi yapılmakta, kavramlar farklı bir bakış açısı ile irdelenmekte ve yeniden yapılanma için bir model önerisi sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, kar zarar ortaklığı, finans teorisi, risk-getiri.

Participation Banking in the Finance Theory and a Suggestion on Restructuring

Abstract

Participation banks are financial institutions that operate on the basis of Islamic principles and are profit-loss sharing institutions. It appears that the participation banks in Turkey have grown faster than the conventional banks but have not reached a sufficient market share. In this study it is shown that the present participation banking is incompatible with the finance theory and the risk-return balance. In this context, analysis and criticism of the system are made, the concepts are examined from a different point of view and a model proposal for restructuring is presented.

Keywords: Islamic Banking, profit loss sharing, finance theory, risk-return.

---

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Bankacılık Bölümü, nurettin.ozturk@istanbulticaret.edu.tr

** Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, mheken@ticaret.edu.tr

“Karz-ı Hasen” Ekonomik ve Sosyal Boyutu

Sabri Burak ARZOVA*, Berin DİKGÖZ**

Özet

Riba, tarih boyunca ekonomi alanında en çok tartışılan konularından birisi olmuştur. Son yüzyılda modern ekonominin sağladığı yararların yanı sıra getirdiği sıkıntılarının en başında da riba unsuru yer almaktadır. Riba ve Faiz çoğunlukla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Esasen riba ve faizin kelime anlamı olarak da, ekonomik anlamda da farklı farklı hususlar olduğu konusunda birçok değişik çalışma mevcuttur. Ancak, bu çalışmada faiz kavramı riba kavramının yerine kullanılmıştır. Buradan itibaren faiz ile kastedilen ribadır. Faizin sakıncaları sosyal ve ekonomik sakıncalar olarak iki ana başlık altında incelenebilir. Faizin ekonomik olarak temel sakıncaları; üretimi, girişimciliği ve yatırımları azaltması, yoksulluğu artırması ve adaletsiz gelir dağılımı olarak sıralanabilir.

Sosyal olarak sakıncaları ise Sosyal ayrışma ve sosyal düzenin bozulması, Borç verenlerin söz sahibi olması, Gelecek nesillere borç aktarılması olarak sıralanabilir.

Bunların dışından ahlâkî, psikolojik ve manevî sakıncaları bulunmaktadır. Bunlar; merhameti yok etmesi, yardımlaşma ve dayanışma kültürünün sona ermesi, para ve malın hayatın odağı haline gelmesi, tembellik, hazırcılık, toplumu strese ve karamsarlığa itmesi olarak sıralanabilir.

Ekonomik ve sosyal olarak büyük tartışmalara konu olan ve modern bankacılık sisteminin kullandığı bir araç olan faiz ve faizle borçlanma yerine Karz-ı Hasen (Sosyal Yardım) yani borcu faizi ile değil misliyle geri alma yoluyla borçlanma yöntemi pek ala kullanılabilir. İslam ekonomisinde karz ifadesi, “geri ödenmek üzere verilen ödünç” anlamına gelmektedir. Karz-ı Hasen kavramı, Kur’an-ı Kerim’de 12 yerde mecazi olarak “Allah’a güzel bir şekilde borç veren anlamında kullanılmıştır. Karz-ı Hasen, katılımcıların dini veya ahlaki inançlarına dayanan, kredi dönemi boyunca sadece anaparanın geri ödenmesi gerektiği faizsiz bir kredidir. (Izadyar, Ragnath, 2014:199)

Dünyada Karz-ı Hasen uygulamasını Katılım Bankaları arasında yaygın olarak kullanan iki banka bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ürdün İslam Bankası’dır. Kurulduğu yıldan beri Ürdün İslam Bankası’nın Karz-ı Hasen Sandığı bulunmaktadır. Karz-ı Hasen uygulamasının bir diğer örneği Dubai Islamic Bank’tır. Dubai Islamic Bank’ın Karz-ı Hasen sandığı 3 konuya yönelmiştir. Bunlar Eğitim yardımı, tıbbi yardım ve evlilik yardımudur. Bankalar dışında da Karz-ı Hasen’nin uygulamaları mevcuttur. Bunlardan en bilineni Pakistan’da kurulan Akhuwat’dır. İran’ da Karz-ı Hasen fonları, İran İslam devriminden önceye dayanmaktadır. Ancak İran İslam Devrim’ den sonra faiz yasaklandığı için yaygınlaşmıştır. 2010 yılında ise resmi hale gelmiştir ve yaklaşık 7000 tane Karz-ı Hasen Fonu vardır. Bunların dışında iki adet Karz-ı Hasen platformu daha bulunmaktadır. Bu platformlardan biri Amerika’da kurulmuş olan Qard Hassan Foundation’dır. Kuruluşun amacı Müslüman öğrencilerin eğitim masraflarını karşılamaktır. Diğeri ise 2015 yılında İngiltere’ de internet üzerinden kurulan Qardhasan adında bir platformdur. 2017 den beri Müslüman öğrencilere karz kullanıyor.

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, burakarzova@marmara.edu.tr

** Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, berindikgoz@mu.edu.tr

Osmanlı'da Karz-ı Hasen Uygulamalarına baktığımızda; Osmanlı Dönemi'nde para vakıfları, ekonomik sistemin önemli bir ihtiyacı olan borçlanma ve fon kullandırma ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Karz-ı Hasen, tüccarın büyük kredi ihtiyaçlarını karşılamada Osmanlı'da para vakıfları içerisinde yer almıştır. Osmanlı imparatorluğu uygulamasında bazı vakıfların vakıfnamelerinde, vakfın nakit parasının sürekli ve karşılıksız olarak yoksullara ve sıkıntıda bulunanlara karz yoluyla verilmesinin ve kâr istenmemesinin şart koşulduğu görülür Türkiye'de Karz-ı Hasen uygulamasının yoğunlukla katılım bankaları tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bankalardaki uygulamaları incelediğimizde Ziraat Katılım Bankasının, Türkiye Finans'ın, Kuveyt Türk'ün ve Albaraka Türk'ün uygulamaları bulunmaktadır. Ancak bu uygulamalara bakıldığında daha çok müşteri bazlı ve kısıtlı tutarlarda olduğu görülmektedir. Bankacılık dışı sektör uygulamasında iki örnek bulunmaktadır. Bunlar Göndefer ve Müsiad'tır. Bunların yapısı incelendiğinde ise sadece üyelerinin yararlana bildiği ve aidat ödemenin zorunluluğu olduğu sistemler görmekteyiz. Karz-ı Hasen yöntemi sayesinde faizin gelişmekte olan ülkelere ve yoksul kesime vermiş olduğu zararlar en aza indirgenebilir. Enflasyon, gelir adaletsizliği alt seviyelere düşürülüp, üretim artırılabilir. Hatta uzun vade de yaygınlaştığında faiz olgusu tamamen ortadan kaldırılabilir.

Mevcutta var olan Karz-ı Hasen kurumlarının uygulamalarını göz önünde bulundurarak ülkemizde de Karz-ı Hasen yönteminin yaygınlaşması sağlanabilir. Devlet, bu yöntemin tanıtılması ve yaygınlaştırılması görevini üstlenebilir. Küçük ve orta ölçekli firmaların nakit sıkıntularına çözüm getirebilir. Hatta Katılım Bankaları ve üniversiteler işbirliği ile devlet çatısı altında Karz-ı Hasen sandıkları kurulabilir. Öncelikle mikro düzeyde krediler verilerek sistemin çalışma prensipleri oturduktan sonra makro düzeylere de çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Faiz, Gelir Dağılımı, Karz-ı Hasen, Faizin Sosyal Etkileri, Faizin Ekonomik Etkileri, Faiz Tartışmaları

“Qard Al-Hassan” Economic and Social Dimension

Abstract

Riba has been one of the most debated topics in the field of economy throughout history. In addition to the benefits provided by the modern economy in the last century, there is a riba element at the top of the distresses it brings. Ribbons and Interests are often used interchangeably. There are many different studies about the fact that riba and interest have different meanings both in word meaning and economical sense. However, in this study the concept of interest was used instead of the concept of riba. From here the interest is referred to as the rib. The benefits of interest can be examined under two main headings as social and economic inconveniences. Basic economic advantages of interest; production, entrepreneurship and investment, increasing poverty and unfair income distribution. Social mistakes are social disintegration and deterioration of the social order, lenders having a say, debt transfer to future generations. There are moral, psychological and spiritual deficiencies from outside these. These; the destruction of compassion, the end of culture of solidarity and solidarity, the turning

of money and property into life, the laziness, the preparation, the pushing of the social strasse and the pessimism. Instead of borrowing with interest and interest, which is a subject of great controversy economically and socially, and which is a modern banking system, borrowing method can be used in a way that is not borrowed by interest (social aid), ie debt, but by repayment. In the Islamic economy, the expression "a loan" means "borrowed for repayment". The concept of Karz-ı Hasen was metaphorically used in the Qur'an in the sense that it "lends to Allah" beautifully in 12 places. Karz-i Hasen is an interest-free loan based on the religious or ethical beliefs of the participants and is required to be repaid only during the term of the loan. There are two banks in the world who widely use Karz-ı Hasen application among the Participation Banks. Among these, Jordan is the Islamic Bank. Since the year it was founded, the Jordanian Islamic Bank has the Karz-ı Hasen Sandu. Another example of Karz-i Hasen application is Dubai Islamic Bank. The Dubai-Islamic Bank's Karz-i Hasen chose three subjects. These are Education aid, medical aid and marriage assistance. Apart from the banks, there are also applications of Karz-i Hasen. The most well-known of these is Akhuwat, which was founded in Pakistan. Karz-ı Hasen funds in Iran are based on the Islamic revolution before Iran. However, Iran has become widespread since the Islamic Revolution was banned from interest. In 2010, it became official and there are about 7000 Karz-i Hasen Funds. In addition to these, there are two other Karz-i Hasen platforms. One of these platforms is the Qard Hassan Foundation, founded in America. The aim is to meet the educational expenses of Muslim students. The other is a platform called Qardhasan established in the UK in 2015 via internet. Since 2017, Muslim students are using it.

When we look at the Karz-i Hasen practices in the Ottoman Empire; In the Ottoman period, money foundations emerged as a result of the need for borrowing and funding, which is an important requirement of the economic system. Karz-ı Hasen was included in the money foundations in the Ottoman Empire to meet the merchant's large credit needs. In the practice of the Ottoman Empire, it is seen that in the foundations of some foundations, the cash of the foundation is given continuously and unrequited to the poor and those who are distressed, and that no profit is demanded.

Turkey is seen that participation banks used mostly by the Karzai-i Hasen application. When we examined the practices in the Bank of Agriculture Participation Bank, Turkey Finance, Kuwait, Turkey and Albaraka Turk is situated applications. However, when we look at these applications, it seems that there are more customer-based and limited amounts. There are two examples of non-banking sector practice. These are Göndefer and Müsiad. When we look at their structure, we only see systems where the members are obliged to pay and pay dues. With Karz-ı Hasen method, the loss of interest can be reduced to the developing countries and the poor sectors. Inflation, income inequality lowered by lower levels, production can be increased. In the long run, the interest rate can be completely eliminated.

Considering the applications of Karz-ı Hasen institutions which exist in the present, it is possible to make the Karz-ı Hasen method widespread in our country. The state may undertake the task of promoting and disseminating this method. It can solve the cash troubles of small and medium sized companies. Even Karz-ı Hasen can be established under the state roof in cooperation with the Participation Banks and universities. First, micro-level credits can be given to work at the macro level after the system's working principles have been settled.

Keywords: Income distribution, Interest, Qard Al-Hassan, Social Effects of Interest, Economic Effects of Interest, Interest Discussions

Katılım Bankacılığı Çalışanlarının Türkiye'deki Katılım Bankacılığı Ürünlerine Yönelik Farkındalık ve Tutumları

Mustafa BEYBUR*

Özet

Dünya bankacılık sektörü içerisinde en hızlı büyüyen alan olarak kabul edilen katılım bankacılığı, son yıllarda Türkiye'de de önemini arttırmış durumdadır. Öyle ki sektörde daha önce sadece özel katılım bankalarının varlığı söz konusu iken kamu bankası olarak faaliyete başlayan yeni iki aktör de eklenerek sektördeki katılım bankası sayısı beşe yükselmiştir.

Katılım bankasında çalışan personellerinin, katılım bankacılığı ürün ve hizmetleri konusunda sahip oldukları bilgi düzeyi ve farkındalıkları, özel bir müşteri kitlesine sahip olan katılım bankacılığı müşterilerine pazarlama yapmayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren beş katılım bankasının toplam on şubesinde çalışan personellerin tamamına yüz yüze görüşme metoduyla anket uygulaması gerçekleştirilip katılım bankası personellerinin katılım bankacılığı ürün ve hizmetlerine yönelik tutum ve farkındalık düzeylerini ölçmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankası, Bankacılık, Farkındalık, Tutum, Ürün

Awareness and Attitudes of Participation Banking Employees towards Participation Banking Products in Turkey

Abstract

Participation banking, considered as the fastest growing area in the world banking sector, has also increased its importance in Turkey in recent years. While the existence of private participation banks has already been mentioned in the sector and the number of participation banks in the sector has increased to five, with the two new actors started to operate as public banks.

The level of knowledge and awareness of the employees within the participation bank's products and services will make it easier for the marketing activities for the participation banking customers in which they create a special number of volume. In this study, it was aimed to conduct a face-to-face survey on all employees of ten branch of five participating banks operating in Diyarbakır province and to measure attitudes and awareness levels of participation bank personnel towards participation banking products and services.

Keywords: Participation Bank, Banking, Awareness, Attitude, Product

---

* Öğr. Gör., Dicle Üniversitesi, Bankacılık & Sigortacılık, mustafabeybur@gmail.com

Türk Bankacılık Sisteminde Konvansiyonel Bankaların Mevduat Faiz Oranları ile Katılım Bankalarının Kar Payı Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi

Berrin KARACAER*

Özet

Giriş

İslami Bankacılık ya da Faizsiz Bankacılık olarak da adlandırılan Katılım Bankaları, İslami hukuk sistemine paralel olarak düzenlenmiş, çalışma ilkelerini İslami kaynaklara dayandıran bir finans alt sistemidir.

Katılım bankalarının çalışma prensipleri, geleneksel bankacılıktan farklılık arz etmektedir. İslami bankalar doğrudan nakit kullandırma yerine ticaret ve ortaklık esasına göre fon kullandıran; faiz yerine, kar ve zarara katılma esasına göre fon toplayan kurumlardır.

Konvansiyonel bankacılık sisteminde bankaların belirli bir vade ve faiz oranı ile fon toplamalarına karşın, katılım bankacılığı sisteminde özel cari hesap ve katılma hesaplarına kar-zarar ortaklığı çerçevesinde fon toplanmaktadır. Özel cari hesap istenildiğinde fon sahibi tarafından geri çekilebilen ve karşılığında herhangi bir getiri ödenmeyen fonlardır. Katılma hesabı ise bu hesaba yatırılan fonların kullanılmasından doğacak kar veya zarara katılmayı ifade eden fonlardan oluşmaktadır. Prensip olarak katılım bankalarının fonlarını faizle işlem yapan para ve sermaye piyasalarında değerlendirememesine karşın; mevduat faiz oranları ile kar payı oranları arasındaki ilişkinin varlığı dikkat çekicidir.

Bu çalışma ile Türk bankacılık sisteminde konvansiyonel bankaların faiz oranları ile katılım bankalarının kar payı oranları arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün belirlenmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda değişkenler arasındaki etki-tepki davranışlarının ortaya konulması çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Kuramsal Çerçeve

Uygulamaları çok daha önceye dayansada İslami bankacılığın, sistemli olarak ortaya çıkması 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Hareketi fikir olarak ilk ortaya koyanlar Pakistanlı düşünürlerdir. Faizsiz bankacılık konusunda ilk özel araştırmanın ise 1955 yılında profesyonel iktisatçı Muhammed Uzair tarafından yapıldığı bilinmektedir.

Sistem ilk defa ortaya atıldığında, finans çevreleri meseleye gerçekleşmesi zor bir hayal olarak bakmışlardır. Fakat 1970'lerde faizsiz bankalar, Türkiye dâhil birçok ülkenin ekonomisinde payını hızla artırmıştır. Bugün dünya üzerinde yüzün üzerinde faizsiz sistemde çalışan banka bulunmaktadır. Bu bankaların bulunduğu devletlere örnek olarak İsviçre, Lüksemburg, Danimarka, Filipinler, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Güney Afrika, Kazakistan, Pakistan, Türkiye ve Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri sayılabilir.

Türkiye'de ise 2005 yılında Bankacılık Kanunu'nda yapılan düzenleme ile birlikte "Katılım Bankaları" her türlü bankacılık hizmetini vermeye yetkili kuruluşlar olarak tanımlanmış olup;

* Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, bkaracaer@ilbark.gov.tr

şu an Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım olmak üzere 5 katılım bankası faaliyet göstermektedir. Türkiye’de Katılım bankalarının aktif büyüklüğü toplamı 2017 yılı itibarıyla 160.136 milyar liraya ulaşmıştır.

Yöntem

Türk bankacılık sisteminde konvansiyonel bankaların mevduat faiz oranları ile katılım bankalarının kar payı oranları arasında nedensellik ilişkisinin araştırılacağı bu çalışmada, kolay uygulanabilirliği nedeniyle ampirik çalışmalarda sıklıkla tercih edilen Granger nedensellik testi kullanılacaktır. Aynı zamanda modeldeki değişkenlerin birine bir standart sapmalı şok uygulandığında diğer değişkenlerin bu şoka nasıl tepki verdiğini ölçmek amacıyla etki-tepki fonksiyonları kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan konvansiyonel bankalara ait 12 aylık vadeli mevduat faiz oranına ilişkin veriler TCMB web sitesinin Elektronik Veri Dağıtım Bilgi Sisteminden elde edilmiştir. Katılım bankalarının kar payı oranları ise Türkiye Katılım Bankaları Birliği’nin veri tabanından çekilen Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarına ait kar payı oranlarının ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Çalışmanın analiz dönemi 2008:01-2017:12 olarak sınırlandırılmıştır.

Bulgular

Analiz sonucunda 12 ay vadeli mevduat faiz oranlarından kar payı oranlarına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisine rastlanmıştır. Kar payı oranının mevduat faiz oranına tepkisi incelendiğinde ise, mevduat faiz oranlarının hata terimine bir birim şok verildiğinde meydana gelecek rassal şokun kar payı oranında artışa neden olduğu ve bu artışın 5 dönem devam etmekte olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Özellikle 2008 krizi sonrası İslami bankacılık faaliyetleri konvansiyonel bankacılık faaliyetleri karşısında önemli bir alternatif olarak güçlenmiştir. İslami bankacılık ya da Faizsiz Bankacılık olarak adlandırılan bu sistemin kuruluş gayesi, İslam’ın temel iktisadi kurallarına uygun, faizden uzak özsermayeye dayalı bir ekonomik model oluşturmaktır. Ancak genel kanı zamanla İslami bankaların piyasaların temel faktörü olan faizden etkilendiği yönündedir. Bu çalışmanın amacı mevcut kanunun geçerli olup olmadığını test etmektir.

Çalışmada Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarının kar payı oranları ile konvansiyonel bankaların 12 ay vadeli mevduat faiz oranları arasındaki ilişki 2008:Q1-2017:Q12 dönemi için Granger nedensellik testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda mevduat faiz oranlarından kar payı oranlarına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin varlığına rastlanmıştır. Aynı zamanda kar payı oranının mevduat faiz oranına tepkisi incelendiğinde, mevduat faiz oranının hata terimine bir birim şok verildiğinde meydana gelecek rassal şokun kar payı oranında 5 dönemlik artışa neden olduğu, sonrasında ise artış etkisinin azaldığı tespit edilmiştir. Bulgular çalışma prensipleri farklı olmasına rağmen katılım bankalarının da aynı çatı altında faaliyetlerini sürdürdüğü konvansiyonel bankalara benzer şekilde faiz riski taşıdığı görüşünü destekler niteliktedir.

Çalışma neticesinde ulaşılan bu sonucun, katılım bankalarının murabaha şeklinde kullandıkları fonlarının toplam fonlar içerisindeki payının ortalama %70-75 olduğu da dikkate alındığında; katılım bankalarının fon toplarken kar payının belirsiz olmasına karşın;

toplanan fonların çoğunu kar payı nispeten belli olan (mevduat faiz oranına eşit veya ona yakın) murabaha yöntemi ile kullandırmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Buradan hareketle, özellikle konvansiyonel bankacılık hizmeti veren bankaların katılım bankacılığı konusunda hizmet sunmalarının da yaygınlaşmasıyla birlikte, katılım bankalarının gerek kuruluş felsefesine göre faaliyette bulunma ve gerekse de genel katılım bankacılığı uygulamalarında birlikteliğin sağlanması konularında yaptırımli net bir denetimin sağlanması gerektiği açıktır.

Çalışmanın temel bulguları; kurumsal yönetim açısından Türkiye’de faizsiz bankacılık sektörü uygulamalarının, Dünya İslami Denetleme Kurulu (İDK) uygulamalarının da dikkate alınarak inceleneceği bir çalışmanın gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mevduat Faiz Oranı, Kar Payı Oranı, Katılım Bankacılığı, Granger Nedensellik Testi

Causality Relationship between Deposit Interest Rates of Conventional Banks and Participation Banks' Profit Share Ratios in the Turkish Banking System

Abstract

Introduction

The Participation Banks, also called Islamic Banking or Interest Free Banking, is a financial subsystem based on the Islamic legal system and based on Islamic sources of working principles.

The working principles of participation banks differ from traditional banking. Islamic banks offer funds on the basis of trade and partnership rather than direct cash use; are institutions that collect funds on the basis of participation in profit and loss instead of interest. Although in principle the participation banks can not evaluate their funds in interest-bearing money and capital markets, the existence of the relationship between deposit interest rates and profit share rates is striking.

With this study, it is aimed to determine the existence and direction of the relationship between the interest rates of conventional banks and the profit share ratios of participation banks in the Turkish banking system. At the same time, the introduction of impact-response behaviors among variables constitutes another aim of the study.

Theoretical Framework

Although its practices have long been based on Islamic banking, systematic emergence took place in the second half of the 20th century. Pakistani thinkers are the first to put forward movement as an idea. It is known that the first private research on interest-free banking was made by professional economist Muhammed Uzair in 1955.

When the system was introduced for the first time, the financial circles looked at the issue as a difficult dream to come true. However, interest-free banks in the 1970s, has rapidly increased its share in the economy of many countries, including Turkey. Today there are over a hundred banks operating in the interest free system on the world.

In Turkey, with arrangements made in the Banking Act in 2005, "participation banks" to provide all kinds of banking services has been identified as the competent authorities. Currently, 5 participation banks are operating: Albaraka Turk, Kuveyt Turk, Turkey Finance, Ziraat Participation and Vakıf Participation.

Method

The Granger causality test, which is frequently preferred in empirical studies, will be used in this study where the relationship between the deposit rates of conventional banks and the profit share ratios of participation banks in the Turkish banking system will be investigated. At the same time, impact-response functions were used to measure how other variables react to this shock when one of the model variables is subjected to a standard deviation shock.

Findings

As a result of the analysis, oneway causality relation to the profit share ratios was found from the deposit interest rates of 12month maturity. When the response of the profit share ratio to the deposit interest rate is analyzed, it is determined that the rate of the random shock which will occur when a unit shock is given to the error term of the deposit interest rates causes the increase in the rate of profit share and this increase continues for 5 periods.

Result

This system, which is called Islamic banking or interest-free banking, is the creation of an economic model based on the far-off-self, which is in line with the basic economic rules of Islam. However, the general belief is that Islamic banks are influenced by interest, which is the fundamental factor of the markets. The purpose of this study is to test whether the current model is valid.

Study the relationship between the 12 month term deposit interest rates of conventional banks with dividend rates of participation banks operating in Turkey Granger causality test was analyzed using the 2008:Q1-2017:Q12 period. As a result of the analysis the existence of the one-way causality relation to the profit share ratios from the deposit interest rates is found. At the same time when the response of the profit share ratio to the deposit interest rate is examined, it is determined that the shock rate of the random shock caused by the shock of the deposit rate is 5 periods and then the increase effect is decreased. Despite the fact that the working principles are different, it supports the view that the participation banks carry a risk of interest similar to that of conventional banks operating under the same roof.

The reason for this result is that despite the profit share of participation banks collecting funds is uncertain; most of the collected funds are considered to be exercised by means of a murabaha method where the profit share is relatively clear (equal to or close to the deposit interest rate)

From this point of view it is clear that there should be a clear and sanitary control over the activities of the participation banks in accordance with the organizational philosophy and also in the general participation banking practices.

Key findings of the study; Islamic banking sector in terms of corporate governance practices in Turkey, illustrates the need for a study to be examined; taking into account the implementation of the World Islamic Supervision Board.

Keywords: Deposit Interest Rate, Profit Share Ratio, Islamic Banking, Granger Causality Test

Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Katılım Bankacılığı Algularının Ölçülmesi Üzerine Bir Uygulama

Fikriye ÜLKÜ ARIKÖK*

Özet

Katılım bankaları, Türkiye’de faize duyarlı kişilerin tasarruflarını özel cari hesap ve katılma hesaplarıyla toplayarak, tamamen faizsiz bankacılık prensipleri çerçevesinde fon kullandırma yöntemleriyle ekonomiyi kazandırarak reel ekonomiyi katkı sağlamaktadırlar.

Katılım bankalarına olan pozitif algı ve tanınırlık düzeyi katılım bankalarının gelecekte istedikleri konuma gelmelerinde etkili olacak en önemli faktörlerdendir. Çalışmada, genç nüfusun özellikle geleceğin tasarrufçuları ve yatırımcıları olan üniversite öğrencilerinin; katılım bankaları hakkında ne derece bilgi sahibi oldukları, üniversite öğrencilerinin katılım bankaları algısı ve katılım bankalarının tanınırlık düzeyi ölçülmek istenmektedir. Bu amaçla, Gazi Üniversitesi öğrencilerine “Katılım Bankalarının Tanınırlığı Anketi” uygulanmıştır. Uygulanan anketler aracılığı ile araştırma örnekleminde elde edilen veriler, istatistiksel yöntemler ve hipotezler doğrultusunda analiz edilmiştir. Çalışmada araştırma modeline ilişkin değişkenler arası Frekans Analizi ve önemli görülen bazı değişkenlerin birbirleriyle ilişkili olup olmadığını ölçmek için Ki-kare Analizi ve Bağımsız Örneklem t-Testi Analizi yapılmış ve analiz sonuçları yorumlanmıştır.

Çalışmanın Amacı

Gazi Üniversitesi öğrencilerinin katılım bankalarını tanıma ve algılama düzeyleriyle demografik değişkenler arasında ilişkinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Katılım bankacılığı algısına yönelik olarak, üniversite öğrencilerine uygulanan anket sonucundan elde edilen verilerle üniversite öğrencilerinin katılım bankalarını ne derece tanıdığına ve katılım bankalarının tanınırlığı için yapılan reklamların öğrenciler tarafından nasıl algılandığına ilişkin sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Türkiye’de ve dünyada finans piyasasında her geçen gün payını artırmak isteyen katılım bankalarını; günümüzün potansiyel müşterileri geleceğin yatırımcıları ve tasarrufçuları olan üniversite öğrencilerinin nasıl algıladığına ve ne düzeyde tanıdığına ilişkin bilgilerin katılım bankacılığı için özellikle geleneksel bankalarla rekabet etmek adına veri olabileceği düşünülmüştür.

Benzer amaçlarla literatüre katkı sağlayan, Khatk ve Rehman’ın (2010) çalışmalarında, Pakistan’da faaliyet gösteren İslami banka müşterilerinin demografik özelliklerine göre memnuniyet ve farkındalık düzeyini analiz etmişler, faizsiz bankacılığı tercih eden kişilerin bu bankaları daha çok dini sebeplerden dolayı tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Anket çalışmasına göre İslami banka müşterilerinin katılma hesabı ve cari hesap gibi faizsiz bankacılık ürünlerini kullanıp memnun olduğu fakat müşterilerin diğer faizsiz bankacılık ürünlerinin farkında olmadığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca, Pakistan’da ki İslami bankaların

* Öğr. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi, Finans Bankacılık ve Sigortacılık, ulkuarikok@gmail.com

müşteri portföyünün, 21-40 yaş aralığında yüksek eğitilmiş ve orta gelirli olduğunu tespit etmişler ve anket uygulanan bu kişilerin diğer faizli bankalarla çalışma oranlarının %67 olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Özsoy vd. (2013) çalışmalarında, Bolu'da üç katılım bankası müşterilerinin katılım bankacılığını neden tercih ettiği araştırılmış, tercih sebepleri anket tekniği kullanılarak sorulmuştur. Çalışmada müşterilerin katılım bankasını tercih sebepleri olarak güven, dini ve çevresel faktörler, ürün kalitesi ve bankanın imajı, olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çobankaya (2014) çalışmasında, katılım bankacılığının bankacılık sektöründeki yerini ve katılım bankalarının nasıl algılandığını araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre katılım bankacılığının giderek bilinirliğinin arttığı, katılım bankacılığının faizli bankacılıktan farklı olduğu fakat farklılıkların ne olduğuna yönelik bilgi düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bunlara ek olarak, katılım bankalarının tercih sebepleri sıralandığında dini sebeplerin ilk sırada olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmayla ilgili literatür incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin katılım bankacılığı ile ilgili algılama düzeyi ve üniversiteler düzeyinde katılım bankacılığının tanınırlığına yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Söz konusu öğrencilerin mezuniyetlerinin ardından iş hayatına atılacakları ve birikimlerini bankalarda değerlendirme ihtiyacı duyacakları göz önüne alındığında; çalışmadan çıkacak sonuçların literatüre katkı sağlayacağı hem akademisyenler hem de öğrenciler açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Yöntemi ve Kuramsal Çerçeve

Gazi Üniversitesi öğrencilerinin katılım bankacılığı algılarının ölçülmesine yönelik olarak yapılan bu çalışmada, öncelikle örneklem ve çalışmada kullanılan ölçeklerle ilgili bilgiler verilecek, daha sonra araştırma örnekleminden elde edilen verilerle, araştırma modeline ilişkin analizler yapılacaktır.

Hazırlanan çalışmada;

Öğrencilerin katılım bankalarını tanıma düzeylerine göre demografik özellikleri bakımından gruplandırılabilir miyiz?

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile "Katılım bankası algısı" arasında belirgin farklar var mıdır?

Sorularının cevapları araştırılacaktır.

Varsayımlar

H0: Gazi Üniversitesi öğrencilerinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, ikamet bölgesi ve okuduğu fakülte veya meslek yüksekokulu) ile üniversite öğrencilerinin katılım bankası algısında etkili olan faktörler (bağımlı değişkenler) arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Gazi Üniversitesi öğrencilerinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, ikamet bölgesi ve okuduğu fakülte veya meslek yüksekokulu) ile üniversite öğrencilerinin katılım bankası algısında etkili olan faktörler (bağımlı değişkenler) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çalışmaya başlamadan önce, Cumhuriyet Üniversitesi'nde ilk olarak 65 öğrenciye anket uygulanarak bir ön çalışma yapılmıştır. Anketin istatistiksel yöntemlerle belirlenen güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha değeri 0,72 düzeyinde çıkmıştır.

Güvenilirliği düşüren sorular anketten çıkarılarak anket yeniden revize edilmiştir. Oluşturulan yeni anket Aralık 2017'de Cumhuriyet Üniversitesi'nde 585 öğrenciye uygulanarak benzer bir çalışma Cumhuriyet Üniversitesi'nde de yapılmıştır.

Bu çalışmada ise araştırmanın ana kümesini, Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu öğrencileri, İ.İ.B.F öğrencileri ve Hukuk Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. 254 öğrenciden elde edilecek verilerin ana kümeyi temsil etmesi söz konusudur. İstatistiksel yöntemlerle belirlenen güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha değeri 0,734 düzeyinde çıkmıştır.

Faktörler arası ilişkilerin belirlenebilmesi için veri toplama aracı olarak 5'li likert ölçeği ve kapalı uçlu soruların yer aldığı özgün anket formu kullanılmıştır. Gazi Üniversitesi Öğrencilerine uygulanan anketlerin sonucunda üniversite öğrencilerinin katılım bankalarını hiç tanımadıkları ya da (adını duymuş olsa dahi) fikir sahibi olmadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ankette "Katılım Bankalarıyla ilgili görüşlerinizi ekleyiniz" kısmına öğrencilerin bir çoğu katılım bankalarının daha fazla reklamla tanınırlıklarını artırmaları gerektiğini ayrıca halka ulaşabilmek adına Katılım Bankaları'nın ne tür hizmetler verdiklerini medyada daha sık ifade etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Katılım Bankalarının ülkemizde 1985'den beri bankacılık sektöründe faaliyet gösterdiği düşünülürse 33 yıldır tanınırlık düzeyinde yeterli gelişmeyi sağladığı söylenemez.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Faizsiz Bankacılık, Üniversite Öğrencileri, Algi, Reklam.

An Application on the Measurement of the Participation Banking Perceptions of Gazi University Students

Abstract

Participation banks keep their savings in interest-sensitive people in Turkey with special current accounts and participation accounts, entirely within the framework of Islamic banking principles by providing the economy with fund utilization methods are contributing to the real economy.

Positive perception and recognition of participating banks are the most important factors that will be effective in the future position of participation banks. For this reason, in the study, the young population, university students who are investors and economists especially in the future, how much they know about the participation banks, how the university students perceive the participation banks and the level of recognition of the participation banks. For this purpose, the "Participation Banks' Awareness Survey" was applied to Gazi University students. The data obtained from the research sample through statistical methods and hypotheses were analyzed through the questionnaire. Chi-square Analysis and Independent Sampling t-Test Analysis were performed to analyze whether Frequency Analysis between variables related to research model and some important variables related to each other were related to each other and analysis results were interpreted.

Keywords: Participation Bank, Interest-free Banking , University Students, Perception, Advertisement.

Impact Assessment of Islamic Microfinance on the Poor's Economic Wellbeing in Pakistan: An Empirical Study

Muhammad Nauman KHAN*, Imran KHOKHAR

Abstract

Introduction and Purpose of Work

Poverty is considered one of the basic problems confronted by the developing and underdeveloped countries of the world including Muslim majority countries like Pakistan. During the last two decades, microfinance institutions have been rapidly established all around the world on the premise that they can alleviate poverty. These institutions open new horizons of economic development. But majority of Muslim populace yearn for Islamic products over conventional microfinance products on account of religious injunctions against paying interest.

The establishment of Islamic microfinance institutions (IsMFIs) has provided the hope to the poor that they can now break their vicious circle of poverty and fulfill the dream of future prosperity in the Islamic way. The main objective of IsMFIs is to uplift the socio-economic status of the poor so it is very important to evaluate their impact on the program's participants. This research attempts to analyze the multilevel impact of Islamic microfinance on poverty alleviation and economic wellbeing of program's participants measured by using concepts like children's education, housing condition, asset accumulation, diet and food security.

Conceptual / Theoretical Framework of Work

Rulindo and Pramanik (2013) conducted study to evaluate the impact of Islamic microfinance on the participants' material wellbeing and their religious and spiritual enhancement in Indonesia. The findings of this study found that Islamic microfinance is able to provide significant impact on improvement of clients' income and poverty status.

In addition, this study also found that higher spirituality level brings more wealth, while having higher religiosity may enhance clients' economic performance. Mahmood, Fatima, Khan and Qamar (2015) conducted a study to evaluate the impact of three Islamic microfinance programs in Lahore, Pakistan. They found the positive impact on monthly incomes and expenditures of households, development in assets holdings, and poverty levels reduction of the target respondents.

Similarly many studies on the impact assessment and ample research work regarding economic improvements have been done in different parts of the world. In Pakistan specifically, microfinance seems to be a growing industry especially since the last decade. But empirical assessment on ground realities is lacking. As such, very limited research work has been done on impact assessment of Islamic microfinance on poor populace in Pakistan. This study fills this

---

* Dr., College of Business Administration, Department of Finance, nkhan1@ksu.edu.sa

gap of the research and investigates the impact of Islamic microfinance especially on the participants' at household level. Sequel to these studies in Islamic microfinance, the conceptual model (Figure-1) was developed that guides the conduct of this present research.

Methodology

This study is based on the positivism research paradigm. In the current study, primary data were collected from the programme's participants of two leading Islamic microfinance institutions in Pakistan, Akhuwat and Wasil Foundation by employing cross-sectional design with stratified random sampling method. Pearson's Chi-Square χ^2 , Yates Continuity Correction, Cramer's V (ϕ) and Odds Ratio were used to quantify the difference between established clients (more than one year) and new clients (less than one year)

Findings

The results of the data analysis highlighted the clear difference between the established clients and their new counterparts due to longer participation in the IsMFIs. The results of the chi-square test explored that at household level, there was strong positive impact of Islamic microfinance program participation on the children education. Mixed results were found but as majority of the hypotheses were accepted related to household housing, household asset accumulation and household food security, it can be concluded that Islamic microfinance participation had positive impact on clients in these areas and significant difference was found when a comparison was made between established and new clients.

The results of the current study supported the wide literature on a belief that Islamic microfinance can significantly improve the socio-economic status and mitigate the poverty of the participants.

Conclusion

The objective of the study was to assess the impact of using Islamic microfinance on participants' at household level. Four different indicators were used for measuring the impact. Positive impacts were found on those clients who joined Islamic microfinance for a long time. The findings of the current study clearly provide the answers of the research questions and fulfil the objectives of the study that Islamic microfinance has positive impact on the program participants. It also buttresses the viability of the Islamic microfinance as an effective poverty alleviation tool that uplifts the socio-economic status of the program participants.

Keywords: Microfinance, Islamic Microfinance, Impact assessment, Socio-economic wellbeing, Poverty, Pakistan.

İslami Bankacılıkta Karlılık ve Sermaye Yeterliliği Arasındaki İlişki: Türkiye'ye İlişkin Ampirik Bir Araştırma

Ali İhsan AKGÜN*, Ayyüce MEMİŞ**

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki İslami bankaların finansal performansı ile sermaye yeterliliği arasındaki ilişkiyi ampirik olarak değerlendirmektir. Bu çalışmada 2010-2017 yıllarında Türkiye'de İslami Bankacılık alanında faaliyet gösteren bankaların sermaye yeterliliğinin karlılık üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Bu çalışmada, katılım bankalarının karlılık göstergeleri olarak varlık karlılığı (ROA), öz sermaye karlılığı (ROE) ve sürdürülen faaliyetler vergi öncesi karının toplam aktiflere oranı kullanılmıştır. Yapılan ampirik analizlerde ise çoklu regresyon ve korelasyon yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda İslami bankacılık şirketlerinin likit aktiflerinin artması karlılığını olumsuz yönde etkilediği, buna karşın aktif büyüklüğünün artması karlılığını olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslami Bankacılık, Finansal Performans, Sermaye Yeterliliği

The Relationship between Profitability and Capital Adequacy in the Islamic Banking: An Empirical Study for Turkey

Abstract

The purpose of this study is to empirically evaluate the relationship between financial performance and capital adequacy of Islamic banking in the Turkey. This study examined the effects of capital adequacy on profitability within the Islamic banking companies, which have been active in Turkey during the years 2010-2017. In this study, as a sign of profitability, return on assets (ROA), return on equity (ROE), and before tax income (loss) from continuing operating to total assets is being used. In empirical analyses are used to multiple regression and correlation methods. The analysis suggests that an increase in liquid assets effect negatively in profitability of Islamic banking companies, whereas increase in assets size has a positive effect.

Keywords: Islamic Banking, Financial Performance, Capital Adequacy

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, ihsan.akgun@ybu.edu.tr

** Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İşletme Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, ayyucememiss@gmail.com

Türkiye'de Faizsiz Finans Ürünleri ve Diğer Ülke Örnekleri

Tunahan ÖZDEMİR*

Özet

Küresel ölçekte toplam faizsiz finansal varlıkların büyüklüğü 1995 yılı itibarıyla yaklaşık 150 milyar ABD doları iken, 2016 yılı sonunda bu tutar 1,9 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır. Sektörün 2009-2013 yılları arasında yıllık ortalama büyüme oranı yüzde 17 olarak gerçekleşmesine rağmen, son yıllarda ABD dolarındaki değerlenmeye bağlı olarak varlık büyüklüğünün değişmediği görülmektedir. Faizsiz finans sektörü varlıkları, birçok ülkede geleneksel finansal ürünleri tamamlayıcı niteliktedir. Burada hedeflenen İslami usullere uygun hareket etmek suretiyle faiz hassasiyeti olan fon sahiplerini finansal sisteme entegre etmektir. Bu nedenle, faizsiz finans ürünlerinin tasarımında İslami usullere uygunluk konusunda Danışma Kurullarının görüşü alınmaktadır. Bununla birlikte, ürünlerin bir kısmının İslami usullere daha uygun olduğu söylenebilmektedir. Bu Tebliğ'de söz konusu ürünlerin dünyada ve Türkiye'de ne derece yaygın olduğunun tespiti amaçlanmaktadır.

Tebliğde öncelikle faizsiz finansın dünyada ve Türkiye'de gelişimi ile faizsiz finansal araçlar ve tekniklere değinilmiştir. Sonrasında ise güncel veriler ışığında Türkiye'de ve diğer ülkelerde kullanılan nakdi kredi ürünleri dağılımına ilişkin tespitler yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz finans ürünleri, mudarebe, müşareke, murabaha

Islamic Financial Products in Turkey and Examples of Other Countries

Abstract

While the size of total Islamic financial assets on a global scale was approximately 150 billion US dollars as of 1995, this amount reached 1.9 trillion US dollars as of the end of 2016. Although the average annual growth rate of the sector is 17 per cent between 2009 and 2013, asset size has not changed in recent years due to US dollar appreciation. Islamic financial sector assets are complementary to traditional financial products in many countries. The aim here is to integrate interest-sensitive fundholders into the financial system by acting in accordance with Islamic procedures. For this reason, the opinion of the Advisory Boards on the suitability of Islamic approach in the design of Islamic financial products are taken. Nevertheless, it can be said that some of the products are better suited to Islamic methods. In this Communiqué, it is intended to determine how commonly use of these products in the world and Turkey. In this Communiqué, primarily development of Islamic finance in the world and Turkey and also Islamic financial instruments and techniques have been mentioned. Then, in the light of recent data, it was made determinations and assessments about the distribution on cash Islamic credit products in Turkey and other countries.

Keywords: Islamic financial products, mudarabah, musharakah, murabahah

* Uzm. Yrd., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, tunaozdemir07@gmail.com

Murabaha İşlemi ve Muhasebeleştirilmesi

Selami KARABULUT*

Özet

İslami finans, İslamiyet'in getirdiği ilke ve kuralların finansal işlemlere uygulanması olarak tanımlanmaktadır. Temel olarak İslami bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasasından oluşan İslami finans sektörü %10-15'lik yıllık büyüme oranı ile son yıllarda önemli bir gelişme kaydetmiş ve alternatif bir finans sistemi olarak görülmeye başlanmıştır. Son yıllarda petrol fiyatlarında önemli artışların olması nedeniyle petrol ihracatı yapan Müslüman körfez ülkelerinin ellerinde biriken fon fazlalığı İslami finansın hızla büyümesindeki en önemli etkenlerden birisi olarak görülmektedir.

Günümüz modern finans sistemi içerisinde kendine yer edinen ve sistem içindeki payını sürekli artıran İslami finans sistemi ülkemizde de hızlı bir gelişme göstermektedir. İslami finans kuruluşlarının işlem hacimlerinin günden güne artması, özellikle son yıllarda kamu bankalarının da bu alana doğru yönelmeleri, gelişmekte olan bu sektörün önemini ciddi bir şekilde artırmıştır.

İslami finans sisteminin İslam hukukuna dayalı olarak geliştirilen modelleri, yöntemleri ve araçları vardır. Bunların başında da çeşitli ticaret ve ortaklık modelleri gelmektedir. Bu modellerin en önemlileri murabaha, mudarebe, müşareke, icare, sukuk ve tekafül işlemleridir. Günümüzde İslami finans kuruluşlarının en çok kullandığı fon kullandırma yöntemi ise murabaha yöntemidir. Murabaha, malın maliyetinin üzerine mutabık kalınan kar marjının da eklenerek satılmasıdır. Bu işlem peşin ya da vadeli olabilmektedir.

Çeşitli ülke uygulamalarını incelediğimizde, İslami finansal araçların muhasebeleştirilmesi hususunda farklı finansal raporlama çerçevelerinin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, bazı ülkeler İslami finans kuruluşlarının Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) uygulamasını zorunlu tutarken, bazı ülkeler İslami finans ürünleri için ayrı raporlama çerçevelerinin (İslami Finansal Kurumlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) Standartları veya yerel muhasebe düzenlemeleri) uygulanmasını zorunlu tutmaktadır.

Yapılacak olan bu çalışmada, murabaha işlemi ve murabaha çeşitleri anlatılacak, murabaha işleminin İslami finans kuruluşları tarafından çok kullanılmasının nedenleri üzerinde durulacak, murabaha işlemini banka kredilerinden ayıran özelliklere değinilecek ve murabaha işleminin uluslararası standartlar kapsamında muhasebeleştirilmesi açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslami Finans, Murabaha, Murabaha Muhasebesi

---

* Uzm., Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, selami.karabulut@kgk.gov.tr

Murabaha and Murabaha Accounting

Abstract

Islamic finance is defined as the application of Islamic principles and rules to financial transactions. The Islamic finance sector, which is fundamentally composed of Islamic banking, insurance and capital markets, has experienced significant growth over the last years with an annual growth rate of 10-15% and is beginning to be seen as an alternative financial system. Due to the significant increases in oil prices in recent years, the surplus of funds accumulated in the hands of the Muslim Gulf countries that export oil is seen as one of the most important factors in the rapid growth of Islamic finance.

The Islamic finance system, which acquires its place within the contemporary modern financial system and continuously increases its share in the system, shows a rapid development in our country. The increase in transaction volumes of Islamic financial institutions and the tendency of public banks towards this field in recent years have seriously increased the importance of this developing sector.

The Islamic finance system has models, methods and tools developed based on Islamic law. At the beginning of these are various trade and partnership models. The most important of these models are murabaha, mudarabah, mushakarah, ijara, sukuk and takaful. Today, murabaha is the most used funding method by Islamic finance institutions. Murabaha is sale of goods with an agreed upon profit mark-up on the cost. This could be on a spot basis or deferred payment basis.

When we examine various country implementations, different financial reporting frameworks are used to account for Islamic financial instruments. For example, some countries require Islamic financial institutions to apply the International Financial Reporting Standards (IFRS) issued by the International Accounting Standards Board (IASB), while some countries require separate reporting frameworks for Islamic finance products (i.e. the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI) or local accounting regulations).

In this work, murabaha and murabaha varieties will be explained, the reasons why the murabaha is used by Islamic finance institutions will be emphasized, the features distinguishing the murabaha from the bank credits will be mentioned and the accounting process will be explained in accordance with the international standards.

Keywords: Islamic Finance, Murabaha, Murabaha Accounting

Katılım Bankaları ile Mevduat Bankalarının Karşılaştırmalı Performans Üzerine Bir Uygulama

İrfan DOĞAN*

Özet

Katılım Bankaları Türk Bankacılık sistemi içinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Katılım Bankaları her geçen gün sektör içindeki payını ve aktif büyüklüklerini arttırmış olmalarına rağmen yeterince büyüme gösterememişlerdir. Ancak son yıllarda 2 adet kamu katılım bankasının faaliyete başlamasıyla birlikte katılım bankacılığı ciddi bir ivme kazanmıştır. Alternatif yatırım olanakları, fon toplama- fon sağlama ve finansman imkanları sunabilen katılım bankalarının sektör içindeki etkinliği artmıştır. Ayrıca katılım bankalarının ekonomiye kaynak sağlama ve finansal sistemin gelişmesine katkı sağladıklarından dolayı, bankacılık sektöründe katılım bankacılığının önemi de artmıştır. Bu sebepten dolayı bu çalışmada, katılım bankalarının performansı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım ve mevduat bankalarının 2005-2017 döneminde mali tablo bilgilerinden elde edilen finansal oranlarından yararlanılmıştır. Bağımsız örneklemelerin t-Testi sonucunda Mevduat Bankalarının likit aktif ve toplam aktif büyüklüklerinin katılım bankalarına oranla daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca sermaye yeterliliği kapsamında mevduat bankalarının katılım bankalarına göre daha güçlü bir yapıya sahip oldukları gözlemlenmiştir. Banka karlılığını etkileyen faktörler ise, iki aşamalı genelleştirilmiş momentler yöntemiyle (Generalized Method of Moment – GMM) tahmin edilmiştir. Analiz sonucuna bakıldığında, banka karlılığının sermaye yeterliliği ve operasyonel etkinlikle pozitif yönlü fakat kredi kalitesinin bir göstergesi olan takipteki kredilerin toplam kredilere oranıyla negatif bir yönlü ilişkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankaları, Mevduat Bankaları, Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi (GMM), Dinamik Panel Veri Analizi, Karşılaştırmalı Performans Analizi.

An Application on Comparative Performance Analysis of Participation Banks and Deposit Banks

Abstract

Participation Banks are still operating in the Turkish Banking system. Participation Banks have increased their share in the sector day by day and their asset size, but they have not grown enough. However, in recent years, participation banking has gained momentum with the start of the activities of two public participation banks. The efficiency of the participation banks, which can offer alternative investment opportunities, fund collection funding and financing facilities, has increased in the sector. In addition, the importance of participation banking in the banking

* Arş. Gör. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, irfandogan@ibu.edu.tr

sector has also increased because of the fact that the participation banks provide loans to the economies and the development of the financial system. For this reason, in this study, the performance of participation banks was analyzed comparatively. In the study, during the period 2005-2017 and the participation of commercial banks operating in Turkey has benefited from financial ratios derived from the financial statements information. As a result of the t-test of the independent samples, the liquid assets and total assets of the Deposit Banks were higher than the participation banks. Moreover, it has been observed that deposit banks have a stronger structure than participating banks within the scope of capital adequacy. Factors affecting the bank's profitability were estimated by the two-stage generalized method of Moment (GMM). Analysis shows that bank profitability is positively correlated with capital adequacy and operational efficiency, but there is a negative correlation between the following loans, which are a measure of credit quality, and total loans.

Keywords: Participation Bank, Deposit Bank, Generalized Moments Method (GMM), Dynamic Panel Data Analysis, Comparative Performance Analysis.

Türkiye’deki Katılım Bankalarının Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi ile Karşılaştırılması

Sinan ŞEKEROĞLU*, Furkan KAYHAN**

Özet

İslami bankacılık, İslami finans ya da faizsiz bankacılık olarak adlandırılan katılım bankacılığı, finansal sektörün ve bankacılık sisteminin hızla büyüyen ve gelişen bir parçası haline gelerek esas gelişimini son yarım yüzyıl içerisinde gerçekleştirebilmiştir. Giderek dünya çapında önem kazanmaya başlayan katılım bankacılığı özellikle faiz hassasiyeti nedeniyle bankacılık sistemine dâhil olmayan atıl fonların ekonomiye kazandırılması ve benzer nitelikli yabancı kaynakların ülkelere çekilmesinde alternatif bir yol olarak kabul edilmektedir. Katılım bankacılığı geleneksel bankacılıktan işlevsel olarak çok önemli farklılıklar göstermese de, ekonomideki tasarrufların yatırımlara yönlendirilmesi konusunda bu görevi farklı usullerle yerine getirmektedir. Toplumda ekonomik ve sosyal işlevi birlikte üstlenen katılım bankacılığı faizle ilgili olmayan neredeyse tüm bankacılık hizmetlerini yerine getirerek geleneksel bankaları tamamlayan bir kuruluş haline gelmektedir. Körfez ülkelerinin yansırı Türkiye’de de faaliyet göstermeye başlayan katılım bankacılığı geride kalan süreç içerisinde gelişme göstererek Türkiye’de finans sektörünün derinlik ve işlerlik kazanması, araç ve müesseseler bakımından zenginleşip, çeşitlenmesi açısından önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çalışmada Türkiye’deki katılım bankalarının 2016 ve 2017 yıllarındaki net kârları esas alınarak veri zarflama analizi aracılığıyla optimum şube ve personel sayısı hakkında bilgiler sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Faizsiz Bankacılık, Faizsiz Finans Sistemi, Özel Finans Kurumları, Küresel İslami Bankacılık, Türk Katılım Bankacılığı.

The Comparison with Data Envelopment Analysis of the Effectiveness of Participation Banks in Turkey

Abstract

Participation banking, which is called Islamic banking, Islamic finance or interest-free banking, has become a rapidly growing and developing part of the financial sector and the banking system and has been able to achieve its main development within the last half century. Participation banking, which has gradually become important all around the globe, is considered as an alternative for bringing the idle funds that are not included in the banking system to economy especially due to interest sensitivity and retracting foreign funds that have similar qualifications to countries. Even though the participation banking does not significantly differ from traditional banking in the respect of functionality, it executes this function through

* Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Bankacılık Bölümü, sinansekeroglu@gazi.edu.tr

** Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Bankacılık Bölümü, furkankayhan@gazi.edu.tr

different procedures in the respect of directing the savings to the investments. Participation banking, which undertakes economic and social functions together in society, is becoming an establishment that completes all traditional banks by fulfilling almost all banking services that are not related to interest. Participation banking, which has also started to operate in Turkey besides the Gulf countries, has played an important role in terms of enriching and diversifying means and institutions, and making the financial sector gain depth and functionality in Turkey. In this study, it is aimed to provide information about the optimum number of branches and personnel by means of data envelopment analysis based on the net profit of the participation banks in Turkey in the years 2016 and 2017.

Keywords: Participation Banking, Interest-free Banking, Interest-free Finance System, Special Finance Institutions, The Global Islamic Banking, Turkish Participation Banks.

Camel Derecelendirme Metoduyla Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Analizi

Belma ARSLAN*

Özet

Türkiye’de faaliyette olan katılım bankalarının performansları CAMEL analiziyle değerlendirilmiştir. CAMEL analizi banka performansı değerlendirme kullanılan çok popüler bir yöntemdir. Analizin isminin harflerinden yola çıkarak sermaye yeterlilik oranları (C), Varlıklarının kalitesi (A), Yönetimin yeterliliği (M), Kazanç durumu (E), Likidite durumu (L) ile temsil edilmektedir. Çalışmaya dahil edilen bankalar; Kuveyt Türk Katılım Bankası, Albaraka Türk Katılım Bankası ve Türkiye Finans Katılım Bankası’dır. Analize konu olan 3 Katılım bankası arasında performans açısından bir sıralama yapılacaktır. Tarihsel verileri oluşmadığı için Vakıf ve Ziraat katılım bankaları şu an Türkiye de faaliyette olmalarına rağmen araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu 3 bankanın 2010-2018 birinci çeyrek finansal verileri kullanılmıştır. Kullanılan veriler 3 aylıktır.

Anahtar Kelimeler: CAMEL, Karşılaştırma analizi, Katılım bankaları, Banka

Comparative Analysis of Participation Banks by Camel Rating Method

Abstract

Performance of participation banks operating in Turkey was evaluated by the CAMEL analysis. CAMEL analysis is a very popular method of evaluating bank performance. Starting from the letters of the name of the analysis; capital adequacy ratios (C), quality of assets (A), adequacy of management (M), earnings status (E), liquidity status (L) represented. Banks included in the study; Kuveyt Turk Participation Bank, Albaraka Turk Participation Bank, Türkiye Finans Participation Bank. A ranking will be made in terms of performance among the 3 Participation Banks subject to the analysis. Since the historical data of Vakıf Katılım and Ziraat Katılım Banks are not exist, they are not included the study even if they are operating in Turkey now. The data whis is used in this study belongs to 3 Banks are quarterly and starts with 2010 and finishes 2018 first quarter.

Keywords: CAMEL, Comperative Analysis, Participation Banks, Bank.

---

* Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, barslan@ybu.edu.tr

Katılım Bankacılığında Murabaha Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme

Muzaffer ŞAHİN*

Özet

Giriş ve Çalışmanın Amacı

Katılım bankaları; inançları gereği faize duyarlı kesimin tasarruflarının değerlendirilmesi ve zayıf sermayeye sahip yatırımcıların desteklenmesi için kurulan, bu yolla hem tasarruf sahiplerine, hem de kaynak ihtiyacı olan yatırımcılara yeni finansman yolları sunan kurumlardır.

Katılım bankalarının mevcut bankacılık potansiyellerini kullanamama nedenleri arasında; katılım bankalarının kendilerini tam olarak anlatamamaları bulunmaktadır. Katılım bankalarının konvansiyonel bankaların çalışma sistemleri ile kendi çalışma sistemleri arasındaki farkların, kesin çizgilerle ortaya konulamaması, katılım banka potansiyelinde bulunan tasarruf sahipleri ve yatırımcıların sistem dışında kalmalarına neden olmaktadır.

Bu çalışma ile, katılım bankalarının kendilerini ifade etmelerinde zorlanmalarına neden olan murabaha işlemleri ile konvansiyonel bankalardaki işlemler arasındaki farkları, murabaha sisteminin unsurlarını, işleyişini ortaya koyarak, katılım bankalarının kesinlikle konvansiyonel bankaların birer alternatifi olmadığını, tamamen kendi içerisinde işleyen ayrı sistemler olduğuna dair bulguları paylaşarak ilgili kesimleri bilgilendirmeyi amaçlamaktayız.

Çalışma Konusuyla İlgili Kavramsal Çerçeve

Murabaha; Murabaha bir malın peşin alınıp vadeli olarak satılmasıdır. Peşin alınan malın vadeli ve karlı satımı şeklinde işlemektedir. Banka adına malın alınması sırasında, banka müşterisini vekaleten temsil etmektedir.

Mudarebe; Emek ve sermayenin bir araya getirildiği ortaklıktır. Mudarebe, karın hangi orana göre pay edileceğinin belirtildiği sözleşmelerdir.

Müşareke; Ortaklık demektir. Hem sermayede hem de yönetimde ortaklığı öngören bir faaliyet türü olup iki tarafında fon sağladığı ortak bir girişimdir. Ortaklık pay oranına göre kar-zarar paylaşılır

Bulgular

Katılım bankacılığı, temelde ortaklık esasına dayalı olan günümüzdeki mevcut haliyle murabaha yöntemi üzerine kurulduğu düşünülen, faizsiz bankacılık sistemidir. Murabaha işlemlerinin, borç ilişkisinden ziyade, müşteriler ile doğrudan reel ticarete dayanan işlemler üzerine yapılması, katılım bankacılığının uluslararası alanda ve ülkemizde hızla gelişimine neden olmaktadır. Özellikle devlet bankalarının bu alana yönelmeleri, gelişmekte olan sektörün önemini artırmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, dr.muzaffersahin@gmail.com

Faizsiz bankacılığın savunduğu ilkelerle konvansiyonel bankacılığın savunduğu ilkeler aynı değildir. Katılım bankaları, yapılan işlemlerin fihhi açıdan uygun olup olmadığını inceleyen, danışma kurullarına tabi olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Uygun olmayan işlemler yapılmayarak sistem dışı bırakılmaktadır. Bu durum faizsiz bankacılık sistemi ile işletilen kurumların büyümesi açısından dezavantaj gibi görülebilir. Ancak bu prensiplerin üzerine bina edilen katılım bankalarının hem faiz hassasiyeti olan muhafazakâr kesimler için hem de sağlıklı bir ticaret için önemli bir alternatif konumunda olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılım bankacılığının temelinde murabaha işlemleri bulunmaktadır. Katılım bankacılığı potansiyelinin yeterince kullanılması için murabaha işlemlerinin unsurları, ilkeleri ve işleyişi tam ortaya konularak ilgili kesimlerin bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Osmanlı imparatorluğunda murabahanın kullanımı daha çok para vakıfları ve eytam sandıkları tarafından olmuş, vakfedilen nakitler murabaha yöntemi ile değerlendirilmek üzere teslim alınmıştır. 1950'ler den sonra çağdaş murabahayı kurumsal şirketlerin kullanmaya başlaması, faize karşı hassasiyeti olan kesimler için büyük bir çıkış noktası olmuştur

Katılım bankalarının kurulmasındaki temel amaç; çağdaş murabahayı uygulamak değil, ortaklık esasına dayalı bir finans sistemi oluşturmaktır. Bu zihniyete sahip katılım bankaları ortaklık kurmaya dair adımlar atmış ancak ortaklık kurmanın yüksek riskli olması nedeniyle bu adımlar hedefe ulaşma noktasında sonuç vermemiştir. Bunun sonucu olarak faizsiz bankacılık sektöründe en çok tercih edilen yöntem ortaklık yöntemi değil çağdaş murabaha yöntemi olmuştur.

Katılım bankalarında yapılan işlemler reel ekonomiye direkt olarak etki etmekte; kayıt dışı ekonominin önüne geçilmektedir. Katılım bankacılığı ile, faizi kesin bir dille yasaklayan islam dinine göre, bankacılık sisteminden uzak duran atıl mevduatların, reel ekonomiye kazandırılması, bu kesime yatırım yapma fırsatı verilerek ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır.

Murabaha işlemlerinin unsurları ve ilkelerine bakıldığında konvansiyonel bankaların kredi verme işlemlerinden tamamen farklılıklar taşıdığı görülmektedir.

Hazine Müsteşarlığı tarafından katılım bankalarınınca mudarebe ve müşareke yöntemiyle finansman sağlanması ve katılım bankalarının bu alanda aktif olmalarını sağlamak amacıyla ilgili paydaşlar nezdinde çalışmalar yapılmalıdır.

Hazine Müsteşarlığı tarafından geliştirilen proje karar mekanizmalarından belirli ölçülerde katılım bankalarının yararlanmaları sağlanmalı ve Kredi Garanti Fonu benzeri bir yapı hayata geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Murabaha, Faizsiz Bankacılık, Katılım Bankacılığı Fonları

Murabaha Applications at the Participation Bank over an Evaluation

Abstract

Introduction and Purpose of Study;

Participation banks; is an institution established to evaluate the savings of the fragile sector and to support investors with weak capital by means of their beliefs and thus to offer new ways of financing both to saving owners and investors who need funds.

Among the reasons why participation banks can not use their current banking potentials; participation banks can not express themselves fully. Participation banks' failure to disclose the differences between the operating systems of conventional banks and their own operating systems with certain lines causes participation owners and investors in the potential of the bank to be left out of the system.

With this study, by showing the differences between the murabaha operations which cause the participation banks to express themselves and the transactions in the conventional banks, the elements of the murabaha system, how the participation banks are certainly not alternatives of the conventional banks, We aim to inform you.

The Conceptual Framework of the Workshop

Murabaha; A fryer is a product bought in cash and sold as a futures. It proceeds in the form of futures and profitable sales of the purchased goods. During the purchase of the goods on behalf of the bank, the bank represents the customer by proxy.

Mudareb to;It is a partnership where labor and capital are brought together. Mudarebe is the contract in which the profit will be distributed according to which

Müşarek to; It means partnership. It is a type of activity that provides partnership in both capital and management and is a joint venture that provides funding on both sides. Profit-loss is shared according to ownership share

Findings;

Participation banking is a system of interest-free banking, which is based on the method of murabaha, which is based on the principle of partnership. The fact that bankruptcy transactions are based on transactions based on direct real commercial transactions with customers rather than on debt relations cause the rapid development of participation banking in the international arena and in our country. Particularly, the tendency of government banks towards this area has increased the importance of the developing sector.

The principles that interest-free banking advocates are not the same principles that conventional banking advocates. Participation banks operate under the supervision of the advisory committees, examining the suitability of the proceedings in terms of legal aspects. The system is left out of the system without any inappropriate operations. This situation can be seen as a disadvantage in terms of the growth of the institutions operated by the interest-free banking

system. However, the participation banks built on these principles show that they are an important alternative for both conservative, interest-sensitive sectors and for healthy trade

Participation banking is based on murabaha transactions. In order for the participation banking potential to be used sufficiently, the elements, principles and functioning of the transactions must be fully disclosed and the related parties should be informed

Result

In the Ottoman Empire, the use of murabahan was mostly made by money foundations and illicit funds, and the cash received from the foundation was handed over to the murabaha method for evaluation. After 1950s, the use of contemporary murabahası institutional companies has become a major outlet for those who are sensitive to interest.

The main purpose of the establishment of participation banks is; is not to apply contemporary murabahay but to create a finance system based on partnership principle. Participation banks with this mentality have taken steps to establish partnerships, but these steps have not resulted in reaching the goal, as the partnership is at a high risk. As a result, the most preferred method in the interest-free banking sector has been the contemporary murabaha method rather than the partnership method.

The transactions carried out in the participation banks have a direct impact on the real economy. the informal economy is prevented. According to the Islamic religion, which prohibits a definite delegation with participation banking, the fact that idle deposits, which are kept away from the banking system, gain real economy and this sector contributes to economic growth by giving opportunity to invest.

Looking at the elements and principles of the lending process, it appears that the lending practices of conventional banks are completely different.

The Undersecretariat of Treasury should work with the relevant stakeholders to ensure that the participation banks are financed by mudarbe and müşareke methods and that the participation banks are not active in this area.

The project decision-making mechanisms developed by the Undersecretariat of Treasury should benefit from participation banks at certain levels and a structure similar to the Credit Guarantee Fund should be provided.

Keywords: Participation Banking, Plumbing, Interest Free Banking, Participation Banking Funds

Gri İlişkisel Analiz Tekniği Kullanılarak Katılım Bankalarının Risk Düzeylerinin Karşılaştırılması

Haşim BAĞCI*

Özet

Risk; gerçekleşmesi beklenen ve düşünülen durum ile gerçekleşen durum arasındaki farktır. Riskin doğru ölçülmesi ve doğru risk yönetiminin kullanılması özellikle bankacılık sektörü için oldukça önemlidir. Çünkü bankaların ayakta kalabilmesinin temel koşulu, etkin risk yönetim sistemine sahip olmaktır. Etkin risk yönetim sistemini sağlayabilmenin en önemli kistası ise Basel kriterlerine uyumdur. Basel kriterlerine uyum çerçevesinde bankaların sermaye yeterliliğini asgari düzeyin altına düşmeyecek şekilde belirlemeleri risk yönetim sistemi için olmazsa olmaz etmenlerden biridir.

Bu çalışmada katılım bankalarının 2010-2017 yılları arasındaki risk düzeyleri araştırılmıştır. Bu araştırma Gri İlişkisel Analiz tekniği yardımıyla yapılmış ve risk ölçüsü olarak sermaye yeterliliği rasyoları kullanılmıştır. Gerçekleşen analiz sonucunda; belirlenen zaman dilimi için yatırım yapılması gereken, riski en düşük bankanın Vakıf Katılım ve riski en yüksek bankanın ise Bank Asya olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit günümüzün gerçek sonuçları ile bağdaşmaktadır. Çünkü riski en yüksek olan Bank Asya'nın faaliyetleri sona ermiştir.

Anahtar Kelimeler: Basel Kriterleri, Sermaye Yeterliliği, Risk Düzeyi, Gri İlişkisel Analiz

Comparison of Risk Levels of Participation Banks by Using Gray Relational Analysis Technique

Abstract

Risk is the difference between expected and forecasted state and actual state. Accurate measurement of risk and the use of correct risk management are particularly important for the banking sector. Because banks have to have an effective risk management system as a basis for survival. The most important criterion for providing an effective risk management system is that it meets the Basel criteria. Within the framework of compliance with the Basel criteria, determination of banks' capital adequacy in terms of being under the required level or not, is one of the indispensable factors for the risk management system.

In this study, risk levels of participation banks between 2010-2017 were investigated. This research was conducted with the help of Gray Relational Analysis technique and capital adequacy ratios were used as risk measure. As a result of the analysis; it is determined that the lowest risk for the specified time period belongs to Vakıf Participation Bank whereas the highest risk belongs to Bank Asya. This finding is consistent with the actual results of today. Bank Asya, whose risk is the highest, has come to an end.

Keywords: Basel Criteria, Capital Adequacy, Risk Level, Gray Relational Analysis

* Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, hasimbagci1907@hotmail.com

Shariah Governance Framework Models in Muslim Countries

Irum SABA*

Abstract

Shariah compliance is the fundamental difference between conventional and Islamic financial system. If Islamic financial institutions do not comply by the rules prescribed in *Shariah*, then there is no difference between conventional and Islamic financial institutions. Due to the paramount importance of *Shariah* compliance, regulatory authorities and Islamic financial institutions should focus on the *Shariah* governance framework. Different countries follow different *Shariah* governance framework, but everyone agree with the importance of the *Shariah* compliance and *Shariah* governance framework. The paper focus on the cross country comparison of the different models of *Shariah* governance framework namely Pakistan, Malaysia, Turkey, Indonesia and Kingdom of Saudi Arabia. These five Muslims countries are selected on the basis of growing focus of the governments on Islamic finance and penetration of Islamic finance in the current financial system. This paper is based on qualitative research and use the secondary sources of data. The objective is to show that *Shariah* governance framework models implemented by central banks in different countries varies from country to country and all the regulatory authorities have designed *Shariah* governance framework for the Islamic financial institutions. Some countries have very rigorous and strong *Shariah* governance framework like Malaysia and Pakistan. Whereas the new entrants in Islamic finance industry like Turkey are focusing on establishing a strong and resilient *Shariah* governance framework. The research shows that there is need for the continuous improvement of the *Shariah* governance framework across the countries. There is demand for the standardized *Shariah* governance framework across the world but there are several challenges in order to establish a unified *Shariah* governance framework for Islamic financial institutions across the world.

Keywords: Shariah Governance, Central Bank, Central Shariah Board, Islamic Financial Institutions, Standardization

---

* Dr., Institute of Business Administration (Karachi), isaba@iba.edu.pk

İslami Finansal Araçlardan Murabaha Açısından İslami Finansal Raporlama Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması

Melahat KARADAĞ*

Özet

Bu çalışmanın amacı İslami finansal araçlardan biri olan murabahanın muhasebeleştirilmesinde uluslar arası finansal raporlama standartları ile AAOIFI tarafından yayınlanan İslami finansal raporlama standartları arasındaki farkı ortaya koymaktır. Muhasebe, işletmelerin kısmen veya tamamen mali nitelikteki işlem ve olaylarını kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve bunların sonuçlarını yorumlayan bilim dalıdır. Bu açıklamalara göre muhasebe, işletmenin varlık ve kaynakları üzerinde değişiklik meydana getiren, mali nitelikli işlem ve olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve bunların sonuçlarını yorumlayan bilim dalıdır. Muhasebe finansal tablo kullanıcılarına işletme hakkında mali bilgiler sağlayan özel bir dildir. Küreselleşen dünyada ülkeler arasındaki siyasi, ekonomik, teknik ve sosyal yakınlaşmalar, yatırımcılara ve işletmelere sınır ötesi yatırım ve ticaret olanağı sağlamıştır. Bu durum, işletmeler tarafından hazırlanan finansal bilgilerin ihtiyaçlara uygun, güvenilir, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu yüzden ulusal düzeyde hazırlanan finansal raporlardaki farkların ortadan kaldırılarak finansal raporlardaki bilgilerin uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir hale gelmesi için tek bir muhasebe diline ihtiyaç duyulmuştur. Bunun sonucunda muhasebe alanında bir devrim niteliğinde uluslararası finansal raporlar oluşturulmuştur. Ancak dünya çapında hızla yaygınlaşan temelini İslam Hukukundan alan İslami Finansal Araçlar için bu düzenlemelerin uygulanmasında zorluklarla karşılaşmıştır. Bununla ilgili olarak Malezya Muhasebe Standartları Kurulu (MASB) gibi bazı standart düzenleyicileri, İslami Finansal İşlemlerde Şeriati, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) üzerine uygulamada bir karmaşa olmadığını bildirmişse de İslami Finansal Kurumlar İçin Muhasebe ve Denetleme Örgütü (AAOIFI) bütün IFRS yöntemlerinin uygulanamayacağını bildirmiş ve belirli işlemler için alternatif muhasebe standartlarını formüle etmişlerdir. Bu çalışmada; son yıllarda başta batı olmak üzere tüm dünyanın ilgisini çeken İslami ekonomi ve finans sisteminin içinde kullanılan finansal enstrümanlardan biri olan murabaha kısaca incelenmiş ve murabaha için AAOIFI tarafından geliştirilen İslami finansal raporlama standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama standartlarıyla karşılaştırılarak farkları ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: murabaha, AAOIFI, IFRS, muhasebe

* Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, melahat.karadag@karatay.edu.tr

The Comparison of Islamic Financial Reporting and International Financial Reporting in Terms of Murabaha, an Islamic Financial Tool

Abstract

The aim of this study to reveal the difference in recognition of Islamic usury which is an Islamic financing tool between international financial reporting standards and the Islamic financial reporting standards which was issued by AAOIF. Accounting is the study of partially or completely classifying and transcribing the events that have financial properties; reporting the events by summarizing and interpreting the results. According to this definition, accounting is the discipline that creates a change on the business assets and the resources; transcribes, classifies, summarizes, and reports and depicts the financial events and transactions. Accounting is a special language that provides financial information about the business to financial statement users. The convergences between globalized countries in the world in terms of politics, economics, technology and society have provided cross-border investment and trading opportunities. In this case, this affair has made the financial information that is generated by businesses necessary to be fit to bill, understandable, reliable and comparable. Therefore, a single accounting language was needed to eliminate the differences in financial reporting between the national level to international level to make the information comparable. So, International Accounting Standards, a revolution in finance and accounting, have been established. However, there has been many difficulties in the implementation of this regulation for rapidly developing Islamic financial instruments which are based on Islamic law. In relation to this, although some standard regulators such as the Board of Malaysian Accounting Standards has stated that there is not a confusion in using sharia rules on Islamic financial transactions alongside international reporting standards, the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions has announced that all of the IFRS methods cannot be used in Islamic financial transactions and have formulated some alternative accounting standards for certain operations. In this study; the murabaha which is one of the financial instruments used in the Islamic economy and finance system attracted the attention of the whole world in the recent years, especially the western world, is briefly examined and Islamic financial reporting standards developed by AAOIFI for the murabaha compared with the International Financial Reporting Standards. Research is a theoretical weighted research and induction method will be used in the research.

Keywords: murabaha, AAOIF, IFRS, accounting

Katılım Bankalarıyla Kurulan Kredi Kartı Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Zehra İlgün MAĞDEN*

Özet

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) [1] m. 22/2 hükmüne göre “kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanı sağlanması halinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir”. Görüldüğü üzere maddede, ancak belli özellikleri haiz kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisi niteliğinde olduğu belirtilmiştir [2]. Bununla birlikte maddede belirtilmese de kredi kartından nakit avans çekilmesi durumunda ortada bir nakdi kredi ilişkisi olduğu açıktır [3]. Bu nakdi kredi de TKHK m. 22/1 uyarınca “faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında” sağlanmışsa tüketici kredisi niteliğini haiz olacaktır. Söz konusu kredi sözleşmelerinin tüketici kredisi niteliğinde olması bu işlemlere TKHK hükümlerinin uygulanmasını gerektirmekte ve müşteri TKHK kapsamında sağlanan korumadan yararlanmaktadır [4].

Katılım bankaları da tıpkı mevduat bankaları gibi kredi kartı sözleşmesi kurmaktadır. Ancak bu sözleşmeler İslam hukuku ilke ve kuralları uyarınca mevduat bankalarının kredi kartı sözleşmelerine göre bazı farklılıklar taşınmalıdır. Bununla birlikte uygulamada bir yeknesaklık olduğu söylenemez. Nitekim gözetilen ilkeler bankadan bankaya göre değişmekte, bazı katılım bankalarının uygun gördüğü işlemler bazı katılım bankalarının uygun görülmemektedir. Söz konusu farklılıklar kredi kartıyla sağlanan finansmanın tüketici kredisi niteliğini de etkilemekte, dolayısıyla tüketicinin TKHK’da sağlanan korumadan yararlanıp yararlanmayacağı konusunda önem arz etmektedir. Bu kapsamda bankalar arasında ortaya çıkan farklılıklardan ilki katılım bankasının kredi kartı ile nakit avans çekimine izin verip vermemesi noktasındadır.

İslam hukukundaki faiz yasağı gereği katılım bankaları mal veya hizmet bedelini doğrudan satıcıya ödeyerek nakit kredi kullanıramazlar [5]. Bu nedenle katılım bankalarının birçoğu kredi kartı sözleşmelerinde kartı nakit çekimine kapatmakta ya da cüzi miktarda nakit çekimine izin vermektedir [6]. Cüzi miktarda nakit çekimine izin verilen hallerde ise faizli işleme yol açılmaması amacıyla hiçbir şekilde kâr payı talep edilmemektedir [7]. Ancak bazı katılım bankaları kâr payı talep etmemekle birlikte nakit çekim işleminden “komisyon, nakit avans hizmet ücreti” adı altında ödemeler almaktadır [8]. Bu ödemelerin TKHK m. 22/1’de geçen “faiz veya benzeri menfaat” ifadesinin kapsamına girip girmediği, dolayısıyla sağlanan finansmanı tüketici kredisi haline getirip getirmediği tartışılmalıdır. Maddedeki “benzeri menfaat” ifadesinin komisyon ve sair adlarla anılan ve gerçek masraf tutarını aşan ödemeleri kapsayacağı söylenmiştir [9]. O halde burada değerlendirilmesi gereken katılım bankasının aldığı komisyon ve ücret tutarının gerçek masraf tutarını aşmış olmasıdır. Uygulamada katılım bankalarının nakit avans karşılığı aldıkları komisyonlar cüzi miktardadır. Söz konusu

* Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, ilgünmagden@gmail.com

komisyonların çekilen miktardan bağımsız olarak verildiği de göz önüne alınırsa katılım bankalarının nakit avans verme sözleşmelerinin çoğu zaman bir tüketici kredisine vücut vermediği söylenebilir.

Kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisine vücut verdiği bir diğer durum da faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç aydan uzun süre ertelendiği hallerdir. Uygulamada, son ödeme tarihinde borcunun tamamını ödemeyen kart hamili asgari ödeme tutarının üstünde kalan kısım için akdi faiz ödemektedir. Böylece asgari tutar dışında kalan borç “menfaat” karşılığı süresiz olarak ertelenmektedir. Dolayısıyla ortaya bir tüketici kredisi çıkmaktadır [10]. Katılım bankaları ise bu konuda da birbirinden farklılık göstermektedir. Nitekim bazı katılım bankalarının kredi kartı sözleşmelerinde İslam hukuku ilkeleri gereği asgari ödemeye izin verilmezken bazılarında izin verilmektedir. Asgari ödemeye izin verilen hallerde ödeme, (asgari ödeme tutarı dışında kalan kısım için) akdi kâr payı karşılığında üç aydan uzun süre ertelendiğinden ortaya bir tüketici kredisi çıkacaktır.

Kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisi niteliğini haiz olduğu bir diğer durumun da faiz veya benzeri bir menfaat karşılığı taksitlendirme yapıldığı haller olduğunu belirtmiştik. Katılım bankaları söz konusu taksitlendirmeyi “murabaha” (finansman desteği) sözleşmesi yoluyla yapmaktadır. Banka söz konusu işlemde kâr payı elde ettiği için tüm katılım bankalarının uyguladığı bu son yöntemde “menfaat” olgusu açık olup finansmanın tüketici kredisi niteliği tartışmasızdır.

---

[1] RG. 07.11.2013, S. 28835.

[2] AKKAYAN YILDIRIM, Ayça: “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 23, S. 1, s. 265.

[3] ATAMER, Yeşim: “Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması”, İstanbul 2016, s. 27; AKKAYAN, s. 263; İŞGÜZAR, Hasan: Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri Ankara 2003, s. 153; ŞİT, Başak: “Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlı Sonuçlar”, Ankara 2011, s. 118.

[4] Kredi kartı sözleşmesine yönelik söz konusu yorum için bkz. AKKAYAN, s. 265.

[5] CANBAZ, Mustafa: Katılım Bankacılığı, İstanbul 2016, s. 120/121; VURUCU, Mehmet/ARI, Mustafa Ufuk: Güncel Gelişmeler Işığında Bankacılıkta Kredi Bilgisi, Ankara 2017, s. 274.

[6] AKTEPE, İshak Emin: “Kredi Kartı Sistemi ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2010, C. 10, S. 1, s. 135; DÖNDÜREN, Hamdi: “İslam Hukukuna Göre Banka Kartı, Kredi Kartı ve Pos Cihazı Kullanımı”, II. Uluslararası İslam Ticaret Hukuku Kongresi “Günümüzdeki Meseleler”, Konya 2017, s. 21.

[7] DÖNDÜREN, s. 21.

[8] DÖNDÜREN, s. 21.

[9] GÜMÜŞ, Mustafa Alper: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2014, s. 179; ZEVLİLER, Aydın/ÖZEL, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2016, s. 231.

[10] Başka bir deyişle, böylece kart hamiline ödemeyi üç aydan uzun süre erteleme opsiyonu tanınmakta, bu da kredinin tüketici kredisi niteliğinde olması için yeterli sayılmaktadır (ATAMER, s. 28, 29).

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankası, Kredi Kartı Sözleşmesi, Tüketici Kredisi, Faiz Yasası

Legal Nature of Credit Card Contracts Formed with Participation Banks

Abstract

According to provision no 22.2 of Law on Customer Protection no. 6502: *"In case the credit cards provide an opportunity to postpone the payment for a period over three months; or likewise an opportunity to pay the debt in installments in exchange for an interest or a benefit alike; this contract shall then be considered as a consumer loan contract."* It is thus stated that credit card contracts that possess certain characteristics shall qualify as consumer loans. However, despite being unmentioned in the provision, it is obvious that a cash credit relationship would occur in cases of cash advance withdrawal from the credit card. Where this cash loan shall qualify as a consumer loan in cases provided in exchange for "an interest or a benefit alike" accordance to CPL's provision no. 22/1. Having the nature of credit contracts in question qualify as consumer loans require that CPL's provisions shall be enforced, and the consumer shall become eligible for indemnities provided within the scope of CPL.

Participation banks establish credit card contracts as well, like deposit banks do. However, these contracts that comply with the principles and rules of Islamic law shall possess certain differences when compared to credit card contracts of deposit banks. However, it cannot be stated that there is a consistency in practice. Indeed, the principles vary from bank to bank; certain operations considered valid by some participation banks are not considered valid by others. These differences also affect the consumer loan nature of the financing provided by the credit card, and hence are of importance regarding whether or not the customer shall be deemed eligible for the indemnities in CPL. First of the differences observed among banks is regarding the condition that whether or not the participation bank allows for withdrawal of cash advance from the credit card.

According to the interest prohibition imposed by Islamic law, participation banks don't allow consumers to use cash credit by paying the service fee directly to the vendor. Hence, most of the participation banks either prohibit withdrawal of cash advance through credit card contracts or

allow withdrawal of a nominal amount. In cases where nominal amounts of cash withdrawal are allowed, a profit share is by no means demanded such that a transaction of interest would not come into question. But, some participation banks do not demand a profit share, but a payment referred to as "commission or cash advance service fee". It shall be discussed whether these payments are covered by the expression: "Interest or a benefit alike", as mentioned in CPL no 22/1; and hence, whether or not they make the financing provided qualify as a consumer loan. It is declared that the expression "benefits alike" mentioned in the provision shall cover for the payments referred to as "commission etc." that exceed the actual cost of expense. Therefore, the question here shall be whether or not the commission or fee demanded by the participation bank exceeds the actual cost of expense. In practice, commissions demanded by participation banks for a cash advance is a nominal amount. Taking into consideration that the commissions in question are demanded independent of the amount withdrawn; it can be concluded that the cash advance agreements of participation banks mostly don't give rise to the existence of a consumer loan.

Another condition in which credit card contracts give rise to the existence of a consumer loan is in which the payment is postponed for a period over three months in exchange for an interest or a benefit alike. In practice, the credit card holder that doesn't pay the total amount until the expiry date shall pay a conventional interest for the amount remaining over the minimum payment amount. Therefore, the debt other than the minimum payment amount is postponed indefinitely against "interest". Hence, a consumer loan comes into existence. Participation banks differ from each other in this regard. Thus, payment of a minimum amount is not permitted according to credit card contracts of some participation banks as to principles of Islamic law; while such a payment is permitted for others. Since the payment will be postponed for a period over three months in exchange for a conventional interest (for the amount remaining other than the minimum payment amount) where a minimum payment is allowed; a consumer loan will come into existence.

We also mentioned that another condition for credit card contracts to qualify as consumer loans was the case where payment in installments was allowed in exchange for an interest or a benefit alike. Participation banks establish the installments by means of a "murabaha" (financial funding). The concept of "benefit" is clear since the bank makes a profit from this operation; and thus, the financing is of consumer loan nature without dispute in this last method that all participation banks utilize.

Keywords: Participation Banking, Credit Card Contracts, Consumer Credit, Prohibition of Interest

2008 Küresel Finans Krizi Sonrası Yabancı Sermaye Yatırımlarının Katılım Bankalarına Etkileri: Türkiye Üzerine Bir Uygulama

Okan FİDANLI*

Özet

Günümüz şartlarında tasarruf fazlası olan uluslararası ülke ekonomilerinden gelen yabancı sermaye yatırımları özellikle tasarruf açıkları bulunan gelişmekte olan ülke ekonomileri için önemli bir finansman kaynağı durumunda bulunmaktadır. Yabancı sermaye yatırımları, ülke ekonomilerine doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve portföy yatırımları gibi farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları portföy yatırımlarına nazaran daha uzun vadeli yatırımlar niteliğinde iken portföy yatırımları ise genellikle kısa vadeli ve spekülasyon niteliğine sahip yatırımlar şeklinde gerçekleşmektedir. Ülke ekonomilerine uluslararası yatırımlarla birlikte gelen yabancı sermaye fonları, finansal piyasalara bankacılık sektörü aracılığıyla aktararak fon açığı bulunan kurum veya kuruluşların gerekli finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılmaktadır. Yani bankalar ekonomiye gelen yabancı sermaye yatırımlarından sağlanan fonların finansal piyasalara aktarılmasında aracılık görevi görmektedirler. Dolayısıyla ekonomiye yabancı sermaye yatırımlarıyla gelen bu fonların bankaların bilançolarında çeşitli etkiler ortaya çıkarması da kaçınılmaz bir hal almaktadır.

Türk bankacılık sektöründe 2017 yılı Aralık ayı itibarıyla aktif büyüklük bakımından en yüksek paya sahip olan bankaların mevduat bankaları olduğu görülmektedir. Buradan hareketle mevduat bankalarının finansal piyasaları fonlanma konusunda en önemli bankalar konumunda olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Ancak diğer taraftan Türk bankacılık sektörü içerisinde katılım bankalarının payının ise %5 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Bu durum aslında Türkiye’de nüfusunun çoğunluğunun müslüman olmasının yanı sıra katılım bankalarının 1980’li yılların başlarından itibaren faizsiz bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamış olmasına rağmen halen bankacılık sektöründe hedeflenen düzeye ulaşamamış olması nedeniyle Türk bankacılık sektörü için ciddi bir potansiyelinin var olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle son dönemlerde Türkiye’deki katılım bankalarının gelişme ve kalkınması amacıyla devlet tarafından önemli desteklerin verildiği görülmektedir. Örneğin, Ziraat ve Vakıf gibi iki önemli kamu bankasının katılım bankası faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla katılım bankası adı altında ayrı bankalar şeklinde kurularak faaliyetlerine başlaması devletin bu alanda verdiği desteklere en açık örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye ekonomisinde 2006 yılı itibarıyla örtük enflasyon hedeflemesi programının uygulamadan kaldırılarak açık enflasyon hedeflemesi programına geçilmesi yabancı yatırımlar için son derece önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü yabancı yatırımcılar, yatırımlarını gerçekleştirirken hedeflenen enflasyon oranlarını da göz önünde bulundurarak yatırım kararı almaktadırlar. Türkiye ekonomisinde açık enflasyon hedeflemesine geçilmesinin

* Arş.Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, okanfıdanli@cumhuriyet.edu.tr

ardından yabancı yatırımcıların Türkiye ekonomisine olan ilgisinde artışlar gözlenmeye başlamıştır. Ancak 2008 yılında yaşanan küresel finans krizi sonrası yabancı yatırımlarda duruşlar meydana gelmiş ve ekonomide bazı durgunluklar ortaya çıkmıştır. Türk bankacılık sektöründe 2008 küresel finans krizinin yarattığı olumsuz koşullar incelendiğinde, katılım bankalarının mevduat bankalarına nazaran bu krizin yaratmış olduğu olumsuz şartlardan daha az etkilendiği görülmüştür. Hatta Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren katılım bankalarının 2008 krizi sonrası mevduat bankalarının aksine aktif büyüklüklerinin ve karlılıklarının yükseldiği ve sektördeki paylarında artışların yaşandığı kaydedilmiştir.

Yabancı sermaye yatırımları diğer gelişmekte olan ülke ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de ciddi öneme sahip bulunmaktadır. Çünkü yabancı yatırımlardan sağlanan fonlar Türkiye ekonomisindeki mevcut tasarruf açıklarının kapatılmasında etkili olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye sahip olduğu tasarruf açıkları nedeniyle yabancı yatırımları teşvik eden bir ülke durumunda bulunduğundan yabancı yatırımlarla gelen fonların verimli bir şekilde değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Buradan hareketle yabancı sermaye yatırımlarıyla ülkeye gelen bu fonların aslında Türkiye'deki mevduat ve katılım bankaları için önemli finansman kaynakları arasında yer aldığı söylenebilir. Ayrıca bilindiği üzere katılım bankaları faizsiz çalışma prensibiyle bankacılık işlemlerini gerçekleştirmektedirler. Bu sebeple katılım bankalarının ülkeye giren yabancı sermaye yatırımlarından arbitraj getirisi elde etmek amacıyla gelen sermaye yatırımlarından ziyade uzun vadeli olarak doğrudan yabancı sermaye yatırımları şeklinde gelen sermaye yatırımlarından yararlanmaları söz konusu olmaktadır. Diğer yandan özellikle 2008 küresel finans krizi sonrasındaki dönem ele alındığında, Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan bankaların topladıkları mevduatlardan daha fazla kredi kullandıkları görülmektedir. Bu durumun en önemli etkenlerinden birinin de bankaların yabancı sermaye yatırımlarından sağladıkları fonların olduğu ve dolayısıyla Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan katılım bankalarında da özellikle doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından verimli bir şekilde yararlanma isteklerinden kaynaklı olarak finansal yapılarında birtakım etkilerin ortaya çıkabileceği söylenebilir. Bu çalışma ile Türkiye ekonomisine 2008 küresel finans krizi sonrası yabancı sermaye yatırımlarıyla gelen fonlardan katılım bankalarının ne oranda etkili ve verimli şekilde yararlandığının veya finansal yapılarında nasıl etkiler meydana geldiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 2008 Küresel Finans Krizi, Türkiye Ekonomisi, Yabancı Sermaye Yatırımları, Katılım Bankaları

A Study on the Investigation of the Effects of Foreign Capital Investments on the Participation Banks After the 2008 Global Financial Crisis in Turkish Economy

Abstract

In today's conditions, international foreign capital investments from international country economies with more savings are an important source of financing, especially for emerging

country economies with savings deficits. Foreign capital investments can be realized to country economies in different forms such as direct capital investments and portfolio investments. While foreign direct capital investments are longer-term investments than portfolio investment, portfolio investments are usually short-term and speculative. The foreign capital funds that come with the international investments to the country's economies are transferred through the banking sector to the financial markets and are used to meet the financing needs of the institutions or organizations that need funds. In other words, the banks act as an intermediary for transferring the funds from the foreign capital investments coming into the economy to the financial markets. Therefore, it is inevitable that these funds coming from the foreign capital investments of the economy cause various effects on the bilateral balances of the banks.

It is seen that the banks which have the highest share in terms of asset size in the Turkish banking sector as of December of 2017 are the deposit banks. From this, it can be easily stated that the financial markets of deposit banks are the most important banks in terms of funding. On the other hand, it is seen that the share of participation banks in the Turkish banking sector is %5. This situation reveals participation banks have considerable potential for the Turkish banking sector since they could not reach the targeted level still in the banking sector although they began to implement Islamic banking activities since the early 1980s as well as being a muslim majority population in Turkey. Therefore, it is seen that in recent years given significant support by the state for development and improvement of participation banks in Turkey. For example, two important public banks, such as Ziraat and Vakıf, are set up as separate banks under the name of the participation bank in order to carry out the activities of the participation bank.

The implicit inflation targeting programs as of 2006 abolished the practice in Turkey's economy shifting to explicit inflation targeting program emerges as an extremely important development for foreign investment. Because foreign investors take investment decisions by considering the targeted inflation rates while carrying out their investments. After the transition to inflation targeting in Turkey's economy, which increased interest of foreign investors to Turkey's economy began to be observed. However, after the global financial crisis that occurred in 2008, postures came to the fore in foreign investments and some stagnation occurred in the economy. When the negative conditions created by the 2008 global financial crisis in the Turkish banking sector were examined, it was observed that the participation banks were less affected than the deposit banks by the negative conditions that created this crisis. Participating banks operating in the Turkish banking sector were also noted to have increased asset size and profitability and increased share in the sector after the 2008 crisis, unlike deposit banks.

Foreign capital investments are having serious importance in Turkey's economy as well as in other emerging country economies. Because savings available funds obtained from foreign investments in Turkey's economy has been effective in closing the deficit. Therefore, due to savings deficit owned by Turkey in case of a country that encourages foreign investment in the economy of the evaluation in an efficient manner with funds coming from as far as foreign investment is important. Thus, foreign capital investment from countries with these funds

actually said that among important sources of financing for deposit and participation banks in Turkey. Also, as it is known, participation banks are carrying out banking transactions with interest-free working principle. For this reason, participating banks take advantage of the capital investments which come in the form of direct foreign capital investments as long term rather than the capital investments which come to obtain arbitrage income from the foreign capital investments entering the country. On the other hand, especially considering the period after the 2008 global financial crisis, banks operating in the Turkish banking sector seem to have used more loans than deposits they collect. It can be said that one of the most important factors of this situation is the funds provided by the banks from foreign capital investments. Therefore, it can be said that the participation banks operating in the Turkish banking sector may have some effects on financial structures due to their willingness to benefit efficiently from foreign direct investments. With this study, it has been tried to show how effectively and efficiently or how they affect the financial structures the participation banks benefit from the funds obtained from the foreign capital investments after the 2008 global financial crisis in Turkish economy.

Keywords: 2008 Global Financial Crisis, Turkish Economy, Foreign Capital Investments, Participation Banks

İslami Bankacılık Alanındaki Ontolojik Yaklaşımların Kritiği: Kural Bazlı mı? İnsan Odaklı mı?

Muhammed Habib DOLGUN*

Özet

İslami finansın özellikle bankacılık ve sermaye piyasalarında son 20 yılda gösterdiği hızlı gelişme, akademik literatürde birçok tartışmayı tetiklemiş ve birçok metodolojik çalışmayı da beraberinde getirmiştir. Fakat İslami bankacılığın dayandığı modelin ontolojik yapısının analizi yeterince çalışılmamıştır. Bu modelin serbest piyasaya dayanması gereken bir model mi olduğu, yoksa kural bazlı mı olması gerektiği ya da insanın tekâmülüne dayanan bir model mi olması gerektiği soruları canlılığını korumaktadır. Bu çalışmada öncelikle İslami finans alanında pratikteki ekoller kritik edilmekte ve ardından tarihsel tecrübelerin ışığında İslami finansa etki edebilen/edebilecek olan ontolojik yaklaşımlar analiz edilmekte ve kural bazlı yaklaşımların insan odaklı yaklaşımlardan farkları ortaya konulmaktadır. Bu çerçevede İslami finansal piyasalar için IFSB, AAOIFI gibi çok taraflı kuruluşlarca hazırlanıp yayımlanan uluslararası bankacılık, sigortacılık ve muhasebe standartları kritik bir değerlendirmeye tabi tutularak ontolojik yapılara olan etkileri tartışılmaktadır. Daha sonra ise önümüzdeki yıllarda akademinin gündemine daha fazla geleceği düşünülen standartlaşmaya dayalı yaklaşımların pozitif ve negatif tarafları tartışmaya açılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslami finans, Bankacılık, Sermaye Piyasaları, Standartlar, Yaklaşımlar

The Critique of Ontological Approaches in the Islamic Banking: Is the Rule-Based or Human Focused?

Abstract

The rapid development of Islamic finance, especially in the banking and capital markets in the last 20 years, has triggered many discussions and also led to many methodological studies in the academic literature. But the analysis of the ontological structure of the model on which Islamic banking is based has not been studied sufficiently. Whether this model is a model that should be based on free market or whether it should be rule-based or a model based on the evolution of the human being keeps its vigilance. In this study, firstly the schools in the field of Islamic finance are criticized and then the ontological approaches which can influence Islamic finance in the light of historical experiences are analyzed and the differences between rule - based approaches and human - centred approaches are revealed. In this framework, international banking, insurance and accounting standards prepared and published for multilateral institutions such as IFSB, AAOIFI for Islamic financial markets are critically evaluated and their effects on ontological constructions are discussed. Then, the positive and negative spill over and side effects of the standardized approaches, which are considered more for the future of the academy, are being discussed.

Keywords: Islamic Finance, Banking, Capital Markets, Standarts, Approaches

* Dr., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, habibdolgun@gmail.com

Karma Finansal Piyasalarda Faizsiz Bankacılık Sisteminin Gelişimi ve Türkiye Örneği

Özgöl YALÇIN*, Yusuf YILDIZ**, Şahin DEĞİRMENCI***

Özet

Günümüzde çeşitlenen bankacılık ve finansal piyasalarında son yıllarda büyük gelişim gösteren katılım bankaları büyük bir öneme sahiptir. Gerek ilk doğdukları ortam olan İslam ülkeleri gerekse de sonradan açılım yaptıkları karma piyasalarda bu önem bariz bir şekilde gözlemlenebilmektedir.

Batı ülkelerinde finansal piyasaların büyük çoğunluğu faiz temelli kurumlar üzerine şekillenmiş olmakla birlikte, faizsiz bankacılık veya son dönemlerde daha yaygın haliyle kullanılan katılım bankacılığı olgusu da bu piyasalarda önemli yer edinmeye başlamıştır.

Vurgulanan bu piyasa özellikleri ve atfedilen önemden hareketle çalışmamızda katılım bankacılığı sisteminin ilk doğuşundan itibaren karma finansal piyasalarda kendine edindiği yer çeşitli ülkeler bazında incelenmiştir ve yine bir karma piyasa olan ülkemizdeki tarihsel gelişim aşamalarına değinilerek ülkemizdeki gelişim seyri ele alınmıştır. Bu bağlamda günümüzde karma piyasa olan ülkemizde katılım bankacılığının sektördeki konumuna da değinilerek, ülkemizde bankacılık ve finans alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların son yıllarda katılım bankacılığına olan yönelim eğilimleri de ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ülkemizde faaliyet gösteren katılım bankaları ile birlikte henüz faaliyetine başlamamış ancak katılım bankacılığı yönündeki çalışmaları devam eden kurum ve kuruluşlar da araştırmamızda ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda özetle, faizsiz bankacılığın tarihsel gelişimi ile birlikte faizsiz bankacılığın ülkemiz karma piyasasındaki konumu ve öneminin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Giriş ve Çalışmanın Amacı:

Günümüzde çeşitlenen bankacılık ve finansal piyasalarında son yıllarda büyük gelişim gösteren katılım bankaları büyük bir öneme sahiptir. Gerek ilk doğdukları ortam olan İslam ülkeleri gerekse de sonradan açılım yaptıkları karma piyasalarda bu önem bariz bir şekilde gözlemlenebilmektedir.

Batı ülkelerinde finansal piyasaların büyük çoğunluğu faiz temelli kurumlar üzerine şekillenmiş olmakla birlikte, faizsiz bankacılık veya son dönemlerde daha yaygın haliyle kullanılan katılım bankacılığı olgusu da bu piyasalarda önemli yer edinmeye başlamıştır.

Vurgulanan bu piyasa özellikleri ve atfedilen önemden hareketle çalışmamızda katılım bankacılığı sisteminin ilk doğuşundan itibaren karma finansal piyasalarda kendine edindiği yer

* Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi, Nizip Meslek Yüksekokulu, ozyalcin@gantep.edu.tr

** Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi, Nizip Meslek Yüksekokulu, yyildiz@gantep.edu.tr

*** Öğr. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Terme Meslek Yüksekokulu, sahin.degirmenci@omu.edu.tr

çeşitli ülkeler bazında incelenmiştir ve yine bir karma piyasa olan ülkemizdeki tarihsel gelişim aşamalarına değinilerek ülkemizdeki gelişim seyri ele alınmıştır. Bu bağlamda günümüzde karma piyasa olan ülkemizde katılım bankacılığının sektördeki konumuna da değinilerek, ülkemizde bankacılık ve finans alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların son yıllarda katılım bankacılığına olan yönelim eğilimleri de ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ülkemizde faaliyet gösteren katılım bankaları ile birlikte henüz faaliyetine başlamamış ancak katılım bankacılığı yönündeki çalışmaları devam eden kurum ve kuruluşlar da araştırmamızda ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda özetle, faizsiz bankacılığın tarihsel gelişimi ile birlikte faizsiz bankacılığın ülkemiz karma piyasasındaki konumu ve öneminin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma Konusuyla İlgili Kavramsal/Kuramsal Çerçeve:

Katılım bankacılığı sisteminin ilk doğuşundan itibaren karma finansal piyasalarda kendine edindiği yer çeşitli ülkeler bazında incelenmiştir ve yine bir karma piyasa olan ülkemizdeki tarihsel gelişim aşamalarına değinilerek ülkemizdeki gelişim seyri ele alınmıştır. Bu bağlamda günümüzde karma piyasa olan ülkemizde katılım bankacılığının sektördeki konumuna da değinilerek, ülkemizde bankacılık ve finans alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların son yıllarda katılım bankacılığına olan yönelim eğilimleri de ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ülkemizde faaliyet gösteren katılım bankaları ile birlikte henüz faaliyetine başlamamış ancak katılım bankacılığı yönündeki çalışmaları devam eden kurum ve kuruluşlar da araştırmamızda ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda faizsiz bankacılığın tarihsel gelişimi ile birlikte faizsiz bankacılığın ülkemiz karma piyasasındaki konumu ve öneminin ortaya konulmasına yönelik araştırmalar yapılmıştır.

Yöntem:

Çalışmanın hazırlanmasında literatür taraması yapılmış olmakla birlikte çalışmaya katkı sağlaması amacıyla Türkiye Katılım Bankaları Birliği başta olmak üzere Katılım Bankacılığı alanına eğilimli ve bu alanda kuruluş faaliyetlerine devam eden kurum ve kuruluşlar ile iletişim kurulmuş olup çalışmamızı zenginleştirecek argümanlar araştırılmıştır.

Bulgular:

İslami inançları gereği faizli bankacılık işlemlerinden uzak duran müslüman toplumlarda, bankacılıkla ilgili ihtiyaçların karşılanması amacıyla faizsiz finans sistemi oluşturma düşüncesi 1940'ların ilk yıllarında başlamasına rağmen, bu düşüncenin gerçeğe dönüştürülerek faizsiz finans kurumlarının yoğunluk kazanması ancak 1970'li yıllarda gerçekleştirilebilmiştir. İslami bankacılığa olan ilgi, sömürgecilik sonrası dönemde birkaç müslüman ülkede İslami kimliğin oluşması ve güçlenmesi çabasının bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Mısır ve Malezya'da birbirinden bağımsız fakat paralel girişimler 1960'lı yılların başında İslami ekonomik ilkelere uygun faizsiz temelde faaliyet gösteren kurumların 16 kurulmasına yol açmıştır.

1970’li yıllarda yayımlanan tercüme eserlerle Türkiye’de teorik olarak ortaya çıkan faizsiz bankacılık çalışmaları, yine aynı dönemde özellikle Avrupa’da çalışan ve dini hassasiyeti olan işçilerin tasarruflarını, faize bulaşmadan değerlendirmek istemesiyle kurulan işçi şirketleri vesilesiyle pratiğe dönüşmüştür.

Ülkemizde ilk olarak “Özel Finans Kurumları (ÖFK)” şeklinde isimlendirilen faizsiz finans kurumlarının yasal çerçevesi, 15 Aralık 1983 tarih ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile oluşturulmuştur.

Sonuç:

Sonuç olarak araştırmanın bulgularından hareketle katılım bankacılığının son yıllarda daha fazla ilgi görmesiyle birlikte faizsiz bankacılığın sektörde önemli bir yer edindiği söylenebilir. Faizsiz bankacılık sistemin tarihsel gelişimi ve sistemin uygulandığı ülkeler de göz önüne alındığında ve bunun beraberinde ülkemizdeki uygulamalarına da bakıldığında faizsiz bankacılık sisteminin hızla gelişmekte olduğu söylenebilir. Ayrıca ülkemizdeki katılım bankacılığının son yıllardaki gelişmeleri gözetildiğinde ve bunun yanı sıra faizsiz bankacılık sistemi yönündeki kuruluş faaliyetlerine yönelik çalışmaları devam eden kuruluşlar da dikkate alındığında faizsiz bankacılık sisteminin sektördeki konumunu koruduğunu ve öneminin ise giderek arttığı söylenebilir.

Ülkemizde 2015 yılında faaliyet izni alarak kurulan Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ve Vakıf Katılım Bankası A.Ş.’nin kamu sermayesi ile kurulmuş olmaları da ülkemizde katılım bankacılığına gösterilen hassasiyeti ve önemi ortaya koyduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Finansal Piyasa, Karma Finansal Piyasa.

Development of Interest-Free Banking Systems with Mixed Financial Markets and the Case of Turkey

Abstract

In recent years, the Participation (Interest-free) banks have a great importance, in the diversifying banking and financial markets. This importance can be clearly observed in some Islamic countries, which are the first environment in which they originated, and in some mixed markets in which they are opening up later.

In Western countries, the majority of financial markets have been developed on interest-based institutions, and interest-free banking or the more popular form of participation banking in recent years has begun to take an important place in these markets.

From the emphasis on these market features and attributional importance, the place where the participatory banking system has taken place in the mixed financial markets since the first birth of the country has been examined on the basis of various countries and the progress of

development in our country has been discussed with reference to the historical development stages in our country which is a mixed market. In this context, the position of participation banking in our country which is a mixed market today is also mentioned and the tendency of the institutions and organizations operating in the field of banking and finance in our country to participation banking in recent years has been discussed. Besides the participation banks which are active in our country, The institutions and organizations that continue their studies in the direction of banking were also discussed in our research. Shortly, in this context, our work was aimed at bringing together the historical development of interest-free banking and the position and the importance of interest-free banking in Turkey's mixed Economic market.

Keywords: Interest Free Banking, Participation Banking, Financial Market, Mixed Financial Market.

İslam Ekonomisinde Amaç: Mikro Ekonomi Uygulamaları Açısından Bir Değerlendirme

Adem KALÇA*, Bünyamin ER**, Belkıs ASLAN***

Özet

İslam ekonomisi ahlak ve adalet temelleri üzerine inşa edilmiştir. Yönlendirici kaynak metinler doğrultusunda belirli bir sistematığe oturtulması gerekmektedir. Belirli bir sistematığe yerleştirilerek kökten bir yaklaşım ile ilerlenmelidir. Var olan iktisadi ekoller üzerine İslam iktisadını uydurmak yerine temelden başlamak daha yol gösterici olacak ve birikime dayalı ilerlemeye fayda sağlayacaktır. Bu kapsamda, bu çalışmada tüketici davranışlarının yapı taşı olan fayda maksimizasyonu İslami çerçevede incelenerek, neoklasik iktisat teorisinde fayda fonksiyonunun İslam İktisadı ile uyumadığı noktalar gösterilecek ve İslam ekonomisine uygun bir fayda fonksiyonu oluşturulurken hangi varsayımların olması gerektiği üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Bu değerlendirmeler yapılırken İslam hukuku kaynaklarında belirtilen yasaklar dikkate alınmıştır. Bu çalışmadaki amaç, İslam ekonomisinin gelişimini sağlamak için sistematik bir çalışma yaparak literatüre katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam Ekonomisi, Tüketici Davranışları, Farksızlık Eğrileri, Fayda Maksimizasyonu, Felah

The Purpose of Islamic Economy: An Evaluation of Microeconomic Practices

Abstract

Islamic economy is established from morality and justice. It needs to placed in its system in accordance with router text. In this context, maximization of utility which is the building stone of consumer behaviors by examining Islamic framework, the point of utility function of incompatibility with Islamic Economy in classical economics theory will be shown and On what assumptions should be made while creating a utility function appropriate for the Islamic economy evaluation will be done in this paper. The prohibitions stated in Islamic law sources are taken into consideration when these evaluations are made. The purpose of this paper is contribute to the literature by making a systematic study to ensure the development of the Islamic economy.

Keywords: Islamic Economy, Consumer Behaviors, Indifference Curve, Maximization of Utility, Felah

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisat, akalca@ktu.edu.tr

** Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme, ber@ktu.edu.tr

*** Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme, belkis_bal@windowslive.com

Katılım Bankalarının Mevduat Dışındaki Yabancı Kaynakları ve Konvansiyonel Bankalar ile Karşılaştırılması

İsmail KABAN*, Muhammet Erkam BAKACAK**

Özet

Giriş ve Çalışmanın Amacı

Finans dünyasında son yıllarda yaşanan gelişmeler katılım bankacılığı-İslami bankacılık-hizmetlerine olan ilgiyi artırmıştır. Özellikle 2007 yılında başlayan ve etkileri günümüze kadar uzanan küresel finans krizi bu ilginin katlanmasına neden olmuştur. Faize duyarlı olan tasarruf sahiplerinin birikimlerini bankacılık sektörüne yönlendirmek amacıyla AB ülkelerinin de arasında bulunduğu bazı devletler, finansal hizmetler içinde faizsiz bankacılık alternatiflerini de bireysel ve kurumsal yatırımcıların kullanımına sunmaktadır. Böylece Körfez ülkelerinin sahip olduğu petro-dolarların ilgili ülkelere çekilmesi hedeflenmektedir. Türkiye’de İslami bankacılık hizmetleri hakkında yapılan akademik çalışmalar ürün ve hizmetlerin bilinirliği, müşteri memnuniyeti ve fon kullandırma yöntemleri gibi alanlarda yoğunluk kazanmaktadır. Bu çalışma, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının fon dışındaki yabancı kaynakları hakkında kuramsal bir çerçeve sunmayı ve işlem süreçlerini konvansiyonel bankalar ile karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma bu yönüyle literatüre katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Kuramsal Çerçeve

Katılım bankacılığı, temel olarak faizsizlik prensibi çerçevesinde faaliyet gösteren alternatif bir finansal hizmet tarzı olarak işlev kazanmaktadır. Bireysel veya kurumsal tasarruf sahiplerinin bir bölümü faizli kazançtan imtina ederek tasarruflarını vadeli mevduat, bono ve tahvil gibi konvansiyonel finansal araçlarda değerlendirmek istememektedir. Bu kişi veya kuruluşlara ait fonların finansal sisteme kazandırılması açısından katılım bankacılığı önemli bir finansal aracılık görevi üstlenmektedir.

Katılım bankacılığı, fon toplama ve fon kullandırma yöntemleri temelinde geleneksel bankacılık işleyişine nazaran önemli farklılıklar gösteren bir bankacılık modelidir. Faizsiz bankalarca gözetilen ilkeler İslami kurallara dayanmaktadır. İslami bankacılık faaliyetleri yürüten kuruluşların tesis ettiği işlemlerin İslam dinine uygunluğunu denetleyen danışma kurulları bulunmaktadır. Bu yönüyle katılım bankaları kaynak toplama ve fon kullandırmalarında tam anlamıyla bir işlem özgürlüğüne sahip olmayıp bir takım kısıtlar içinde faaliyetlerini yürütmektedir.

Türkiye’de katılım bankalarının fon dışında kullandıkları yabancı kaynaklar murabaha kredileri, sukuk, wakala kredileri, sermaye benzeri krediler ve sendikasyon kredilerinden oluşmaktadır.

* SMMM Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Nispetiye SSBMYO Bankacılık ve Sigortacılık Programı,
ismail_kaban@yahoo.com

** SMMM Mali İşler Müdürü, Yunus Emre Enstitüsü, erkambakacak@gmail.com

Söz konusu yöntemler yurt içi veya yurt dışı bireysel veya kurumsal yatırımcılardan fon dışında yabancı kaynak temininde başat rol oynamaktadır. Bu araçlar sayesinde tasarruf sahipleri birikimlerini farklı yatırım araçlarında değerlendirme imkânı bulurken bankalar da kaynak çeşitlendirmesi yapma olanağı kazanmaktadır. Konvansiyonel bankaların mevduat dışındaki yabancı kaynakları arasında sendikasyon kredileri, tahvil ve bono, bankalararası para piyasasından borçlar ve sermaye benzeri krediler öne çıkmaktadır. Bu işlemlerde esas olan ilgili bankanın geri ödeme kabiliyetidir.

Yöntem

Çalışmanın amacı çerçevesinde Türkiye’de katılım bankalarının ve konvansiyonel bankaların mevduat dışındaki yabancı kaynakları kuramsal olarak incelenmiştir. Çalışma prensipleri farklılık arz eden bahse konu bankaların fon ve mevduat dışında yabancı kaynak sağlama yöntemleri karşılaştırılarak farklılıklar ortaya konulmuştur.

Bulgular

Katılım bankalarının fon kullandırma yöntemlerinde esas olan reel işlem/ticari işlem koşulu kaynak toplama süreçlerinde de ön şart olarak varlık göstermektedir. Yurt içi veya yurt dışı tasarruf sahiplerinden fon dışında sağlanacak yabancı kaynaklar İslami prensiplere uygun olarak temin edilmektedir. İslami bankacılıkta kaynak toplamının ön şartları olmasının bir sonucu olarak konvansiyonel bankalarda olduğu gibi işlem başlangıcında ne kadar kar elde edileceği söylenememekte, elde edilecek ticari kardan ne kadarlık bir oranın kaynak temin eden kişiler veya kurumlar ile paylaşılacağı üzerinden kaynak temini ile ilgili müzakereler yürütülmektedir. Konvansiyonel bankaların çeşitli finansal araçlar yoluyla sağlayacakları mevduat dışındaki yabancı kaynaklar bir reel işleme/ticari işleme dayanmak zorunda değildir. Tasarruf sahibi kurumlar veya kişiler bankanın ödeme gücüne bağlı olarak borç verme kararı almaktadır.

Katılım bankaları ile konvansiyonel bankaların yabancı kaynakları arasındaki farklılıklar aşağıdaki gibidir:

- Katılım bankalarının kullandığı sendikasyon kredileri murabaha niteliğinde bir özellik göstermektedir. Konvansiyonel bankalarca kullanılan sendikasyon kredileri ise rutin kredilendirme süreçlerine bağlı kalınarak yurt dışı bankalardan temin edilmektedir.
- Katılım bankalarının İslami bono olarak adlandırılan sukuk ihraçlarında bir dayanak varlık (gayrimenkul) üzerinde sat-kirala-geri satın al biçiminde işlemler gerçekleştirilmektedir. Konvansiyonel bankaların tahvil ve bono ihraçlarında ise herhangi bir dayanak varlık bulunmamaktadır.
- Katılım bankalarının wakala kredisi şeklinde kullandığı yabancı kaynaklarda bir vekil sıfatıyla söz konusu kaynağı İslami bankacılık esaslarına göre müşterilerine aktarması söz konusudur. Bu kaynakların aktarıldığı işlemlerden elde edilen kar vekil olarak katılım bankası ve kaynağın asıl sahibi arasında paylaştırılmaktadır. Konvansiyonel bankalarda dış kaynaklı krediler olarak adlandırılan Dünya Bankası, Avrupa Yatırım

Bankası ve Ülke Kredileri gibi kaynaklar ana kurumlar adına kredilerin kullanılmasını yönüyle wakala kredisine benzetmekle birlikte geri ödemesinde herhangi bir kar paylaşımı sistemi söz konusu değildir. Belirli amaçlarla ilgili kuruluşlardan sağlanan kaynaklar için bankalar söz konusu kuruluşlara sözleşmede kararlaştırılan doğrultuda LIBOR + veya EURIBOR + şeklinde geri ödemeler gerçekleştirilmektedir.

Sonuç

Katılım bankalarının fon dışında yabancı kaynak sağlamak için kullandıkları yöntemler konvansiyonel bankaların kullandığı yöntemlere nazaran önemli farklılıklar içermektedir. Her ne kadar iki banka türünde de tasarruf sahiplerinden bankalara bir kaynak transferi söz konusu olsa da katılım bankalarında bu transferlerin gerçekleşmesi faizsizlik olarak adlandırılan bir ön şarta bağlıdır. Bu ön şart yurtdışı sendikasyon kredilerinde tevarruk işlemleri ile sağlanırken sukuk işlemlerinde bir dayanak varlığın üzerinden kiralama işlemleri yapılarak yerine getirilmektedir. Wakala kredilerinde ise sağlanan kaynağın faizsizlik ilkesine uygun olarak kullanılması ön şarta bağlanmaktadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankaları fon dışında yabancı kaynak sağlamak için kullandıkları mevcut yöntemlerin yanında farklı finansal araçları da yatırımcıların tercihine sunmalıdır. Bu durum hem kaynak dağılımının çeşitlenmesi hem de tasarruf sahiplerinin yatırım alternatiflerinin zenginleştirilmesine katkı sunabilir. Diğer taraftan yatırım araçlarının çeşitliliği İslami finans piyasasının derinlik kazanması açısından da önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Konvansiyonel Bankacılık, Mevduat Dışı Yabancı Kaynaklar, Faizsiz Finansal Enstrümanlar

Non-Deposit Foreign Liabilities Of Participation Banks and Comparison with Conventional Banks

Abstract

Introduction and Purpose

Recent developments in the financial world have increased the interest in Participation Banking / Islamic Banking services. Especially the global financial crisis, which began in 2007, and whose effects have been increasingly felt more intensely, have boosted this interest. Some countries, including EU countries, are also offering interest-free banking alternatives to the use of individual and institutional investors in the financial services in order to direct the savings of interest-susceptible depositors to the banking sector. Thus, they aim to attract the petro-dollars of the Gulf countries. Academic studies on Islamic banking services in Turkey concentrated in areas such as awareness of products and services, customer satisfaction and funds disbursement methods. This study aims to provide a theoretical framework in non-deposit fund resources of

participation banks in Turkey and transaction processes comparison with conventional banks. The study aims to contribute to the literature in this direction.

Conceptual Framework

Participation banking functions as an alternative form of financial services that operate mainly on the principle of interest-free banking. Some of the individual or institutional savings owners don't want to invest their savings in conventional financial instruments such as time deposits and bonds to avoid earnings from interest. Participation banking is an important financial intermediary in terms of bringing the funds of these individuals or organizations into the financial system.

Participation banking is a banking model that shows significant differences from traditional banking operations on the basis of fund raising and funding methods. Interest-free banking based principles are based on Islamic rules. There are advisory boards which supervise the compliance of Islamic banking operations with Islamic rules. In this respect, participation banks don't have full freedom of operation in resource collection and funding, so they operate under a number of constraints.

Participation banks in Turkey use non-deposit foreign sources such as murabaha loans, sukuk, wakala loans, capital-like loans and syndication loans. With these tools, banks have the opportunity to diversify their resources whereas savings owners have the opportunity to invest their savings in different investment vehicles. Non-deposit foreign funds of conventional banks consist of syndicated loans, bonds, interbank money market loans and capital-like credits.

Method

For the purposes of this study, liabilities other than deposits in conventional banks and participation banks in Turkey were compared theoretically and differences were revealed.

Findings

Real transaction / commercial transaction, which is the basis of the funding methods of participation banks, is also a precondition for the collection of funds. The foreign sources to be provided other than deposits from domestic or foreign savings owners are collected in accordance with the Islamic principles. Non-deposit liabilities that conventional banks will provide through various financial instruments don't have to rely on a real/commercial transaction. Savings-based institutions or individuals are taking lending decisions based on the bank's ability to pay.

Foreign sources differences between participation banks and conventional banks are as follows:

- The syndication loans used by the participation banks are similar to murabaha. On the other hand, the syndicated loans used in conventional banks are obtained from foreign banks by adhering to the routine lending processes.

- Sukuk issuances, which are called Islamic bonds by the Participation Banks, are carried out in the form of sale-rent-rebuy on an underlying asset (real estate). Bond issuances of conventional banks don't have any underlying assets.
- Participation banks use wakala loans, as a proxy in foreign sources, to transfer them to customers according to Islamic banking principles. The profit from the transactions to which these resources are transferred, is partitioned between the main bank of the participation bank and the original owner of the source.
- In conventional banks, resources such as the World Bank, the European Investment Bank and the Country Credits, which are referred to as outsourced credits, are similar to wakala credits in terms of lending on behalf of the main institutions, but there is no system of profit sharing on repayment. For the resources provided by the related institutions for specific purposes, the banks make repayments in the form of LIBOR + or EURIBOR + in line with the agreed arrangement.

Conclusions

The methods used by the Participation Banks to provide non-deposit foreign source have significant differences compared to the methods used by conventional banks. Although depositors' in both banking systems mainly transferring their savings to the system, the realization of these transfers in the participation banks depends on a prerequisite term called interest-free banking. This prerequisite is provided by 'teverruk' transactions in foreign syndication loans while 'sukuk' transactions are provided by leasing transactions through an underlying asset. On the other hand in wakala loans, the use of the supplied source in accordance with the principle of interest-freeness is preliminary. Participation banks operating in Turkey should provide different financial instruments to their investors in addition to the existing methods they use to provide foreign sources.

Keywords: Interest Free Banking, Islamic Banking, Participation Banking, Conventional Banking, Non-Deposit Foreign Liabilities, Interest Free Financial Instruments

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarının Finansal Performans Analizi

İncilay ERDURU*, Ali DERAN**

Özet

Katılım bankaları, İslam dininde faiz kullanımının haram olması nedeniyle faizden uzak durmak isteyen tasarruf sahiplerinin, tasarruflarını değerlendirebilmeleri için hizmet veren finans kuruluşlarıdır. Söz konusu bankalar finansal işlemlerini, konvansiyonel bankaların kullandıkları faiz yerine kar zarar ortaklığı sonucu ortaya çıkan kar payları ile gerçekleştirmektedirler.

Katılım bankalarının ülkemizde portföyünde bulunan müşterileri ile ilk tanışması 1983 yılında Özel Finans Kuruluşu (ÖFK) ismiyle olmasına rağmen 1999, 2001 ve en son 2005 yılında yapılan düzenlemeler ile katılım bankası ünvanını alarak faaliyetine devam etmektedir. Türk bankacılık sektöründe konvansiyonel bankalara göre daha kısa bir tarihe sahip olan katılım bankaları, siyasi ve ekonomik gelişmeler sonucu son yıllarda tasarruf sahipleri tarafından tercih edilmeye başlanmış ve büyüme hızları ivme kazanmıştır.

Bu kapsamda söz konusu bankaların 2010-2017 yılları arasında Türk Bankacılık sistemi içerisindeki büyüklüğünün ve finansal performanslarının analiz edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda katılım bankalarının finansal performanslarının ölçümüne yönelik veriler, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve bankaların resmi internet sitelerinden elde edilmiştir. Bankalara ilişkin veriler TOPSİS yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve bankalar finansal performanslarına göre sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Finansal Performans, TOPSİS Yöntemi

Financial Performance Analysis of Participation Banks Operating in Turkey

Abstract

Participation banks are financial institutions that provide services to the savings owners who want to stay away from interest because of the forbidden use of interest in Islamic religion, to evaluate their savings. These financial transactions are carried out with profit shares which are the result of profit and loss sharing instead of the interest rates of the conventional banks.

Although the participation banks were first named with the customers in the portfolio of our country in 1983 under the name of Special Finance Institution (SFI), it continues its activities by taking the title of participation bank with the regulations made in 1999, 2001 and latest 2005.

* Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Muhasebe Bilgi Sistemleri Bölümü, incilay.erduru@usak.edu.tr

** Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tarsus Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Bankacılık ve Finans Bölümü, alideran@gmail.com

Participating banks, which have a shorter history than the conventional banks in the Turkish banking sector, have begun to be preferred by saving owners in recent years as the result of political and economic developments and growth rates have gained momentum.

In this context, the purpose of this study is to analyze the size and financial performance of banks in the Turkish banking system between 2010 and 2017. Data for financial performance measurement of participation banks in line with the objectives of the study were obtained from the official website of Turkey and Participation Banks Association of banks. Bank data were analyzed using the TOPSIS method and the banks were ranked according to their financial performance.

Keywords: Participation Banking, Financial Performance, TOPSIS Method

Bankacılık Etik İlkeleri, Mesleki Ahlak Kuralları ve Katılım Bankacılığı: Türk Bankacılık Etik İlkeleri ve AAOIFI Standartlarının Karşılaştırılması

Ali POLAT*

Özet

Giriş ve Çalışmanın Amacı

Etik kurallar bireysel ve toplumsal ilişkileri şekillendiren değerler, formlar, kurallar bütünü iken, meslek etiği, belirli bir meslek grubunu oluşturan bireylerin kendi aralarında ve toplum ile olan ilişkilerini düzenleyen örgütsel kabullerdir. Türkiye’de mesleki kuralları da içeren bankacılık etik ilkeleri 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 75’inci, 80’inci ve 81.maddelerinin hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır. Katılım Bankaları ise, Türkiye Katılım Bankaları Birliği’nin 23.7.2014 tarihinde almış olduğu Yönetim Kurulu Kararı ile aynı etik ilkeleri bir değişiklik yapmadan kabul etmiştir. Bununla birlikte İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions, AAOIFI) tarafından da tüm İslami Finans Kurumları için küresel düzeyde uygulanmak üzere bir âlimler heyeti tarafından hazırlanan ve kabul edilen iki farklı mesleki ahlak kuralları standardı bulunmaktadır.

Katılım Bankaları’nın faizsiz finansman yanında “etik” bankacılık yaptığı yönündeki yaklaşımlar da değerlendirildiğinde, Katılım Bankaları tarafından belirlenecek olan “mesleki ahlak kuralları”nın Bankalar ile tamamen aynı olmasının bir eksiklik olduğu, katılım bankacılığı etik kurallarının belki daha kapsamlı düzenlenmesi gerektiği yönünde bir fikir öne sürülebilir. Bu çalışmada, Türkiye’de uygulanan bankacılık etik ilkeleri, yani bankacılık mesleği ahlak kuralları ile AAOIFI’nin belirlemiş olduğu standartlar karşılaştırılacak ve bir farklılık olup olmadığı tartışılacaktır.

Çalışma Konusuyla İlgili Kavramsal / Kurumsal Çerçeve

İş etiğine ilişkin etik kuram teorilerinde 4 temel yaklaşım bulunmaktadır. Batı’daki iş etiği gelişiminin temelleri (çok daha önceleri yapılan felsefi tartışmalar ve düşünceleri de temel alan) 1600-1700’lü yıllardaki bu kuramlara göre şekillenirken, Anadolu’da XIII. Yüzyılda ahilik örgütü Müslüman-Türk iş geleneğinin ve iş etiğinin temeli olarak kabul edilebilir.

Finans ve etik konusu, ya da bankacılıkta etik konusu küresel finansal kriz çerçevesinde ortaya çıkan sorunlar çerçevesinde daha yoğun tartışılırken aslında konvansiyonel anlamda da literatürde yeri olan bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. 1960’larda iş etiği üzerine çalışmalar olsa da akademik bir alan olarak gelişmesi 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1960’lı yıllara kadar daha çok teoloji ile ilgili görülmeyle birlikte, uygulamalı felsefe ile de ilişkisi

* Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, Misafir Öğretim Üyesi, apolat@hotmail.com

kurulan etik, bir yandan da bireylerin inandıkları inanç sistemlerinin genel çerçevesi sonucu günlük hayata ilişkin pratik sonuçları olan bir konu olarak da ortaya çıkmaktadır.

İslam ekonomisi ve İslami finansın etik boyutları ile ilgili olarak, İslam’da ahlak ve finans ilişkisine dayalı olarak son 20-30 yılda hem teorik hem de pratik anlamda birçok çalışma yapılmış olup bu anlamda da bir kavramsal ve kurumsal çerçevenin varlığından bahsetmek mümkündür. Bununla birlikte, küreselleşme trendinde ortaya çıkan eğilim sonucunda, iş ahlakı daha çok batı kaynaklı ve batı değerleri ve perspektifiyle yönlendirilmektedir.

Yöntem

Çalışma iki etapta ele alınacak olup, ilk etapta ülkemizde yürürlükte olan ve hem konvansiyonel bankalar hem de katılım bankaları tarafından kabul edilmiş olan bankacılık etik ilkeleri ile AAOIFI tarafından yayınlanan “mesleki kurallar” standartları mukayeseli olarak analiz edilmiştir. Daha sonra, özellikle katılım bankacılığı personelinin ayrışması gerektiği düşünülen boyutlar tespit edilerek bu alanda bir farklılık olup olmadığına ilişkin anket çalışması yapılacaktır. Çalışmanın ilk kısmı ile ilgili olarak yapılan mukayese sonucunda AAOIFI tarafından yayınlanan mesleki kurallar ile Türk bankacılık etik ilkelerinin benzerlikleri olduğu kadar farklılıklarının olduğu da görülmüştür.

Sonuç

AAOIFI standartlarına bakıldığında “mesleki ahlak kuralları”nın temel referansı olarak İslami prensiplerin temel alındığı öncelikli olarak ifade edilmektedir. AAOIFI’nin yayınladığı İslami Banka Çalışanları için oluşturulan Mesleki ahlak kuralları üç kısımdan oluşmakta olup ilk kısım, ahlak’ın dini temelleri’ni, ikinci kısım, çalışanlar için ahlaki prensipleri ve üçüncü kısım ise çalışanların uyması gereken ahlaki davranışlar olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de yürürlükte olan bankacılık ilkeleri ise formel bir yapıda olup ilgili kanunlara ilgi kurulduktan sonra genel ilkeler, bankalar arası ilişkiler, bankaların müşterileri ile ilişkileri, bankaların çalışanları ile ilişkileri ve banka çalışanlarının uyacakları meslek kuralları ve etik ilkeler (madde 19) şeklinde bir genel çerçeve ile oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ahlak kuralları, etik, ahlak, katılım bankası, etik prensipler

Ethical Principles of Banking, Code of Ethics and Participation Banking: A Comparison between AAOIFI Standards and Turkish Ethical Principles of Banking

Abstract

Ethical principles are values, forms, rules which shape individual and social relationships, while code of ethics are organizational assumptions that regulate the relationships of individuals who form a particular profession with each other and with society. In Turkey, ethical principles are prepared based on the provisions of the 75th, 80th and 81st articles of the Turkish Banking Law

No: 5411. The same ethical principles were accepted without any change by the Participation Banks Association of Turkey by their Board of Directors decision on 23 July 2014. Meanwhile, there are also the “code of ethics” standards of Accounting and Auditing Organization of Islamic Financial Institutions (AAOIFI) that were established and approved by a delegation of scholars to be applied globally for all Islamic Finance Institutions.

Considering the approach that Participation Banks do “ethical banking” as well as they provide interest/free financing one can argue that “ethical rules” of the Participation Banks should not be exactly the same “ethical rules” of conventional banks and the ethics of participatory banking should be more broadly regulated. In this study, ethical banking principles regulated in Turkey will be compared with the standards set by AAOIFI for Islamic Financial Institutions and it will be discussed if there is any difference.

Conceptual / Institutional Framework Related to the Study Topic

There are 4 basic approaches in ethical theory. While the foundations of the business ethic development in the West (based on philosophical discussions and thoughts made much earlier) were shaped according to these theories that were developed between the years 1600-1700, Turkish-Islamic guild started in 13th century can be regarded as the basis of Muslim-Turkish business tradition and work ethics.

While the issue of finance and ethics, or ethics in banking, is more intensely debated within the framework of the problems that arise in the context of the global financial crisis, it has also developed as a strand of the conventional finance literature. Although there were studies regarding business ethics in the 1960s, it developed as an academic field in 1980s. Until the 1960s, the ethics associated with applied philosophy, as well as the general framework of belief systems believed by the individuals. Therefore, it emerged as a subject with practical consequences for everyday life.

In the last 20-30 years, there have been many studies both theoretically and practically based on the ethical dimensions of Islamic finance and the relationship between morality and finance in Islam, and it is possible to talk about the existence of a conceptual and institutional framework in this sense. However, as a result of the tendency in the trend of globalization, business ethics is mostly driven by western and western values and perspectives.

Method

The study will be dealt with in two stages. In the first stage, the banking ethics principles in force which are accepted by both conventional banks and participation banks in Turkey will be compared by "code of ethics" standards published by AAOIFI. In the second stage, the dimensions that are considered to be necessary for the participation banking personnel will be determined and a survey will be conducted for the employee of participation banks to determine whether there is any difference between the participation banks in Turkey. As a result of the comparison made with respect to the first part of the study, it is seen that there are differences as

much as the similarities between the professional rules published by AAOIFI and Turkish banking ethics principles.

Result

Given the AAOIFI standards, the primary reference to Islamic principles for "professional ethics" is expressed as a priority. The professional ethics guidelines for the Islamic Bank Staff published by AAOIFI consist of three parts: the first part is the religious foundations of morality, the second part is moral principles for employees and the third part is moral behavior that employees must obey. The banking principles in force in Turkey as a formal structure is, after the referral to the related laws, includes general principles, the inter-bank relations, customer relations with the bank, bank and employee relations and the code of ethics and professional conduct to be followed by bank employee (Article 19).

Keywords: Code of ethics, ethics, participation banking, ethical principles

Çeşitli Finansal Oranlar ile Kârlılık Arasındaki İlişki: Katılım Bankaları Üzerine Bir Uygulama

Saffet AKDAĞ*, Mehmet Ali EKİNCİ**

Özet

Bankacılık sektörü içerisinde yer alan katılım bankacılığının artan popülaritesiyle birlikte son yıllarda akademik çalışmalara konu olmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın temel amacı katılım bankaları nezdinde, performans ölçütü olarak kullanılan çeşitli finansal oranlar ile kârlılık arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Çalışmada Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Endonezya, Katar Kuveyt, Malezya, Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye’de faaliyet gösteren ve hisse senetleri borsada işlem gören on katılım bankasının 2013 – 2017 yılları arasındaki konsolide edilmiş mali tablolarından elde edilen veriler yardımıyla özkaynak kârlılığı ile çeşitli finansal oranlar arasındaki ilişki dinamik panel veri analizi kullanılarak test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Sermaye Yeterlilik Oranı ve Krediler/Aktif Toplam oranlarının özkaynak kârlılığını pozitif ve anlamlı, Özkaynak/ Aktif Toplam oranının ise özkaynak kârlılığını negatif ve anlamlı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Finansal Oranlar, Dinamik Panel

The Relationship between Various Financial Ratios and Profitability: An Application on Participation Banks

Abstract

Participation banking in the banking sector has been subject to the academic works in recent years with its increasing popularity. In this context, the main purpose of the study is to determine whether there is an association between profitability and various financial ratios that are used as performance measures in the participation banks. In this study, the relationship between equity return and various financial ratios has been tested by using dynamic panel data analysis with the help of the data, between the years of 2013-2017, obtained from consolidated financial statements of ten participation banks whose shares are traded in the stock exchange and which operate in Bahrain, the United Arab Emirates, Indonesia, Qatar, Kuwait, Malaysia, Pakistan, Saudi Arabia and Turkey. According to the results of the analysis, the Capital Adequacy Ratio and the Total Ratios of the Loans / Assets have a positive and significant effect upon the return on equity; however, Equity / Asset Total ratio has a negative and significant effect upon the return on equity.

Keywords: Participation Banking, Financial Ratios, Dynamic Panel

* Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Ü. İ.İ.B.F. saffet.akdag@bozok.edu.tr

** Öğr. Gör., Bozok Ü. Akdağmadeni MYO, mehmetali.ekinci@bozok.edu.tr

Katılım Bankalarının Likidite Yönetimindeki Sorunlar

Haydar AKYAZI*, Ogün BAYKUŞ**, Selahattin BEKTAŞ***

Özet

Geleneksel bankacılık sistemi halkın her kesiminden insanın fon talebine cevap vermiş ve özellikle son dönemlerde büyük işlem hacimlerine ulaşmıştır. Kuran-ı Kerim'de faizi kesin bir dille yasaklaması ve geleneksel bankacılık sisteminin de faiz temeli üzerine kurulu olması sebebiyle geleneksel bankacılık sistemi inanç hassasiyeti olan insanların ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalmıştır. İnanç hassasiyeti bulunan insanların fon ihtiyacını karşılamak için faizsiz banka olma iddiası ile katılım bankaları kurulmuştur. Katılım bankaları hem müşterilerden fon toplarken hem de müşterilerine fon kullanırken faiz kanalını kullanmamaktadır. Ancak günümüz ekonomik sisteminde bu faiz kanalını kullanmaması, sözü edilen bankaların likidite yönetiminde bir takım aksaklıklar meydana getirmektedir.

Dünya para sistemi, devamlılığını faiz üzerinden sağlamaktadır. Fakat katılım bankaları, ilkeleri gereği işlemlerinde faiz enstrümanını kullanmamaktadır. Bu sebeple katılım bankaları sadece müşterilerinden topladıkları fonları kullanarak yeterli fon arzını sağladığı söylenemez. Çünkü dünya sürekli bir değişim, dönüşüm ve gelişim halinde buna paralel olarak da girişimciler, yatırımcılar her gün daha çok fona ihtiyaç duymaktadır. Konvansiyonel bankalar fon talebini merkez bankalarından çeşitli likidite kullanım kanallarıyla yeterli miktarda sağlarken katılım bankaları için aynı durum söz konusu değildir.

Mevcut sistemde, katılım bankaları TCMB ile imzaladıkları sözleşmeye istinaden açık piyasa işlemlerinden olan haftalık repo - ters repo işlemleri ile fonlama imkânından yararlanmaktadır. Ancak TCMB tarafından açılan haftalık repo ihaleleri, miktar ihalesi olması ve söz konusu ihalelere tüm bankaların katılması sebebiyle katılım bankalarına düşen fon miktarı azalmakta ve bu fon miktarı katılım bankalarının likidite ihtiyacını gidermede yetersiz kalmaktadır.

Bunun yanında TCMB tarafından BİST üzerinden konvansiyonel bankalara sunulan gecelik fonlama imkânından katılım bankaları yararlanamamaktadır. Katılım bankalarının gecelik fonlama imkânından yararlanamamasının nedeni BİST'e üye olmamalarından kaynaklanmaktadır. Söz konusu fonlama imkânı, miktar sınırı olmadan bankaların ellerinde bulundurdukları devlet iç borçlanma senetlerinin miktarına göre artış göstermektedir. Dolayısıyla katılım bankalarının bu borçlanma imkânından yararlanması durumunda bankaların aktiflerinde bulunan kira sertifikalarını, teminat göstererek ihtiyaçları oranında likiditeye erişebileceklerdir.

Diğer taraftan faizsiz finans kurumları likidite yönetimini büyük oranda emtia piyasaları üzerinden yapmaktadır. Likidite teminin yanında likidite fazlalarını değerlendirdiği bu piyasada

* Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, SBE, İşletme, Doktora, ogunbaykus@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, SBE, İktisat, Doktora, selahattinbektas@uludag.edu.tr

*** Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat, akayazi@ktu.edu.tr

bankalar arası işlemlerinde yapılması mümkündür. Bu piyasalar ülkemizde TCMB ve bankalar tarafından değerlendirilmemektedir. Ülkemizde katılım bankaları bu yöntemi yurt dışı piyasalarda değerlendirerek günlük likidite fazlalarını Londra'daki emtia piyasalarında depo yapmaktadır. Bu emtia piyasalarındaki katılım bankaları likiditeleri günlük milyarlarca TL'ye ulaşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı katılım bankalarının günlük likidite ihtiyaçlarını faizsiz bir şekilde temin edebileceği farklı yöntemler konusunda öneriler sunmak ve böylece katılım bankalarının günlük likidite ihtiyaçlarını faizsiz bankacılık ilkeleri çerçevesinde sağlayabilecekleri bir altyapı oluşturmaya katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: faiz, fon, katılım bankaları, TCMB

Problems in Liquidity Management of Participation Banks

Abstract

Traditional banking system the people from all walks of life answered people's Fund demand and recently a large transaction volume has reached them. In the Quran, flatly ban interest and on the basis of the interest of the traditional banking system due to the traditional banking system the Board of faith gives the answer to the needs of people with insufficient sensitivity. Faith to meet the people's sensitivity to financial interest-free Bank was established with the participation of ıdaası be banks. Participation banks funds from both the customer as well as customer while collecting funds kullandırırken interest channel on the hypervisor. But today's economic system does not use this interest in the channel, a team in the management of the banks ' liquidity difficulties.

The world monetary system, provides continuity of interest. But in accordance with the principles of participation banks, interest rate instruments and on the hypervisor. For this reason, the participation banks had collected funds from customers using only enough funds cannot be said to provide supplies. Because the world of constant change, renewal and development in parallel into entrepreneurs, investors need to fund more every day. Conventional banks are various liquidity fund supply central banks use channels while providing a sufficient amount of participation is not the same situation for banks.

In the current system, signed a contract with CENTRAL BANK participation banks pursuant to one of the weekly open market operation repo-reverse repo operations with funding benefit from however, the CENTRAL BANK auctioned weekly repo auctions are opened by quantity and all banks to participate in the tenders in question due to the decreasing amount of funds and their participation in the Bank that the amount of funds the banks ' liquidity needs participation in troubleshooting insufficient .

Besides, the CENTRAL BANK offered conventional banks over night by the BİST funding participation from banks not covered. The possibility of funding in question, in the hands of

banks without limit the amount of post-crisis Government domestic borrowing securities according to the amount of the increase. Therefore, in the case of the benefit this participation banks borrowing to banks as collateral to rent contained in active certificates, will be able to access the rate of liquidity needs

On the other hand, interest-free liquidity management of financial institutions is largely through commodity markets. In addition to obtaining liquidity considers liquidity much of this market it is possible to carry out interbank transactions. These markets in our country are not evaluated by banks and CENTRAL BANK. Participation banks in our country this method by evaluating the daily liquidity in the markets abroad their London commodity markets for more storage. This participation banks liquidity, commodity markets are reaching billions of TL per day.

The aim of this study was the daily liquidity needs of the Bank's participation in interest-free can find a way to offer recommendations on different methods and thus the daily liquidity needs of the Bank's participation in interest-free banking principles they can make is to contribute to creating an infrastructure within the framework.

Keywords: interest, fund, participation bank, TCMB

Katılım Bankacılığında Üretim Finansmanı Üzerine Bir Değerlendirme

Murat TÜRK*, İlhan EROĞLU**

Özet

Üretim sürecinde ihtiyaçları dolaylı olarak veya doğrudan karşılayacak mal ve hizmetleri meydana getirebilmek için üretim faktörlerinin gerektiği ölçüde bir araya getirilmesi bu sürecin en temel aşamasıdır. İç ve dış çevrelerindeki gelişmelere bağlı olarak bazı dönemlerde işletmelerin üretim bileşenleri değişmekte ve ihtiyaç duyulan üretim faktörü miktarı da değişkenlik göstermektedir. Buna bağlı olarak, işletme yönetimleri istihdam artışı/azalışı, üretim teknolojisinin yenilenmesi gibi bir dizi önlemler almak ve bu durumu finansa etmek için ilave fon kullanılması durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda, işletmeler ilave fon ihtiyacını öz kaynak ya da yabancı kaynak kullanarak finanse etmeye çalışırlar. Üretim finansmanında Türkiye’de mevduat bankalarının ve kalkınma/yatırım bankalarının yanı sıra üçüncü tarz bankacılık olarak da bilinen katılım bankaları da faaliyet göstermektedir. Bu tür finans kuruluşları islami usulleri referans almakta ve topladıkları fonları çeşitli fon kullandırma yöntemleri ile reel sektörü fonlamada aracılık faaliyeti üstlenmektedir.

Bu çalışma Türkiye’de katılım bankalarının genel görünümü, kullandığı fon kaynakları, miktarı ve bankacılık sektöründe reel kesime fon kullandırmadaki payı ile Türkiye ekonomisinin reel kesimine beklenen katkıyı sağlayıp sağlayamadığı hususu üzerine bir değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışma sonucunda katılım bankacılığının üretim finansmanında bankacılık sektörünün diğer fon sağlayıcıları düzeyinde olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Üretim Finansmanı

An Evaluation on Production Finance in Participation Banking

Abstract

It is the basic stage of this process that the production factors are brought together at the required level in order to bring the goods and services that will meet the needs directly or indirectly in the production process. Depending on the developments of the enterprises' internal and external environments, the production components are changing in some periods and the amount of production factors required varies. Therefore, business managers are faced with the use of additional funding to finance a series of measures, such as employment increase / decrease and renewal of production technology. In this context, businesses try to finance the need for additional funds by using equity or foreign resources. Production financing for commercial banks, development and investment banks in Turkey as well as also known as third-

* Dr., Sağlık Bakanlığı, 1.muratturk@gmail.com

** Doç., Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ilhan.eroglu@gop.edu.tr

style banking participation banks also operates. Such financial institutions refer to Islamic procedures and undertake intermediary activities in funding the real sector through various fund-raising methods.

In this study, the overall appearance of participation banks in Turkey, in consideration of the funding sources, amounts aims to provide an assessment on matters not provide Provide the expected contribution to the real sector of and the banking sector in the real sector fund utilization Turkey's economy with its share. In this context, it has been concluded that the banking sector is not at the level of other funders in the financing of production of participation banking as a result of the study.

Keywords: Participation Banking, Financing of Production

Bankacılık İşlemlerinde Katılım Bankaları Tercihini Etkileyen Faktörler: Isparta Örneği

Yavuz DEMİRDÖĞEN*, Gökhan ÖZKUL**

Özet

Giriş ve Amaç

İslami finans, her türlü finansal faaliyet ve işlemlerin İslami kurallar çerçevesinde uygulanmak suretiyle, modern finans anlayışına alternatif olarak kabul edilmektedir. Katılım bankacılığı ise İslami finans sistemi içerisinde yer alan ve faizsiz bankacılık yapan yapıyı ifade etmektedir. Türkiye’de 1983 yılında yapılan yasal düzenlemeyle özel finans kurumu adıyla faaliyet gösteren katılım bankaları, 2005 yılından itibaren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamına alınmıştır. Yapılan düzenlemelerle birlikte katılım bankalarına olan ilgi de artmaya başlamıştır.

Son yıllarda ülkemizde katılım bankaları sayıları artmaya başlamış ve ticari bankalara bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çalışmada Isparta il merkezinde tüketicilerin katılım bankalarını tercih etme nedenleri ortaya konularak, katılım bankalarına karşı toplumun bakış ve tutumu irdelenmeye çalışılacaktır. Böylelikle katılım bankacılığın gelişiminin önündeki engeller de ortaya konulabilecektir.

Kuramsal Çerçeve

İslami finans ve İslami bankacılığın konvansiyonel bankacılıktan ayrılan kesin çizgileri bulunmaktadır. Âlimlerin ittifakla üzerinde durduğu hususlardan ilki faiz konusudur. Bu konu konvansiyonel bankacılığın temelini oluşturduğundan, bankacılığın İslami nosyonda yapılmasını oldukça kısıtlamaktadır. İslami bankacılığın “katılım bankacılığı” olarak adlandırılmasındaki temel sebep de bu ayrımdan kaynaklanmaktadır. Klasik bankacılık, yatırılan mevduattan her halükarda faiz kazanmayı ve kullanılan kredi ve fonlara faiz ödemesi eklenmesini gerektirmektedir. İslami bankacılığın temelinde ise kâr – zarar ortaklığı söz konusudur. Bunun olması için ortada bir “ürün, hizmet” gibi somut bir varlık/emtia olmalı, bu varlığın kâr (veya zarar) etmesi durumunda oluşan kâr(zarar) taraflarca bölüşülmelidir. Kâr(zarar) miktarının ne kadar olacağı bilinmeyeceğinden ödenecek kârın miktarı da bilinmemektedir. Ortada “katılım” sağlanacak bir ürün ve ürüne bağlı kazanç paylaşımı bulunmaktadır. Net bir ifadeyle: konvansiyonel bankacılıkta kazanç “pre” (önce) belirlenirken katılım bankacılığında kazanç “post” (sonra) belirlenmektedir. Çünkü henüz kazanç oluşmamıştır ve miktar belli değildir.

Faiz konusu doğrudan Kur’an’da yasaklandığından üstünde tartışma söz konusu değildir. Fakat toplanan mevduatın nasıl kullanılacağı ve hangi yollarla kâr elde edileceği tartışma konusu

* Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, yavuzdemirdogen@sdu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, gokhanozkul@sdu.edu.tr

olmuştur. Bu aşamada İslam âlimlerinin belirlediği diğer konu belirsizlik(şüpheli) ve faiz içeren yatırım kanallarının uygun olmadığıdır. Alkol ticareti, kumar, İslam'a aykırı eğlence işi gibi uygun olmayan işkollarına yatırım yapmak kabul edilmemektedir. Benzer şekilde, banka faiz ödemesi bile başka bir banka üzerinden faizli hesap açamaz, kullanamaz.

Konvansiyonel bankacılık ile katılım bankacılığı arasındaki en önemli ayrımlardan biri de kâr kavramına bakış açıdır. Geleneksel bankacılık anlayışında ana amaç kâr elde etmektir. Kârın hangi kanaldan ve nasıl elde edildiğinin, yasalara karşı olmadığı sürece, sorgulanması yapılmamaktadır. Bu sebeple, bankalar kârlılığını artırmak amacıyla işlem maliyetlerini yükseltmektedir. Nitekim banka bilançolarında en büyük ikinci gelir kalemi, faiz gelirlerinden sonra, işlem gelirleridir. Banka, kârlılığını azaldığında veya kredi geri ödemelerinde problem yaşandığında sorgulamaya başlamaktadır.

Katılım bankacılığı kâra değil kârı oluşturan etkenlerin İslami prensiplere uygunluğuna da bakmaktadır. Mevduatın nereden geldiği, ne oranda paylaşım yapılacağı, yatırıma dayanak varlığın özellikleri ve kâr – zarar durumunda ne yapılacağı belirlidir. Dayanak varlık gerçekten “olan” bir ürün olduğundan, ürün/üretim desteklenmektedir. Bu amaçla CDS, CDO gibi dayanak varlığı kaybetmiş türev piyasaların yükselmesini engellemiştir. Bunun sonucunda 2008 krizinden büyüyerek ve güven kazanarak çıkmıştır.

Yöntem

Araştırmada katılım bankacılığı tercihini etkileyen faktörleri incelemek için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, Mayıs 2017 döneminde uygulanmıştır. Çalışmanın anakütlesini Isparta il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üstü nüfus oluşturmaktadır. Buna göre Isparta merkez ilçede adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2017 yılı itibariyle 18 yaş ve üstü 179.155 kişi yaşamaktadır. Yapılan hesaplamalara göre, % 5 örneklem hatası için % 95 güven aralığında örneklem büyüklüğü 384 çıkmış olup, araştırmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmak suretiyle 400 bireye ulaşılmıştır. Anketlerin uygulanmasından sonra elde edilen veriler kullanılarak betimleyici istatistiksel analizler, bağımsız t testi ve tek yönlü Anova testi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmada katılımcıların % 28,2'si katılım bankalarını kullandığını belirtmiştir. Katılım bankalarını kullananlar arasında bu tercihlerini etkileyen en önemli neden ise % 47,8 ile dini hassasiyetlerdir. Daha sonra ise sırasıyla hizmet kalitesi ve işlem kolaylığı gelmektedir. Katılım bankalarını kullananların %52,2'si 5 yıldan fazla bir süredir katılım bankalarını kullandıklarını ifade etmiştir. Araştırmada yapılan t testi analizlerine göre kadın ve erkeklerin katılım bankalarını tercih etmelerinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Banka çalışanlarının ise katılım bankalarını kullanmalarını olumlu etkilediği bulunmuştur. Yine dini değerlere ve ilkelere önem verenler, vermeyenlere göre katılım bankalarını daha çok tercih etmektedir. İslami finans hakkında bilgi sahibi olanlar ile katılım bankalarıyla geleneksel bankalar arasındaki farkları bilenler de katılım bankalarını daha çok tercih etmektedir. Araştırmada yapılan tek yönlü Anova

testinde ise yaş, eğitim ve gelir grupları açısından katılım bankalarını tercih edip etmeme konusunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Türk finans sistemi içerisindeki rolü gün geçtikçe artan katılım bankaları son yıllarda çok önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu da tüketicilerin bu kuruluşlara ilgisini giderek arttırmaktadır. Çalışmada bu ilginin nedenleri incelenmeye çalışılmış ve tüketicilerin çalışıp çalışmaması, dini değerlerin önemi, İslami finans hakkındaki bilgisi, geleneksel bankalarla arasındaki farkındalık, farklı yaş, eğitim ve gelir gruplarında olmanın katılım bankaları tercihi üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bankacılık işlemlerinde katılım bankalarını tercih edenler arasında en önemli tercih nedeni dini hassasiyetler (%47,8) olmasına rağmen katılım bankalarının yüksek masraflar alması durumunda %23,9'u kesinlikle geleneksel bankalarla çalışmayı düşüneceklerini söylemişler. Masraflar arttığında geleneksel bankalara kayılabileceği sinyali katılım bankacılığının temel felsefesinin toplumda henüz tam olarak anlaşılmadığını da göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, İslami Bankacılık, Müşteri Tercihleri, İslami Finans

Actors Affecting the Choice of Participation Banks in Banking Transactions: Example of Isparta

Abstract

Introduction and Objectives

Islamic finance is an alternative way of modern financial approach that applies every financial activities and operations in the rules of Islamic framework. Participation banking expresses interest-free banking and take part in Islamic financial system. Participation banks were active as private financial institutions after the legal regulations made in 1983 in Turkey. Interest in participating banks has also begun to increase with the arrangements made. In recent years, the number of participation banks in our country has started to increase and emerged as an alternative to commercial banks. In this context, the reasons why consumers prefer participation banks in Isparta province center will be tried to try to examine the viewpoint and attitude of the community towards participation banks.

Conceptual Framework

Islamic finance and Islamic banking have certain lines separated from conventional banking. The first one of the issues is interest. Since this issue forms the basis of conventional banking, it is very restrictive to do banking in Islamic notion. The main reason why Islamic banking is called "participation banking" is also due to this discrimination. Conventional banking requires investors to earn interest at all times and to add interest payment to loans and funds that are used. The basis of Islamic banking is profit - loss partnership. For that to happen, there must be a concrete asset/commodity such as a "product, service" and if any profit (loss) generated it will

be distributed by the parties. As the amount of the profit (loss) is not known, share from the profit (loss) is undetermined. There is a product to “participate” and share of profit generated by this product. In other words: in the conventional banking the gain is determined as "pre" (before), while in the participation banking the gain is determined as "post". Because there is no gain yet and the quantity is not certain.

Another issue that Islamic scholars have determined is that investment channels with uncertainty (gharar) and interest are not appropriate. Similarly, even if the bank does not pay interest, it cannot open or use an interest rate account via another bank.

One of the most important distinctions between conventional and participation banking is the way of perceiving at the concept of profit. The main purpose of traditional banking is to make profit. Participation banking also looks at the appropriateness of the factors that make profit to the Islamic principles. Since the underlying asset is really a "product", the product / production is supported.

Methodology

The questionnaire method was used to investigate the factors affecting the choice of participation banking in the research. The survey was implemented in May 2017. The universe of the study is 18 years old or population living in Isparta province center. According to this, by address based population registration system, in 2017 there are 179.155 residential who are above 18 years old in Isparta central district. According to calculations, for the %5 sampling error the sample size at the %95 confidence interval was 384, and 400 random individuals were reached by using simple random sampling method. Descriptive statistical analyzes, independent t test and one-way Anova test were performed using the data obtained after the questionnaire was applied.

Findings

In the survey, 28.2% of the participants stated that they use participation banks. Among the users of participation banks, the most important reason affecting these preferences is religious sensitivity with 47.8%. After that, service quality and ease of operation are respectively. 52.2% of the users of participation banks stated that they use participation banks more than 5 years. According to the t test analysis conducted in the study, there was no significant difference in the preference of female and male. It was found that the employees of the bank had a positive effect. Those who give importance to religious values and principles prefer the participation banks according to the ones who do not give. Those who know the difference between participation and traditional banks prefer participation banks. In the one-way Anova test conducted, there were statistically significant differences in whether or not they preferred participation banks in terms of age, education and income groups.

Result

Participation banks in the Turkish financial system is increasing. The study tried to examine the reasons of interest and found that it affected the preference of the participating banks, whether they worked with them or not, the importance of religious values, knowledge of Islamic finance, awareness among traditional banks, different age groups, education and income groups. Although the most important choice among participants who prefer participation banks in banking transactions is that they have religious sensitivities (47.8%), 23.9% of participation banks customers' will consider to work with traditional banks if they get high transaction costs. The signal that shift may increase to the traditional bank may also indicate that the basic philosophy of participation banking is not fully understood in society.

Keywords: Participation Banking, Islamic Banking, Consumer's Choice, Islamic Finance

Katılım Bankacılık Faaliyetlerine Yönelik Öğrenci Algısını Etkileyen Faktörler ve Politik Görüşün Etkisi

Gül Kadriye KARAKAYA EREN*, Gökçen ŞENEL**

Özet

Dünyada İslami finansal ürünlerin piyasaya sürülmesi, faiz bazlı finansal araçları kullanmayı reddeden pazarın önemli bir bölümünün artan ihtiyacına karşılık ortaya çıkmıştır. Geleneksel finans ve bankacılık sisteminde bazı tüketiciler dini inançlarından doğan faiz hassasiyetleri sebebiyle birikimlerini sistem içinde değerlendirmekten kaçınmaktadırlar. Bu anlamda, faiz içermeyen finansal sistemler bu probleme karşı uygun bir çözüm sunmaktadır. Bu sistemlerin etkili bir şekilde işleyebilmesi için tüketicilerin algılarının ölçülmesi önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı bireylerin katılım bankacılığına yönelik algılarının ölçülmesi ve algıları etkileyen değişkenlerin siyasi görüş ile olan ilişkisini tespit etmektir. Katılım bankacılığı faaliyetlerine yönelik olarak bireylerin algı düzeylerinde siyasi görüşlerinin etkisi olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla, Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu öğrencilerine anket uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan metodoloji bireylerin katılım bankacılığını nasıl algıladıklarını belirlediğimiz; algılanan hizmet kalitesi, algılanan dini hassasiyetler, algılanan bilinirlik ve algılanan şeffaflık ve güvenilirlik olarak dört temel değişken ve bunlara ait alt değişkenler tarafından belirlenmiştir. Katılım bankacılığını algılama düzeyleri ile siyasi görüşleri arasında bir ilişki olup olmadığı, böylece siyasi görüşlerin katılım bankacılığı algı düzeyi üzerinde etkisi olup olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada bireylerin kendilerini muhafazakar, liberal, sosyal demokrat, milliyetçi vb. siyasi görüş olarak tanımladıkları gruplar ile bireylerin katılım bankacılığına yönelik algı düzeyi grupları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Gruplar arasındaki ilişkiler tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, birikimlerini İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmek isteyen bireylerin siyasi görüşlerinin bu durum üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak, diğer önermeler açısından siyasi görüşün hiçbir şekilde katılım bankacılığı faaliyetlerine yönelik algı düzeyi üzerinde etkisi olmadığı sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankacılığı, Siyasi görüş, Müşteri Algısı

The Factors That Effect the Students Perception and the Effect of the Political View on Islamic Banking Activities

Abstract

On the world, launching of the islamic financial instruments to the markets is revealed to the response of satisfying the increasing need of denying of using interest based financial instruments. Some consumers refuse the utilize their fundings in the traditional financial and

* Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, gkarakaya@gazi.edu.tr

** Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler MYO, gokcendumen@hotmail.com

banking sector because of the sensitivity of the interest based religious beliefs. Financial systems which is not contain interest offers a proper solution to this problem. Measuring consumers perception is important for the working of this systems efficiently. In this regard, purpose of the research is to measure the individual perception's of islamic banking and determine the relationship between political view and the variables which effects perceptions. Survey is applied to the Gazi University Banking and Insurance Faculty to the purpose of determine the effect of the political view on perception levels of the consumers in islamic banking facilities. Methodology which is used in this research is determined by the 4 main variables (perception of service quality, perception of religious sensitivities, perception of awareness and perception of transparency/reliability) and other minor variables which effects the perception of islamic banking. In this research it is examined that is there any meaningful relationship between political view (conservative, liberal, social democray, patriot, etc) and level of perception on islamic banking. Relationship between these groups are interpreted by results of the ANOVA ANALYSIS. As a result of the research, individuals political views are effective for utilizing their savings in the islamic banks. But in terms of the other thesis, political view is not effective on the level of perception of islamic banking facilities.

Keywords: Islamic Banking, Political View, Perception of the Customer

Implications of IFRS-9 on Islamic Financial Institutions (IFIs): Shari'ah Issues in the Implementation of IFRS by IFIS

Abdurrahman YAZICI*, Tawfik AZRAK**

Abstract

Numerous Islamic banks and financial institutions have adopted IFRS standards due to the expansion of Islamic financial industry globally and the development of the practice of IFRS around the world. The standard (which is finalised in July 2014) is to be mandatorily to be adopted in January 2018. At this regard, the International Accounting Standards Board (IASB) has established a consultative group named it ("The Islamic Finance Consultative Group") in 2014 aim to facilitate the implementation of the Shariah compliant instruments and transactions by Islamic Finance Institutions (IFIs) according to the mentioned standard. On the other hand, the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institution (AAOIFI) set up a working group to look at ways to revise its rules for IFIs for revising/developing AAOIFI's accounting standards to be in line with the global implemented standard. It is well known that in banking practical situation there is many differences between the accounting and reporting practices among the countries and the banks, since in some countries/banks are required to apply (International Financial Reporting Standards) IFRS while others are using AAOIFI accounting standards, while sometimes they have even to implement both accounting standards. This study aims to determine the main Shariah related issues regarding the classification / reporting / measurement of Islamic financial assets and using of fair value to measure Islamic financial assets under IFRS-9. It will discuss modern accounting and reporting requirements from Shariah requirement perspectives, in addition, the study will compare between IFRS and AAOIFI standards and finds the responses / solutions for the challenges of implementing this standard by IFIs. The study is divided into two main sections. It will start by introduction section which will give overview and information about implementation of IFRS and AAOIFI by IFIs. It will also provide global overview of IFRS framework and AAOIFI framework. While the second section of this study will discuss the key characteristic differences between IFRS and AAOIFI standards as they have different objectives, distinctive accounting principles, unique structures, and difference in treatment of contracts and risks in addition to the discussions of the main Shariah issues in the implementation of IFRS-9 by IFIs. For example, the application of time value of money (TVM) for the recognition and measurement of financial instruments have some implications from the Shariah point of view.

The study based on methodology techniques by implementing qualitative research method, and the focus will be towards exploring and analysis Islamic financial institutions' annual and financial reports, standards & regulations, related researches & articles, fatwas and financial institution's resolutions, etc. It will evaluate also numbers of Shariah resolutions and reports on the issues of the application of time value of money in Islamic finance. And finally, the last

---

* Assoc. Prof. Dr., Ankara Social Sciences University, abdurrahman.yazici@asbu.edu.tr

** Assist. Prof. Dr., Ankara Social Sciences University, tawfik.azrak@asbu.edu.tr

section, conclusion, will conclude with results analysis and policy implementation which is relevant for Islamic finance industry.

Keywords: Implications of IFRS-9 on IFIs, Implementation of IFRS-9 by IFIs, Shariah Issues and IFRS-9, Differences between AAOIFI and IFRS

Türkiye’de Kira Sertifikası Uygulamaları, Al Baraka Türk Katılım Bankası Örneği

Muhammed Fatih DEMİR*, Ali İhsan AKGÜN**

Özet

Geleneksel Bankacılığın yoğun olarak faaliyetlerini sürdürdüğü günümüz finansal sisteminde yaşanan ekonomik krizler ve bunların neden olduğu başarısızlıklar bütün dünyada alternatif çözüm arayışlarını hızlandırmıştır. İslami Finansın her geçen sene daha hızlı büyümesinin nedeni de konvansiyonel sisteme alternatif bir çözüm olarak düşünülmesidir. Nitekim ülkemiz de 1983 yılıyla beraber resmi olarak İslami Finans Kurumları ile tanışmıştır. Sunduğu ürünler ve prensipleri ile bu kurumlar tamamıyla ülke reel ekonomisine katkı sağlamaktadır. Faturalı ticarete, faturalı alım satıma ve resmi kanallar üzerinden yapılan ticari faaliyetlere iştirak olan bu kurumlar gayri resmi hiçbir ticaretin finansmanında yer almamaktadırlar. Bu da Devletin gelirlerinde herhangi bir kaybın olmasını engellemektedir. Konvansiyonel Bankacılıkta ticari tarafta kullanılan krediler ise herhangi bir fatura karşılığı olmadığı için krediyi kullanan işletmelerin hangi amaç ile kullandığı veya alım-satım işlemlerinde faturalı bir ticaret yapıp yapmadığı hakkında bilgi sahibi olunamamaktadır. 2005 yılından önce Özel Finans Kurumu olarak adlandırılan kuruluşlar bu tarihten sonra Katılma Bankası olarak Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu tarafından da denetlenmeye başlamışlardır. Katılım Bankalarının sunduğu ürünlerin başında Murabaha, Mudaraba, Muşareke, İcare, Karz-ı Hasen, Kira sertifikası (Sukuk) ve Tekafül yer almaktadır. Bunları ülkemizde uygulayan kurumlar ise Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat ve Vakıf Katılım Bankalarıdır. Çalışmamızda Sukuk ve Sukuk uygulamaları üzerine örnekler yer almaktadır. Konvansiyonel Bono ve Kira Sertifikasının karşılaştırılması yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kira Sertifikası, Katılım Bankacılığı, Tahvil

Application of Sukuk in Turkey: Evidence from Albaraka Turk Participation Bank

Abstract

The economic crises experienced in today's financial system, where traditional banking continues to operate intensively, and their failures have accelerated their search for alternative solutions all over the world. The reason for the rapid growth of Islamic finance is that it is considered as an alternative solution to my conventional system. As a matter of fact, our country has officially met with Islamic finance institutions in 1983. With its products and principles, these institutions contribute to the real economy of the country. These institutions are not involved in the financing of any unofficial trade. This prevents any loss in the income of the state. In conventional banking, due to the fact that the credits used on the commercial side

* Albaraka Türk, mfdemir84@gmail.com

** Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, akgun.alihsan@gmail.com

are not equivalent to any invoices, the companies that use the credit can not be informed about the purpose for which they are used or whether they are making a postpaid trade in the transactions. Prior to 2005, the so-called private Finance institution started to be audited by the banking regulation and Supervision Agency as a participation Bank. Among the products offered by participation banks are Murabaha ,Mudaraba, Muşareke, Icare,karz-I Hasen, Kira certificate(Sukuk) and tekafül.The institutions implementing these in our country are Albaraka Türk, Kuwaiti Türk, Türkiye Finans,Ziraat and Vakıf participation banks. In our study, samples were taken on Sukuk and Sukuk applications. Comparison of conventional bills and lease certificates was made.

Keywords: Sukuk, Participation Banking, Bond

Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişiminde Sermaye Piyasalarının Önemi

Resül YAZICI*, Ayla YAZICI**

Özet

Türkiye’de finansal sistemde para piyasalarının ağırlık paya sahip olmasına karşın sermaye piyasalarının gelişmemiş olmasının çeşitli nedenleri vardır. Özellikle enflasyon oranının yüksekliği, cari açığın kurlar üzerindeki baskısı gibi çeşitli faktörler, yerel paranın iç ve dış değerine dolayısıyla tüm ekonomik sisteme tesir etmektedir.

Gerek makroekonomik sistemdeki bu sorunların ve gerekse de o yapıdaki mikroekonomik birimler arasındaki etkileşimlerin meydana getirdiği kriz beklentileri de başta finansal sistemde kısa vadeli davranış şeklini egemen kılmaktadır. Özellikle bu birimlerden hanehalkının diğer bir ifadeyle tasarruf sahiplerinin karamsarlıkları, onların uzun vadeli işlemlerin gerçekleştiği sermaye piyasalarına yönelmemesine sebep olmaktadır. Bir de hanehalkındaki bazı kesimler için faiz endişesinin olması da tasarrufların, altın veya döviz gibi formlarda, finansal sistem dışında, yastıkaltında oluşmasına neden olmaktadır.

Bilindiği gibi finansal sistem, temel olarak ekonomideki kesimler arasındaki kaynak aktarım işlemine aracılık etmeyi gerçekleştiren sistemin usul ve esaslarıyla bir bütüne işaret eder. Dolayısıyla finansal sistemin farklı kesimlere hitap eden kurumlarıyla, araçlarıyla örgütlenmesi gerekmektedir. Zira bu yapıların ve finansal derinliğin olmadığı bir sistemde, ekonomi politikalarının veya sanayi sermayesi birikiminin, finansal sermayeyi temsil eden kurumlar tarafından belirleniyor olması tabii ki birçok sorunu gündeme getirmektedir. Özellikle tasarruf açığı, cari açık, sermaye piyasalarının gelişmemiş olması gibi sorunları bünyesinde bulunduran Türkiye gibi ekonomilerde finansallaşmanın negatif etkileri ekonominin her alanında kaçınılmaz olmaktadır.

Bu olumsuzlukların temel nedeni Türk finansal sistemindeki para piyasalarının hâkim yapısı ve finansal araçlardan da geleneksel faizli enstrümanların ağırlıklı kullanımı göze çarpmaktadır. Bu yüzden Türkiye’deki finansal sistemdeki para piyasalarının özellikle faizli araçların baskın durumu tersine çevrilmelidir. Bunun başarılabilmesi için de hem para piyasalarında hem de sermaye piyasalarında yeniden yapılandırma çalışmalarına gerek vardır. Bu çalışmaların merkezinde olabilecek, görev alabilecek kurum olarak da katılım bankaları görülmektedir. Çünkü katılım bankacılığı hem para piyasalarında yer almakta; hem de geliştirebileceği finansal araçlarla sermaye piyasalarında büyüebilme potansiyeline sahiptir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, resul.yazici@bilecik.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ayazici@anadolu.edu.tr

Bu potansiyelin harekete geçirilebilmesi ve ayrıca hem katılım bankacılığının hem de sermaye piyasalarının büyüebilmesi için sermaye piyasası araçlarını merkeze alan yeni bir strateji geliştirilmesi gerekmektedir. Bu stratejinin hedefi, hem faizsiz ürünleri lanse etmek hem de finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilebilmesine yönelik olmalıdır. Finansal sistem düzenleyicileri başta olmak üzere sistemde yer alan tüm kurumların vereceği eğitimler ve geliştirilecek enstrümanlar aracılığıyla hanehalkı, tasarruflarını sadece para piyasalarında, kısa dönemli ödünç olarak vermek durumunda kalmayacaktır.

Bu hedeflerin nasıl gerçekleşeceğini vermeye çalışan çalışmamız üç temel başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta, Türk finansal sistemindeki para piyasalarının ağırlıklı yapısının dolayısıyla sermaye piyasalarının gelişmemiş olmasının nedenleri ve sonuçları incelenmektedir. İkinci ana başlık altında ise Türkiye’de finansal sistemde sermaye piyasalarının gelişimi için finansal okuryazarlığın önemi, özellikle katılım bankacılığını da kapsayacak şekilde ele alınmaktadır. Çalışmanın son ana başlığında, katılım bankacılığının felsefesiyle sermaye piyasası ürünlerinin uyumuna ve geliştirilebilecek finansal araçlara, kurumlara yer verilerek aşağıdaki sonuçların nasıl elde edilebileceği açıklanmaya çalışılmaktadır.

Türk finansal sisteminde sıralanan temel olumsuzlukların aşılabilmesi, finansallaşmanın olumsuzluklarının azaltılabilmesi; finansal derinliğin artırılabilmesine, krediye ulaşım mekanizmasının kolaylaşmasına yönelik önlemlerin alınabilmesiyle mümkün olacaktır. Bunun için de finansal sistem aracılığıyla tasarrufların hem yastıkaltında hem de sadece para piyasalarında kalmadan sermaye piyasalarına da çekilebilmesi için finansal okuryazarlığın artırılması veya sermaye piyasalarına güvenin yeniden tesisi ve teşviki gerekmektedir.

Zira Türkiye’de modern anlamdaki sermaye piyasalarının yasal düzenlemeleri 1980’lerde başlamış olmasına rağmen çeşitli nedenlerle finansal sistemdeki payı büyüyememiştir. Özellikle sermaye piyasalarındaki olumsuz tecrübeler, tasarruf sahiplerini bu piyasalardan uzaklaştırarak kısa vadeli tercihlere yöneltmiştir.

Diğer taraftan hanehalkının tasarrufları veya yatırımları içinde önemli bir yer tutan konut talebinin finansman imkânlarına yönelik finansal araçların geliştirilebilmesi de sermaye piyasalarıyla mümkün olabilecektir. Bunun için de hem finans ve hem de gayrimenkul sektörünün uzun vadeli finansmana erişimi için sermaye piyasalarında kira sertifikası (sukuk), gayrimenkul sertifikası gibi araçların ve gayrimenkul yatırım fonları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları gibi kurumların gelişiminin sağlanması önemlidir. Çünkü bu kurumların geliştirebileceği araçlar, hem sermaye piyasalarında hem de gayrimenkul piyasalarında kullanılacak önemli finansman kaynaklarına erişim sağlayabilecektir.

Bu erişimin başarısı, olumsuzluklarının azaltılabilmesi için finansal okuryazarlığın etkinliğini artırabilmek kadar geliştirilebilecek ürünlerin ve bunların işlem göreceği piyasaların, piyasa yapıcılığının düzenlenmesi ve denetlenmesi de çok önemlidir. Özellikle tasarruf sahiplerinin, sermaye piyasalarına arz edilen gayrimenkul sertifikası, sukuk gibi araçların birincil piyasadaki arzından sonra ikincil piyasalardaki fiyat düşüşleriyle, kayba uğramasıyla, edinilen kötü tecrübeler bu piyasaların doğmadan ölmesine yol açacak uygulamalara zemin hazırlamaktadır.

Hâlbuki gayrimenkul sektörü de bu araçlar vasıtasıyla finansmana erişimde maliyet ve vade avantajları elde edebilecektir. Gayrimenkul sektöründe kullanılacak bu gibi menkul kıymetler aracılığıyla, konut sektörünün hem birincil hem de ikincil piyasasında önemli gelişimler sağlanabilecektir.

Finansal okuryazarlık eğitimlerinin sermaye piyasalarına yönelik araçlarla özellikle gayrimenkul sektörüne yönelik olanlarla başlaması başarıyı artırabilecektir. Bilindiği gibi ekonomide ve hanehalkı bütçesindeki konut sektörünün payı ve önemi nedeniyle her iki tarafın sahip olduğu potansiyelin ortaya çıkaracağı çarpan etkisi fırsatı, katılım bankacılığı uygulamalarıyla daha da artırılabilir. Konut sektörünün finansman olanaklarının sadece para piyasalarından değil sermaye piyasalarından da karşılanması mümkün olabilecektir.

Özetle Türkiye ekonomisinin geçmişinden gelen kısa vadeli davranış tarzının kırılması için sermaye piyasalarına güvenin yeniden tesisi ve finansal okuryazarlığın geliştirilebilmesi gerekmektedir. Buradaki temel amacın sermaye piyasalarına, araçlarına güven ve alışkanlığın kazandırılabilmesi konusunda çok titiz davranılması gerektiği unutulmamalıdır. Böylece finansal sistemde katılım bankacılığı aracılığıyla, gerek sermayenin tabana yayılmasını sağlama; gerekse de finansal derinliğin artırılmasının sağlanması mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Bankacılık, Finansal Sistem, Finansal Enstrümanlar, Finansal Okuryazarlık, Katılım Bankacılığı.

The Importance of Capital Markets in the Development of Participation Banking in Turkey

Abstract

Although money markets have a weighted share in the financial system in Turkey, there are several reasons why capital markets haven't developed. Especially, various factors like the high inflation rate and the pressure of the current account deficit on the exchange rates, affect the internal and external value of the local money hence the entire economic system.

The crises expectations occurred from both, the problems in the macroeconomic system and the interactions between the microeconomic units in this structure, dominate the short-term behavior in the financial system. The pessimism of the households makes them unable to move to the capital markets, where long-term transactions take place. In addition, the concern of interest for some segments of the household leads to the formation of savings in forms such as gold or foreign exchange, outside the financial system.

As known, the financial system basically points to a whole with the principles and procedures of the system that mediates the resource transfer between the units in the economy. Therefore, the financial system has to be organized with its institutions and instruments. In a system without these structures and financial depth, if economic policies or the accumulation of industrial

capital are determined by the institutions, representing the financial capital, brings many problems on the agenda.

As the main reason for this negativeness, the dominant structure of money markets and the predominant use of traditional interest instruments is the first noticed. Therefore the dominant status of money markets in the Turkish financial system must be reversed. In order to achieve this, in both money markets and capital markets restructuring efforts are needed. Participation banks are seen as institutions that may take the task in the center of these studies. Because participation banking takes place in money markets, as well as it has the potential to grow in capital markets.

It is necessary to develop a new strategy that puts capital market instruments in the center, in order to switch this potential to action. So participation banking and capital markets can grow. The objective of this strategy should be for both launching interest-free products and raising financial literacy level. By means of training and instruments provided by all the institutions in the system, especially by financial system regulators, households will not give their savings as short-term borrowings only in money markets.

Our study that is trying to give how these goals will be realized consists of three basic sections. In the first section, the reasons and results of the weighted structure of the money markets in the Turkish financial system and therefore why capital markets couldn't develop are examined.

The second section gives the importance of financial literacy for the development of capital markets in the Turkish financial system. The final section explains how the following results can be obtained.

To overcome the negativities in the Turkish financial system and to reduce the unfavorable of financialization is possible with increasing the financial depth and taking measures for facilitating the credit access mechanism.

Regulations in capital markets in Turkey although have begun in the 1980s, its share in the financial system couldn't increase for various reasons. Especially negative experiences in capital markets have let saving owners to short-term preferences. Besides, it is possible to develop financial instruments for the financing of the housing demand, which have an important place in households' savings and investments. For this, it is important to provide instruments, such as lease certificates in capital markets (Sukuk), and real estate certificates. It is also important to provide the development of institutions such as real estate investment partnerships. The instruments that these institutions can develop will be able to provide access to important financing sources that can be used in both, capital markets and real estate markets. For the success of this access, the regulation and supervision of these products, as well as the markets where these products will be traded, is also crucial.

The start-up of financial literacy training with instruments intended for capital markets may increase success. As known, because of the share and importance of the housing sector in the

budget of the economy and households, the multiplier effect that the potential of both sides will have will be further increased by the applications of participation banking. Financing possibilities of the housing sector may be fulfilled not only from money markets but also from capital markets.

To break the short-term behavioral style the confidence in capital markets has to be restored and financial literacy has to be developed. It should not be forgotten that it is to be very careful in bringing confidence and habit to capital markets and its instruments. Thus, through participation banking in the financial system, it may be possible to ensure the spread of capital to the base and to increase the financial depth.

Keywords: Traditional Banking, Financial System, Financial Instruments, Financial Literacy, Participation Banking.

Awareness and Willingness towards Islamic Banking among Muslim Women; The Case of Pakistan

Kausar ABBAS*

Abstract

Purpose

Islamic banking and finance has expanded significantly during the last few decades and is now emerging as a great stimulator for economic growth. The Government and State Bank of Pakistan (SBP) are also fully committed to make it an integral part of an economy. Since Pakistan ranks fifth in terms of the population globally, and women are almost half (48.76%) of the total population of Pakistan. Therefore, it is very essential to analyze the concept of Islamic banking among women. This study aims to explore the awareness and willingness of Muslim women towards Islamic banking.

Design/Methodology/Approach

To collect data, 400 questionnaires were distributed in Pakpattan, Sahiwal, Depalpure and Multan region of Punjab, Pakistan adopting a purposive sampling. Data were collected in the duration of one month. Descriptive and Exploratory Factor Analysis were used to analyze the data.

Findings

The results show that majority of the respondents are willing to use Islamic banking, however, the level of their understanding and knowledge is very fragile. The results further indicate that majority of respondents are interested to understand that how Islamic banking actually performs its operations and is different than conventional banking. These findings suggest that Islamic banking industry should target this important segment of the society while arranging effective awareness programs/sessions to attract this potential and a large section of society while providing/offering a wide range of participation finance.

Practical/Research Implications

The quality of creating the awareness about the Islamic finance industry is not yet up to the par. This study may helpful for policymakers to set up certain standards and qualifications to make sure that only the right type of information is passed on to their clients, especially female using all channels possible. Islamic Finance Industry needs more enthusiastic promoters and evangelists to attract more banking patrons.

---

* Assist. Prof. Dr., Head of Department, Lahore Business School, University of Lahore Pakpattan Campus; Adjunct Professor of Islamic Finance, Monarch Business School Switzerland, kausar.abbas@lbs.uol.edu.pk

Originality/Value

This study explored the needs and expectations of the disconnected segment of the society as it's a potential target market for Islamic banking that needs to be concerned.

Keywords: Islamic banking, awareness, willingness, Muslim women, Pakistan

Türkiye’deki Katılım Bankalarının CAMELS Derecelendirme Sistemi ile Finansal Durumlarının Tahmini

Ali USLU*, Fatih Coşkun ERTAŞ**

Özet

Türkiye’de 1984 yılında 1 banka ile katılım bankacılığı süreci başlamıştır. Bugün sektörde 5 katılım bankası 1.049 şube ve 15.252 personel ile faaliyet göstermektedir. Katılım bankacılığının bankacılık sektöründeki payı halen düşük olsa da her geçen yıl artmaktadır. 2017 yılı sonu itibarıyla sektördeki payı aktif büyüklüğünde % 5, toplanan fonda % 6 olarak gerçekleşmiştir.

Çalışmada katılım bankalarının ortaya çıkışı, bankacılık sektöründeki bugünkü konumu anlatılmıştır. Yapılan analizde Türkiye’deki 3 katılım bankasının performansları CAMELS derecelendirme sistemi ile ölçülmeye çalışılmıştır. Analiz 2010-2017 yıllarını kapsamaktadır. Sonuç olarak, en iyi performans derecesine sahip bankanın Kuveyt Türk Katılım Bankası olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, CAMELS Analizi

Jel Kodları: G17, G21

Forecast of Financial Condition of Participation Banks in Turkey, with the CAMELS Rating System

Abstract

Participation banking process began in 1984 with the 1 bank in Turkey. At present, 5 participation banks operate with 1.049 branches and 15.252 personnel in the sector. Although the share of participation banking in the sector is still low, it is increasing every year. At the end of 2017, the share in the banking sector was realized as 5% in asset size and 6% in collected funds.

In this study, the reveal and development of participation banks and their current position in the banking sector is explained. In Turkey three participation banks financial performance has measured with CAMELS analysis. The analysis covers the years 2010-2017. As a result, it has been determined that the bank with the best performance rating is Kuveyt Turk Participation Bank.

Keywords: Participation Banks, CAMELS Analysis

Jel Codes: G17, G21

---

* Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ali.uslu@gop.edu.tr

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, fatihcoskun.ertas@atauni.edu.tr

İslam Ülkelerinde Bankacılık Yönetimi

Anara BAKHISHLI*

Özet

Arap dünyasının ekonomik alanı, tam tersine, özel ve kurumsal bir yapının varlığıyla ayırt edilmiştir. İslami ekonomi hukukunun ilkeleri evrenseldir. Bunlar, üretim organizasyonunu, dolaşım alanını ve sermayenin işleyiş alanını içerir. Öz sermaye katılımı, ortaklık, ekonomik sorunların çözümü için işbirliği, Arap dünyasında uzun zamandır bilinmektedir ve halen uygulanmaktadır. Özellikle İslam tarafından teşvik edilen ticaret alanı her zaman yüksek kalkınma göstergelerine sahipti. Formları, Kuran ruhu içindeki bütün kurumlar tarafından mükemmel ve düzenlenmişti. Tüm operasyonlar sıkı gerekliliklere tabi tutulmuş ve kredi, ipotek, rehin, faturaların indirilmesi, kira vb. gibi gerekli görevler yerine getirilmiştir.

Makale, İslam ülkelerinde banka yönetiminin özelliklerine yönelik araştırmalara odaklanacak.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, İslami Bankacılık, Yönetim, Banka Yönetimi

Banking Management in Islamic Countries

Abstract

The economic space of the Arab world, on the contrary, has been distinguished by the existence of a specific and institutional structure. The principles of Islamic economic law are universal. They include the organization of production, and the sphere of circulation, and the area of functioning of capital. The practice of equity participation, partnership, cooperation for solving economic problems has long been known in the Arab world and is still being applied. The sphere of trade, especially encouraged by Islam, always had high development indicators. Its forms were perfect and regulated by a whole code of institutions in the Koranic spirit. All operations were subject to stringent requirements and relied on the necessary set of tasks, such as credit, mortgage, pledge, discounting of bills, rent, etc.

The article will focus on research on the peculiarities of bank management in Islamic countries.

Keywords: Banking, Islam Banking, Management, Bank Management

---

* Bakü Devlet Üniversitesi, baxisli.anara@gmail.com

İslami Bankaların Likidite Risk Yönetiminin Analitik Değerlendirilmesi

Muhammed Habib DOLGUN*

Özet

İslami bankacılık sektörü, özellikle, yeni likidite standartlarının getirilmesinden sonra likidite yönetimiyle ilgili çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. İslami bankaların likidite risk yönetimi, İslami finans sektörünün etkinliğini, büyümesini ve direncini arttırmak amacıyla bu makalede analitik olarak değerlendirilmektedir. İslami bankaların performans, büyüme ve verimliliğine ilişkin çeşitli çalışmalar olsa da, düzenleyici ve denetleyici perspektiflerden gelen ampirik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Son dönemdeki küresel mali kriz sırasında İslami bankacılık sisteminin esnekliği, özellikle İslami bankaların önemli ölçüde var olduğu ülkelerde, finansal istikrara potansiyel katkıda bulunurken, bu alana ilişkin birçok kaygı bulunmaktadır. Birçok ülkede İslami finans piyasaları emekleme aşamasındadır. Buna göre, bu piyasalar, olumsuz sistemik ve finansal şoklardan kaynaklanan çeşitli sorunlara ve risklere karşı koyamayabilecekleri düşünülmektedir. Sürdürülebilir reel sektör finansmanı için, İslami finans endüstrisi, politika dengesini ve mikro ve makro ihtiyati araçların bir araya getirilmesini gerektirmektedir. Böylece finansal dengesizliklerin ve kırılmalıkların oluşturulmasının ele alınması ve sistemik riskin azaltılması gerekir. Bu kapsamda öncelikli olarak finansal istikrar kapsamında ele alınması gereken alan, likidite riski yönetimidir. Sürdürülebilir bir likidite riski yönetiminin, bankaların sürekli finansmanı ve sistemik risklere karşı korunmasında hayati olduğu iyi bilinmektedir (bu riskler; sürü psikoloji, istikrarsız sermaye akımları, hassas mali yapılar ve karşı tarafların likidite riskleri, varlık yöneticileri, piyasa likiditesi, iş çevrimi ve diğer piyasa anomalileri). Kısacası, likidite risk yönetimi, finansal istikrarın anahtarıdır. Öncelikle, bu çalışma İslami bankaların likidite riski yönetimini inceleyerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. İslami bankaların uygun likidite riski için gerekli olan zorluklar analitik olarak değerlendirilmekte ve düzenleyiciler için birçok politika önerisi geliştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal İstikrar, Likidite, İslami Bankalar, Risk Yönetimi

Analytical Assessment of Liquidity Risk Management of Islamic Banks

Abstract

The Islamic banking industry is confronted with several challenges regarding liquidity management, especially after introduction of new liquidity standards. Liquidity risk management of Islamic banks is analytically assessed in this paper in order to promote efficiency, growth, and resilience of the Islamic financial industry. While there are several studies on the performance, growth, and efficiency of Islamic banks, empirical studies from the regulatory and supervisory perspectives are very limited. While the resilience of the Islamic

* Dr., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, habibdolgun@gmail.com

banking system during the recent global financial crisis highlights its potential contributive role to financial stability, particularly in countries with significant presence of Islamic banks, there remain several concerns. The Islamic financial markets in many countries are in their infancy stage. Accordingly, it is suggested that they may not be able to withstand challenges and risks stemming from adverse systemic and financial shocks. For sustained real sector financing, the Islamic financial industry requires policy settings and combination of micro and macroprudential tools such that build-ups of financial imbalances and vulnerabilities are addressed and that systemic risk is mitigated. A key risk factor relating to financial stability that deserves urgent attention is liquidity risk management. It is well recognized that sustainable liquidity risk management is central to banks' continuous financing and protection against systemic risks (these risks include herding, unstable capital flows, vulnerable financial structures, and liquidity risks of counterparties, asset managers, market liquidity, business cycle and other market anomalies). In short, liquidity management is a key to financial stability. Primarily, this study seeks to fill this gap by examining liquidity risk management of Islamic banks. Challenges for proper liquidity risk of Islamic banks are analytically assessed and many policy recommendations are developed for regulators.

Keywords: Financial Stability, Liquidity, Islamic banks, Risk Management

How do Platform Based Companies Measure Their Companies' Value? The Case of the US and Indonesia

Ersa Tri WAHYUNI*, Julio CHRISTO

Abstract

Platform based businesses such as ebay, facebook, and uber have been growing over the last decade following the increasing users of internet. The growing number of platform businesses is not only found in developed countries such as the US, but also in developing countries such as Indonesia. Beside the common financial measures such as the growth of revenue and profitability, some non-financial measures such as number of application downloads or number of active accounts have been important determinants to value their companies. Using mixed method research methodology, this paper aims to explore how platform companies measure their performance and company's value. We analysed if the growth of revenue, capital structure, growth of users and R&D intensity influence the company's value (proxied by Tobin's Q ratio), looking at platform based companies listed in the US stock exchange during 2014-2016. We also conducted interviews to few top managements of startup platform companies in Indonesia to gain a deeper understanding on what factors they value the most in presenting their company's worth to the potential investors. Our regression analysis shows that only growth of revenue have positive influence to company's value. Our interviews with startup top managements reveal few non-traditional measurements to company's value such as number of application users and uniqueness of business model. This research contributes in improving our understanding on important factors to value platform based companies.

Keywords: Platform, startup, companies' value, R&D, non-financial measures.

---

* University of Padjadjaran, ersawahyuni@gmail.com

İslami Bankacılık ve Türkiye'deki Gelişimi

Yalçın YÜKSEL*, Deniz YILMAZ**

Özet

Ülkemizde 1983 yılında özel finans kuruluşu ismiyle uygulanmaya başlanan ve 2005 yılından itibaren katılım bankacılığı ismiyle bankacılık sektöründe faaliyet gösteren İslami bankacılık, başlangıcı 1960'lı yıllarda Mısır'da uygulamalara giden, sadece Müslüman ülkelerde değil gelişmiş ekonomilerde de uygulama alanı bulan, finans ve bankacılık sektörünün hızla büyüyen bir parçasıdır. Katılım bankacılığı, İslami finans kuralları çerçevesinde faaliyet gösteren ve faizsiz bankacılık yapan bir yapıyı ifade eder. Katılım bankaları, mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının yanı sıra üçüncü tarz bir bankacılık türüdür. Teoride İslami finans sistemi iki tür sözleşmeye dayanmaktadır. Bunlar aracılık ve alım-satım sözleşmeleridir. Halihazırda ülkemizde 3'ü özel sektörün, 2'si kamu sektörün sahipliğinde olmak üzere 5 katılım bankası faaliyet göstermektedir. Söz konusu bu katılım bankaları, bankacılık sektörü içinde orta ölçekli bankalar arasında yer almaktadır. Katılım bankaları, 2005 yılından 2013 yılına kadar sektör ortalamasının üzerinde büyüme göstererek %2,44'lük paydan %5.55'lik paya ulaşmış, 2013 yılı sonrasında itibaren sektör ortalaması civarında büyüme göstererek sektördeki %5 civarındaki payını korumuştur.

Anahtar Kelimeler: İslami Bankacılık, Katılım Bankaları, Bankacılık Sektörü, Mevduat Bankaları.

Islamic Banking and Development in Turkey

Abstract

Islamic banking, which started to be implemented under the name of private finance institution in 1983, has been operating under the name of participation banking in Turkey since 2005. Islamic banking practices goes back to 1960s in Egypt. Today, It is being implemented not only in Muslim countries, but also in developed economies, and is a rapidly growing part of their finance and banking sector. Participation banking refers to an interest-free banking activity that operates in the framework of Islamic finance rules. Participation banking is a third type of banking besides deposit, development and investment banking. In theory, the Islamic finance system is based on two types of contracts. These are brokerage and trading contracts. Currently, there are five participation banks in Turkey, 3 in private sector and 2 in public sector ownership. As a matter of fact, these participation banks are among the medium-sized banks in the banking sector of Turkey. Participation banks grew by more than the sector average from 2005 until 2013, reaching a share of 5.55% of 2.44%, and grew around the sector average since the year 2013, maintaining a share of around 5% in the sector.

Keywords: Islamic Banking, Participation Banks, Banking Sector, Deposit Banks.

* T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, yalcin.yuksel@gmail.com

** T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 1denizyilmaz@gmail.com

Katılım Bankalarının Denetlenmesi (BDDK ve TMSF Yetkileri)

İsmet SAYHAN*

Özet

Katılım bankacılığı, ülkemiz açısından temeli çok eskilere dayanan bir uygulama biçimidir. Zaman içinde farklı isimler almış olmasına karşın esasında katılım bankacılığının ortaya çıkış sebebi ve yaratmak istediği fayda değişiklik göstermemiştir. Faizsiz bankacılık esasları dairesinde hizmet vermek amacıyla yaratılan katılım bankacılığı, günümüzde klasik bankalarla aynı konuma sahiptir. Zaman içerisinde ülkemizde yapılan kanun çalışmaları ile, sadece çalışma felsefesi açısından klasik bankacılıktan farklılık gösteren katılım bankacılığı uygulamada hak ettiği konuma erişmiştir. Bu kapsamda olmak üzere, katılım bankacılığı tıpkı klasik bankalar gibi müşterilerine hizmet vermekte fakat bu hizmet sırasında faiz kavramından uzak durmakta, dolayısıyla mevduat fonu yerine katılım fonu kullanmaktadır. Bu yönüyle, faizden uzak durmayı tercih eden fakat oldukça büyük bir yatırım potansiyeline sahip olan katılım bankaları, gerek müşterilerine gerekse uygulanmakta oldukları ülkelerin ekonomilerine büyük katkı sağlamaktadırlar. Bu nedenlerle katılım bankalarının denetlenmesi hususu da büyük önem arz etmektedir. Katılım bankalarının klasik bankalar statüsünde olması fakat farklı bir anlayış ile hizmet vermesi de, katılım bankalarının denetlenmesi hususuna ayrı bir önem katmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankası, Özel Finans Kurumları, Faiz Yasağı, Bağımsız Denetim, Faizsiz Bankacılık.

Auditing of Participation Banks (Authorisation of Saving Deposit Insurance Fund and Banking Regulation and Supervision Agency)

Abstract

Participating banking is a form of practice that is based on back a long way of our country. Although it took different names over time, the cause of participating banking in fact and the benefit it wanted to create did not indicate any change. Participating banking, which was created to provide services within the framework of interest-free banking principles, has the same position as the classical banks. In time, with the work of the legislation in our country, participation banking, which differs from classical banking only in terms of working philosophy, attained its rightful position in practice. In this context, participating banking serves customers like classical banks, but avoids the concept of interest during this service, so it uses participation funds instead of deposit funds. In this respect, the participating banks, which prefer to stay away from interest but have a considerable investment potential, make a great contribution to the economies of the countries where they are applying to. For these reasons, the auditing of participating banks has great importance. The fact that the participation banks are in the classical banking status but they serve differently also adds a special importance to the auditing of the participation banks

Keywords: Participation Bank, Special Finance Houses, Interest Restriction, Independent Audit, Interest Free Banking.

* Prof. Dr., ismetsayhan@gmail.com

Faizsiz Finansal Araçlarda Ölçüm Sorunları

İlker GÜLENCER*, Emrah ERTUGAY**, Rabia Kübra TÜNEL***

Özet

Faizsiz finansal araçlar açısından karşılaşılan en büyük zorluk farklı muhasebe standartlarında, farklı ifadelerin yer alması ve bunların sonucunda üretilen finansal tabloların karşılaştırılabilirlik, güvenilirlik ve uyum konusunda ki karşılaştığı zorluklardır. Geleneksel çerçevelere dayalı olarak oluşturulan mevcut standartlar, faizsiz finansal araçları açıklamakta ve ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Tüm dünyada uygulanan tek bir islami finansal raporlama seti olmadığı için faizsiz finansal araçlara, farklı ülkelerde farklı finansal raporlama yaklaşımları uygulandığı görülmektedir. Müslüman toplumlarda batılı muhasebe uygulamalarının temel özelliklerinin devam etmesi akıllara birtakım sorular getirmektedir. Batılı ülkelerin uygulamış olduğu muhasebe uygulamaları ve finansal raporlama formatlarından tarafsız, tüm farklı inanç sistemlerinde uygulanabilecek, kültürler arası farklılıkları minimum düzeye indirebilecek bir raporlama seti oluşturabilir mi? Bu bağlamda çalışmada islami muhasebe standartlarına olan ihtiyaç değerlendirilmiş, islami finansal kuruluşların en fazla kullandığı finansal araçlardan Muşarakalar, Murabahalar, İcaralar, Sukuklar ve Qard'ların faizsiz finansal araçlar açısından standartlar üreten ve yorumlar yapan düzenleyici kuruluşlar olan AAOİFİ (İslami Finansal Kurumlar Muhasebe ve Denetimi Organizasyonu), MASB (Malezya Muhasebe Standartları Kurulu) ve İASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) çerçevesinde uygulanan standartlar, yorumlar ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Ayrıca finansal araçların muhasebeleştirilmesinde ve ölçülmesinde islami finansal kuruluşların uygulamış olduğu yöntemler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finansal Araçlar, Faizsiz Finansal Araçlar Ölçüm Yaklaşımları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, İslami Muhasebe Standartları, İslami Finansal Kuruluşlar.

Measurement Problems in Interest-Free Financial Instruments

Abstract

The greatest challenge in terms of interest-free financial instruments is the difficulties encountered in different accounting standards, the involvement of different expressions, and the resulting comparability of financial statements in terms of reliability, reliability and compliance. The existing standards, based on traditional frameworks, are insufficient to explain and measure interest-free financial instruments. Since there is no single Islamic financial reporting set applied worldwide, different financial reporting approaches are applied to interest-free financial instruments in different countries. The continuation of the basic features

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, İşletme Bölümü, ilker.gulencer@gmail.com

** Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, İşletme Bölümü, ertugay@ankara.edu.tr

*** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, İşletme Bölümü, r.kubraa@hotmail.com

of western accounting practices in Muslim societies brings to mind some questions. Can accounting practices and financial reporting formats applied by Western countries be established in a neutral, all-inclusive belief system, and a reporting set that can reduce cross-cultural differences to a minimum? In this context, the need for Islamic accounting standards has been assessed in the context of this study. The AAOFI (Accounting and Auditing Organization for İslamic Financial Institutions), which regulates and produces standards in terms of interest-free financial instruments for Muşarakalar, Murabahalar, İkaralar, Sukuklar and Qard from the financial instruments most used by Islamic financial institutions), MASB (Malaysian Accounting Standards Board) and IASB (International Accounting Standards Board) standards, interpretations and evaluations are applied, and financial instruments are accounted and measured by Islamic financial institutions.

Keywords: Interest-Free Financial Instruments, Methods Approaches for Interest-Free Financial Instruments, International Financial Reporting Standards, Islamic Accounting Standarts, Islamic Financial Institutions.

ISBN 978-605-344-723-5

9 786053 448235

kitapbevi

Merkez	Mağaza
53. Sok. No: 29 Bahçelievler / ANKARA Tel : (0 312) 223 77 73 - 223 77 17 Faks: (0 312) 215 14 50	Döğol Caddesi No: 49/B Beşevler / ANKARA Tel : (0 312) 213 32 82 - 213 56 37 Faks: (0 312) 213 91 83

info@gazikıtabevi.com.tr • www.gazikıtabevi.com.tr